

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 798

3. KOLOVOZA 2018. CIJENA 50 DINARA

Nekada u risu, danas u kasu

6

Mlađi dio populacije bježi
iz ruralnih u urbane sredine
i u inozemstvo

**Iseljavanja
prepolovila Sontu**

10

Turistička ponuda Srijema

**Dobra ponuda,
nedovoljan
smještajni kapacitet**

12

Adrian Nikačević, ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice u Srbiji

**Izbjeglicama treba
naša odlučnost**

20

Sela u Vojvodini nekad i sad

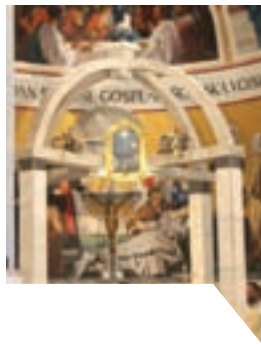
**Stare brige
Novog Žednika**

29

Izložba slika s XXI. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2017.*

**Slike kao
odušak duše**

34

Sveti Joakim i Ana proslavljeni
u Tekijskom svetištu

**Bračno zajedništvo
kao način obiteljskog
posvećivanja**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Trideset sekundi

Vrh je sezone godišnjih odmora i stupnjeva na Celzijevoj skali. Pravo vrijeme u medijima za lagane, zabavne teme. Na televizijskim programima vrte se reprize repriza serija i filmova pa čak i informativnih emisija, ali u tiskanim medijima reprize ne postoje – osim omaškom ili kada se pojedini »subjekti« čije aktivnosti pratimo sami ponavljaju. No, trudimo se i to izbjeći koliko je moguće. I što onda pisati, a da ne optereti previše naše čitatelje (pa i mene samu), jer po ovim vrućinama ni pisanje a ni čitanje ne ide lako. I tako »prelistavajući« medije u potrazi za najnovijim vijestima koje mogu biti od značaja za naš manjinski tjednik izdvojio se spot koji se ovih dana vrti na Radio-televiziji Srbije, a kojim ministar državne uprave i lokalne samouprave poručuje kako »svi mi zajedno činimo Srbiju«.

U ovom promotivnom spotu se poručuje: »Trinaest postotaka naših sugrađana su pripadnici nacionalnih manjina, nazivi naselja ulica i trgova na jezicima nacionalnih manjina, upis imena u javne evidencije na jeziku i pismu nacionalne manjine. Jer gradimo društvo jednakih mogućnosti. Ove godine birate članove svog nacionalnog vijeća jer oni su vaš glas. Svi mi zajedno činimo Srbiju«, govori ministar u kratkom poluminutnom spotu.

Ministarstvo kroz ovu, kako su nazvali, »informativnu kampanju« želi informirati građane »o novinama kojima unaprijeđuju prava i položaj pripadnika nacionalnih manjina, kao i o njihovim mogućnostima u susret izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina«.

Kako se objašnjava na sajtu Ministarstva »Spot predstavlja najvažnije novine zakona donesenih tijekom proljetnog zasjedanja Narodne skupštine Republike Srbije« i podsjeća da su među najvažnijim novinama »donošenje politika u skladu s potrebama manjina... dobrovoljni upis podatka o nacionalnoj pripadnosti, čime se našim građanima osigurava pravo na očuvanje posebnosti, kao izražavanje, čuvanje i njegovanje svoje pripadnosti određenoj nacionalnoj manjini... efikasnija nacionalna vijeća nacionalnih manjina i njihov transparentniji rad... pozitivna diskriminacija pripadnika nacionalnih manjina u pogledu zapošljavanja... ispisivanje toponima na jezicima nacionalnih manjina... mogućnost da se manjinski narodni zastupnik obrati na svom jeziku u Narodnoj skupštini Srbije...«. Istovremeno, u spotu podsjećaju sve pripadnike nacionalnih manjina da se upišu u Poseban birački popis čime stječu pravo da biraju i budu birani na izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina koji će biti raspisani ovog mjeseca, a održani na jesen ove godine.

Sve je to lijepo, treba podsjetiti da u Srbiji žive i pripadnici nacionalnih manjina, no čisto sumnjam da će većini građana koji su inače vrlo slabo informirani putem javnog servisa o tome kako oni žive biti išta jasnije o kakvim se »novinama« i »manjinama« radi. I treba potaknuti i pripadnike manjina da sudjeluju u izborima za nacionalna vijeća. Jedino mi se čini da je to malo zakašnjela kampanja neposredno prije raspisivanja izbora (u jeku godišnjih odmora), a i nedovoljna kako bi država zaista pokazala svoju namjeru da donosi politike u skladu s potrebama manjina. Osim spota u kojemu se državna tijela hvale svojim naporima da »unaprijede položaj manjina« slika bi bila bolja kad bi i sami pripadnici manjina imali priliku reći što misle o svojem položaju, na primjer o izmjenama zakona u informativnim emisijama na RTS-u.

J. D.

Inicijativa za otvaranje graničnog prijelaza Jamena – Račinovci

U sali Skupštine općine Šid 25. srpnja potpisan je sporazum o pokretanju inicijative za otvaranje graničnog prijelaza Jamena – Račinovci. Sporazum su potpisali predsjednik Skupštine općine Šid **Velimir Ranisavljević** i načelnik Općine Drenovci **Jakša Šestić**. Otvaranjem novog graničnog prijelaza Račinovci, Strošinci – Jamena nakon više od 20 godina komunikacija između dvije države bi ponovno oživjela, a stvorila bi se mogućnost i za uspostavljanje nove suradnje.

»Drago nam je da možemo potpisati jedan ovakav sporazum i inicijativu za otvaranje graničnog prijelaza. Između autoceste i Save nemamo nijedan granični prijelaz. Nama taj dio otvara prostor za komunikaciju prema Jameni, Moroviću i Šidu. Istu suradnju želimo uspostaviti i s distriktom Brčko, Općinom Drenovci i s cijelom periferijom na području Vojvodine. Na taj način želimo stvoriti jednu normalnu komunikaciju, kao i trgovačke, kulturne i druge odnose i pokušati vratiti život na taj prostor, s obzirom na to da je on i s jedne i s druge strane granice dosta zapušten i izoliran«, istaknuo je Šestić.

I predstavnici lokalne samouprave Općine Šid istaknuli su veliki značaj otvaranja tog graničnog prijelaza, jer bi se, među ostalim, njegovim otvaranjem stvorila mogućnost olakšanog prijelaza putnika u obje države.

Potpisani sporazum bit će proslijeđen na postupanje vladama Srbije i Hrvatske.

S. D.

Brucci dobija ulicu u Novom Sadu?

Podatak da se na teritoriju Grada Novog Sada nalazi više od 500 ulica koje nemaju imena iznenadila je mnoge, no prema Uredbi o adresnom registru (*Službeni glasnik RS* br. 63/2017) do kraja godine ni jedna ulica u Srbiji neće moći ostati neimenovana. Povjerenstvu za davanje imena dijelovima grada i javnim službama Skupštine Novog Sada, koji odlučuje o novim imenima ulica stižu ipak relativno malobrojni prijedlozi. Jedan od onih s najvećim izgledima za usvajanje je prijedlog da se u još uvijek nepoznatom dijelu grada ulica nazove imenom skladatelja **Rudolfa Bruccia** (1917. – 2002.), zagrebačkog Novosađanina, plodnog stvaratelja, jednog od utemeljitelja i prvog dekana Akademije umjetnosti u

Novom Sadu. Time će mu se Novi Sada (nadamo se) trajno odužiti za zasluge koje su odavno neupitne, a koje su bogato evocirane prošle godine prigodom proslave stoljeća njegova rođenja.

M. Tucakov

Grabar-Kitarović: Riješiti pitanja nestalih osoba

U razgovoru za *Deutsche Welle*, svom prvom velikom intervjuu nakon Svjetskog prvenstva u nogometu održanog u Rusiji, hrvatska predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** izrazila je nadu da će Hrvatska veliki sportski uspjeh *vatrenih* iskoristiti kako bi dala zamah procesu reformi »koje su nažalost već i nekako izgubile svoj smisao i sadržaj, a nadam se da ćemo Hrvatsku povesti na put prosperiteta« i rekla kako na krilima sportskih rezultata može profitirati i cijela država u smislu rebrandiranja Hrvatske kao jedne moderne države – kako bi postala atraktivna i ulagačima, prenose *Jutarnji list* i *FoNet*.

Grabar-Kitarović je rekla kako ju je doček hrvatskih reprezentativaca u Zagrebu i drugim gradovima učinio »ponosnom«, jer tih nekoliko dana »nijednog jedinog incidenta nije bilo, nikakvih borbenih pokliča, ni ustaških pozdrava, ničega što bi iole sličilo na govor mržnje ili netrpeljivosti prema bilo kome«.

Predsjednica je u intervjuu za DW ponovila da osuđuje sve totalitarne režime – »od nacizma i fašizma do komunizma«.

Na pitanje o prošlotjednoj poruci u Jasenovcu, gdje je bila zajedno s izraelskim predsjednikom **Reuvenom Rivlinom** u posjetu Spomen-području, predsjednica je rekla: »Taj zločin se dogodio i treba ga priznati. Apsolutno osuđujem sve manipulacije brojem žrtava u Jasenovcu, mislim da trebamo ustrajati na povijesnoj istini na temelju istine i Ustava Hrvatske i ići dalje. Razlog zašto tamo ne volim ići tijekom državnih komemoracija možda je bio vidljiv i u mom stavu, pa možda i u mom glasu. Meni je to mjesto duboko emocionalno. Kad odlazim u Jasenovac proživljavam i nastojim razmišljati, ne samo o žrtvama, već i o obiteljima svih tih žrtava i izraziti zaista duboko suosjećanje«.

Grabar-Kitarović je uoči obilježavanja obljetnice operacije *Oluja* istaknula:

»Naravno da kad sam u Kninu govorim više o tom drugom korijenu, o Domovinskom ratu kao temelju suvremene Hrvatske. Pritom nastojim ne uvrijediti modernu Srbiju i Srbe kao narod ni na koji način. Sve kritike se odnose na velikosrpski režim **Slobodana Miloševića**. Prošle godine sam rekla da se treba pokloniti i srpskim žrtvama, civilima koji su nevino stradali tijekom *Oluje*, ali i najviše nakon *Oluje*.«

Predsjednica je rekla kako je *Oluja* bila »čista operacija«, ali i dodala da su se »nažalost nakon *Oluje* dogodili zločini koje treba sankcionirati«.

U intervjuu za DW, u Beograd će, kako je rekla, otići vrlo rado kad se postave konkretne pretpostavke za taj posjet, odnosno kad bude napravljen konkretan napredak:

»Za mene je to prije svega pitanje rješavanja nestalih osoba. To je duboko humano i humanitarno pitanje i zaista suosjećam s obiteljima, kako ovdje u Hrvatskoj, tako i sa srpskim obiteljima koje su izgubile svoje najdraže. Još tražimo način da zatvorimo taj dio naše prošlosti. Ono što je cilj jest razvoj dobrosusjedskih od-

nosa sa Srbijom, rješavanje otvorenih pitanja, naravno na osnovu dobrosusjedskih odnosa i međusobnog poštovanja, ali i poštovanja pravila međunarodnog prava.»

Z. S.

O ulozi manjinskih medija u društvu

Predsjednik DSHV-a i zastupnik u republičkom parlamentu **Tomislav Žigmanov** i međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović** sudjelovali su prošloga tjedna u Bosilegradu na okruglom stolu s temom »Uloga medija bugarske manjine i medija uopće za očuvanje bugarske zajednice u Srbiji – problemi i perspektive«. Na skupu koji je okupio predstavnike medija, civilnog sektora, nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, eksperata iz područja manjinskih prava, državnih institucija Srbije i diplomacije, osim o navedenoj temi, bilo je riječi i o praksama u funkcioniranju

manjinskih medija i općenito o ulozi manjinskih medija u cjelokupnoj medijskoj sferi.

Kao uvodničar u drugom panelu okrugloga stola, Žigmanov je, među ostalim, govorio i o tomu što novi manjinski zakoni u Srbiji donose u medijskoj sferi, ističući kako je osiguravanje slobodnog djelovanja manjinskih medija i dio šireg konteksta slobode medija i vladavine prava. Naveo je i da su mediji važan resurs za očuvanje etnokulturoloških osobitosti i čimbenik integracije manjina u društva. Govoreći o pitanju demokratske participacije nacionalnih manjina, Žigmanov se osvrnuo na činjenicu da se u povjerenstvima za raspodjelu proračunskih sredstava namijenjenih za nacionalne manjine, ne nalaze i predstavnici nacionalnih manjina.

Sudionici su se složili da su ovakvi skupovi i više nego potrebni, da je neophodno da se još više jača kako dijalog između predstavnika manjina i države, tako da se intenzivira i razmjena iskustava između samih manjinskih skupina.

Okrugli stol su organizirali Bugarska telegrafna agencija i udruga *Glas* iz Bosilegrada.

D. B. P.

Očekivani rezultati

Rezultati izbora za savjete mjesnih zajednica na području Grada Sombora, koji su održani u tri sela i gradskoj mjesnoj zajednici Crvenka u nedjelju, 29. srpnja, nisu, čini se, donijeli

puno iznenađenja. Budući da je u Beregu kandidirana samo izborna lista »Za napredni Bački Breg« s devet imena, a da isto toliko članova ima Savjet ove mjesne zajednice, svi kandidati su i izabrani na novi četverogodišnji mandat. To su, prema podacima Gradskog izbornog povjerenstva: **Mijo Krišto, Slavica Pest, Ines Košec, Milorad Stojnić, Mario Ivković, Vladimir Nikolin, Marin Tubić, Igor Forgić i Dejan Gorjanac**. Ista situacija dogodila se i u MZ *Crvenka* (sjeveroistočni dio Sombora i salaši Obzir, Bilić, Rančevo, Milčici i Šaponje), gdje je za mandat u jedanaestočlanom Savjetu izabrano svih 11 članova koji su se kandidirali na listi »Za naprednu Crvenku«, koja je bila jedina na listiću za glasovanje. U Bezdanu su se kandidirale tri kandidacijske liste s ukupno 13 imena, a pobijedila je lista »Bezdan prije svega«. Tako će u Savjetu ove mjesne zajednice do sredine 2021. godine biti: **Darko Kosanović, Evelin Bojić, Borbála Várongi, Márta Kiss, Antónia Horvát Panda, Róbert Flesz, Attila Dobos, Teréz Máté, Kornelija Kunović, Stevan Perić i Milan Bašić**. **Alen Horvat** (GG *Vatrogasci*) i **Josip Bašić** (GG *Za bolji Bezdani*) nisu izabrani.

M. Tucakov

HKD Šid gostovao u Bitoli, doživjeli udes u povratku

HKD Šid iz Šida gostovalo je u Bitoli u Makedoniji, na poziv tačmošnjeg HKC-a *Marko Marulić*. Društvo je nastupilo na manifestaciji *Ilindenski denovi* predstavivši se s folklornom i pjevačkom skupinom te tamburašima. Međutim, njihov nastup ostao je u sjeni prometne nezgode koja im se dogodila po povratku s go-

stovanja. Naime, po povratku iz Bitole, u Grdeličkoj klisuri kod Predejana, autobus u kome su se članovi HKD-a Šid nalazili, doživio je tešku prometnu nezgodu, u kojoj na sreću nije bilo preminulih. Do nezgode je došlo kada se automobil marke *audi* prilikom pretjecanja automobila marke *škoda* sudario sa spomenutim autobusom koji je išao iz suprotnog smjera. U autobusu, koji je od udarca sletio s puta i upao u kanal, bilo je 33 osobe, od kojih je ozlijeđeno dvadesetero putnika. Nakon medicinskog pregleda, šestoro od njih je hospitalizirano, dvoje s težim ozljedama, ali ne opasnim po život, a četvero s lakšim. Oni su zbrinuti u leskovačkoj bolnici i njihovo stanje je u srijedu, prije zatvaranja našeg tjednika, bilo stabilno. Ostali putnici su nakon pregleda i medicinske pomoći, organizirano u pratnji saniteta odvezeni kući u Šid.

»Imali smo puno sreće jer smo pri sletanju s puta udarili u planinu, a malo je falilo da sletimo u provaliju budući da smo prolazili kroz klisuru«, kaže jedna od putnica iz autobusa.

D. B. P.

Mlađi dio populacije bježi iz ruralnih u urbane sredine i u inozemstvo

ISELJAVANJA prepolovila Sontu

Nigdje nije zabilježeno koliko je Sonćana stvarno iselilo, većina u Hrvatsku, a koliko je novih, osobito nakon Oluje, doselilo * Danas je vrlo upitno jesu li šokački Hrvati i dalje većinsko stanovništvo u Sonti * »Naše selo polagano izumire. Koliko nam je teško što naša djeca, unučad i prau-nučad ne žive u Sonti, toliko nas tješi što im je ljepše tamo gdje su«, kaže Ivan Miličić

Poput mnogih vojvođanskih sredina, poglavito ruralnih i Sonta, nekada veliko selo s više od sedam tisuća žitelja, danas je blijeda kopija svega što je bila. Demografska slika sve je nepovoljnija, a ukoliko bismo se osvrnuli na dobnu strukturu stanovništva, perspektive bi postale još crnje.

Već danas je bar trećina kuća prazna, a njihovi vlasnici, odnosno baštinici s obiteljima otišli su trbuhom za kruhom, manji dio u veće gradove poput Subotice, Novog Sada, Beograda, većina u zemlje Europske unije. U posljednjih nekoliko godina zabilježeni su pojačani odlasci mladih obitelji s malom djecom, čak i bez djece, koju će izroditi u novim sredinama. Tako se u Sonti neumoljivo povećava postotak staračkih domaćinstava.

Potruga za mirnijim životom

Najmasovnija iseljavanja zabilježena su tijekom ratnih devedesetih godina prošloga stoljeća. Zabilježeno je da je Sonta na popisu iz 1991. godine imala 5.990, 2002. godine 4992, a 2011. 4330 stanovnika. No, to je samo suha statistika. Nigdje nije zabilježeno koliko je Sonćana stvarno iselilo, većina u Hrvatsku, a koliko je novih, osobito nakon *Oluje*, doselilo. U najvećem broju

slučajeva iselili su mladi i oni srednje dobi, u selu su ostajali vremenšni roditelji. Sve te migracije dovele su do vrlo bitnih izmjena nacionalne strukture stanovništva, pa je danas vrlo upitno jesu li šokački Hrvati i dalje većinsko stanovništvo u Sonti.

Jedni od rijetkih koji su htjeli u javnost s tom za njih jako bolnom temom su **Ana i Ivan Miličić**, čija su se djeca s obiteljima tijekom devedesetih odselila u Hrvatsku.

»Nije nam nimalo lako. Mi smo ovdje, djeca su vani. U turbulentnim devedesetim život u našem selu, kako kažu, nije imao nikakvu perspektivu. Nažalost, vrijeme je pokazalo da nema ni danas. Suprug i ja preživljavamo s jednom mirovinom od 16.000 dinara na mjesec, a kućni proračun dopunimo prodajom korpi od pruća koje on izrađuje. Ranije sam i ja izrađivala šokačke narodne nošnje, međutim, sada i ruke i oči slabije slušaju, pa nam je taj izvor prihoda presušio. Djeca i njihovi potomci su nam dijelom u Hrvatskoj, dijelom u Austriji, pa se vidamo puno rjeđe nego što bismo željeli. No, tješi nas to što je njima ipak lakše živjeti tamo nego nama ovdje«, kaže baka Ana.

»Naše selo polagano izumire. Većina mladih, što samci, što s obiteljima, odlazi u veće gradove, u zemlje Europske unije, Ame-

riku, Kanadu, Australiju, kako bi za sebe i svoje potomke našli neki lagodniji život. Ovdje, pored skoro nikakvog izbora posla, nema ni iole kvalitetnog društvenog života, niti za mlade, niti za nas starije. Koliko nam je teško što naša djeca, unučad i prau-nučad ne žive u Sonti, toliko nas tješi što im je ljepše tamo gdje su», kaže dida Ivan.

Spas je u sezonskim poslovima u inozemstvu

Jedan broj žitelja Sonte, pretežito ženske populacije, formalno su ostali u selu, ali zbog rada sezonskih poslova u inozemstvu odsutni su od tri do devet mjeseci na godinu. Broj onih koji kruh nalaze na sezonskim poslovima u inozemstvu u velikom postotku se povećao prošle godine kad je omogućen rad na ugovor u nekima od zemalja EU i vlasnicima srbijanskih putovnica. Veliki broj žena, poglavito srednje dobi, nerijetko u Njemačkoj i Austriji čuvaju starije osobe. Te žene su, kad se sve zbroji, iz svojih obitelji odsutne šest mjeseci na godinu. Razdvojenost im teško pada, pored njih trpe i supružnici i djeca, ali drugog izlaza nema ju. Snebivaju se pričati za medije, kao da osjećaju nekakav sram zbog toga. Ukoliko to netko i hoće, uvjetuje neobjavljivanjem imena i fotografije.

»Nažalost, prinuđena sam na ovaj način priskrbiti kruh za obitelj, jer ovdje, na bilo kojem poslu osim državnog, primanja su daleko ispod prosjeka kojim se vlast hvali. Bila sam uposlena kao tekstilna radnica, zarađivala sam čak i ispod minimalca. Godinama je sve poskupljivalo, jedino je plaća stagnirala, pa se čak povremeno i umanjivala. Suprug je ostao bez posla, radio je gdje je stigao kao nadničar. Djeca su rasla, a kad su pošla u školu, više se ovako nije moglo. Teška srca odlučili smo se na ovaj korak. Tri mjeseca sam na čuvanju starih u Njemačkoj, tri mjeseca kod kuće. Razdvojenost nam teško pada, znam koliko sam potrebna djeci, ali s druge strane zaradom u Njemačkoj riješili smo neke vitalne probleme koje nikada ne bismo riješili da se nismo

odlučili na ovaj korak«, kaže nam suznih očiju jedna od tih žena (podaci poznati autoru teksta).

Posljedice iseljavanja

Posljedice ovih iseljavanja, ali i odlazaka na sezonske poslove, u Sonti su danas vidljive u svim segmentima života. Prije svega u OŠ *Ivan Goran Kovačić*.

»Za samo jednu školsku godinu zna se ispisati desetak do petnaest djece, jer se u inozemstvo iseli desetak mladih obitelji. Imamo i puno manji prirodni priraštaj, a mladi žele i puno kvalitetnije uvjete za život u svim segmentima. Ne postoje više ni poduzeća u kojima su Sončani nekad bili uposleni, pa radno sposobni, očekivano, traže posla tamo gdje ga ima. Na taj način u selu nam ostaju poglavito pripadnici stare populacije. Izravne posljedice ovoga stanja osjete i subjekti kulture i sporta. Sportski klubovi nam jedva opstaju zbog nedostatka igrača, KUD-ovi stagniraju zbog nemogućnosti pomlađivanja članstva. Kako god okrenemo, ovakva situacija nas dovodi u ćorsokak, iz koga, plašim se, nema izlaza«, kaže ravnatelj škole i predsjednik KPZH-a *Šokadija* prof. **Zvonko Tadijan**.

Muški rukometni klub *Sonta* ugasio se prije dvije godine zbog nedostatka igrača, a iz istog razloga u problemima je i NK *Dinama*.

»Nemamo ambicija, niti sredstava, za dovođenje igrača iz drugih mjesta. Za jesenski dio prvenstva okupimo ekipu bez problema, krizno vrijeme nam je proljeće, jer nam tada polovica ekipe odlazi na sezonske poslove u Njemačku. Za sada na jed-vite jade opstajemo, do kada ćemo, ne znamo«, kaže sportski direktor *Dinama* **Goran Brkin**.

Prazne ulice u selu slika su Sonte u proljeće i ljeto, kad je veliki dio ovdašnjeg stanovništva na radu u inozemstvu. Hoćemo li ih više ikada vidjeti pune bezbrižnih ljudi, sam Bog zna.

Ivan Andrašić

U povodu izmjena manjinskih zakona (IV.)

Propuštene prilike

Izmjene manjinskoga zakonodavstva ostala su propuštena prilika za stvarno unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina u Srbiji * Očigledno je bilo lakše pristupiti formalnim izmjenama i dopunama postojećih zakona nego krenuti ispočetka * Izmjenama i dopunama zakona tek se neznatno poboljšao sustav manjinskih prava, a promjene su bile usmjerene na »friziranje« postojećeg pravnog okvira

Očekivanja od prije nekoliko godina da bi se izmjene manjinskoga zakonodavstva mogle provesti izradom novog jedinstvenog zakona o manjinama, koji bi čak imao i svojstvo ustavnoga zakona, da će se prije pristupanja zakonodavnim izmjenama donijeti Strategija o nacionalnim manjinama ili da će novelirani postojeći zakoni imati formalni primat u odnosu na sektorsko zakonodavstvo (propisi o obrazovanju, kulturi i sl.) raspršeni su već na početku djelovanja Radne skupine za izradu nacrtu Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Više razloga je utjecalo na to, među kojima su bili i ekonomičnost i jednostavnost – očito je bilo lakše pristupiti formalnim izmjenama i dopunama postojećih zakona nego krenuti ispočetka. No, usto, ne samo da ni postojeća dva manjinska zakona nisu dobila nikakav formalni primat nad sektorskim propisima, već se u praksi događao obratan proces – manjinski su se zakoni često mijenjali na način da ih se usuglašavalo sa sektorskim zakonima. Sve je to onda rezultiralo da se izmjenama i dopunama zakona tek neznatno poboljšao sustav manjinskih prava, a promjene su bile usmjerene na »friziranje« postojećeg pravnog okvira, te se s pravom može govoriti o propuštenim prilikama za stvarno unaprjeđenje sustava manjinskih prava u Srbiji.

Nemali je broj primjedbi iznesen tijekom izrade nacrtu izmjena dva manjinska zakona, ali i tijekom javne rasprave. Jedan dio njih potekao je i iz hrvatske zajednice i od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali su i oni, poput velike većine ostalih prijedloga, primjedbi i sugestija, doživjeli sličnu sudbinu. Opći razlog koji se gotovo redovito ponavlja u obrazloženjima za neprihvatanje prijedloga jest da nisu u duhu koncepta na koji se zasnivaju ovi zakoni ili odudaraju od sustavnih rješenja. Vrijedi se osvrnuti na neke od važnijih odbijenih prijedloga u fazama izrade nacrtu, javnih konzultacija i javnih rasprava.

Prijedlozi za raspodjelu sredstava na natječajima

Već je rečeno da se veliki broj ovlasti manjinskih vijeća odnosi na davanje mišljenja po različitim pitanjima. Državna tijela, sa svoje strane, nerijetko traže da se mišljenja HNV-a dostave u roku od nekoliko dana. Najvažnije pitanje iz domena kulture i informiranja za manjinske zajednice jest sudjelovanje u odlučivanju na natječajima koje za projekte i programe iz kulture i informiranja raspisuju republička, pokrajinska i lokalna tijela vlasti. Nacionalna vijeća daju prijedloge raspodjele sredstava tijelima vlasti, međutim, često se događa da tijela vlasti traže da se prijedlozi dostave u vrlo kratkim rokovima, čak i do nekoliko dana, a onda i da povjerenstva koja odlučuju o raspodjeli sredstava ove prijedloge ne usvajaju. Zbog toga je HNV tijekom javne rasprave predložio da se odrede minimalni rokovi koji se u ovim slučajevima moraju ostaviti vijećima za odlučivanje, da se omogućiti prisustvo predstavnika nacionalnih vijeća na sjednicama državnih tijela na kojima se odlučuje o ovim pitanjima radi eventualnih razjašnjenja i obrazlaganja stajališta nacionalnih vijeća, a u slučaju da se prijedlozi vijeća ne prihvate, da su državna tijela dužna obrazložiti neprihvatanje prijedloga vijeća.

Međutim, ovi su prijedlozi HNV-a odbijeni s obrazloženjem da to nije sukladno sustavnim rješenjima Zakona o općem upravnom postupku i karakteru mišljenja i prijedloga koje daju nacionalna vijeća, a eventualno prisustvo na sjednicama državnih tijela odbijeno je s obrazloženjem da postoji opasnost da se vrši utjecaj na rad komisija te da se sukladno Zakonu o općem upravnom postupku zapisnici o vijećanju i glasanju ne smiju razgledati, kao ni nacrti rješenja. Jedini zaključak koji se može izvesti iz ovoga obrazloženja jest da on samo proizlazi iz degradirajućeg zakonskog definiranja nacionalnih vijeća nacionalnih manjina kao »organizacija« nacionalnih manjina, čije odluke onda jedva da su veće važnosti od odluka udruženja građana.

zmjene manjinskoga zakonodavstva ostala su propuštena prilika za stvarno unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina u Srbiji. Odbijanje prijedloga tijekom javne rasprave pod izlikama da nisu sukladna sustavnim rješenjima, duhu zakonodavnih izmjena, rješenjima drugih zakona ili pak prešućivanje obrazloženja za odbijanje prijedloga ili razvidno krivo interpretiranje prijedloga, demonstrirali su nedostatak istinske posvećenosti onih koji su vodili cijeli ovaj proces manjinskim pravima, zbog čega je izostao i partnerski dijalog vlasti i manjina o manjinskim pravima.

.....

Političko predstavljanje

Tijekom javne rasprave o Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina HNV je predložio i reguliranje pitanja prava na političko predstavljanje nacionalnih manjina, u dijelu Zakona u kojem se nabrajaju prava manjina uvođenjem novoga članka koji bi bio naslovljen »Pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima.« Predloženo je da se izričito propiše da »nacionalne manjine imaju pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima sukladno afirmativnim mjerama, a osobito naročito brojčano manje manjine« ili da »nacionalne manjine imaju pravo na određen broj mandata u predstavničkim tijelima na republičkoj, pokrajinskoj i lokalnoj razini polazeći od principa neposredne reprezentacije, sukladno posebnim zakonom«, a u oba slučaja predložen je drugi stavak članka koji bi izričito regulirao da se »odredbe propisane u ovom cilju neće smatrati mjerom diskriminacije prema pripadnicima većinske nacije«.

Ukoliko se pak ovo ne usvoji, u postojećoj formulaciji članka 4. stavak 4. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (»Mjere za osiguranje ravnopravnosti«) koji glasi: »Republika Srbija osigurava uvjete za učinkovito sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u političkom životu, zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u skupštinama autonomnih pokrajina i skupštinama lokalne samouprave, sukladno zakonu«, predloženo je da se poslije riječi »u političkom životu« dodaju riječi »izbornom procesu, poticati djelotvorno sudjelovanje naročito brojčano manjih, nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima na svim razinama vlasti«.

Prijedlog je obrazložen time da je pravo na parlamentarnu zastupljenost jedno od prava koje je postalo standard u regiji i spada u najnoviju generaciju prava nacionalnih manjina. O potrebi za učinkovitom političkom participacijom manjina u Srbiji govore mnogi međunarodni dokumenti, prije svega u cilju ostvarenja bolje zastupljenosti brojčano manjih manjina u predstavničkim tijelima na svim razinama vlasti: preporuka br. 180 iz Trećeg mišljenja Savjetodavnog odbora (komiteta) Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina za Srbiju, Preporuke

za neodložno postupanje iz Rezolucije Komiteta ministara o primjeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u Srbiji iz 2015., Mišljenja Stručnih (ekspertskih) misija o stanju manjinskih prava iz 2011. i 2015. i Rezolucije Europskog parlamenta o napretku Srbije koje se donose od 2016. godine. Posebno valja naglasiti da Treće mišljenje Savjetodavnog odbora izričito spominje brojčano manje nacionalne manjine, jer se postojeća zakonska rješenja praktično odnose samo na dvije najveće manjine, eventualno još jednu teritorijalno najhomogeniju.

Pri tome i čl. 100. Ustava propisuje da se u Narodnoj skupštini osigurava ravnopravnost i zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina, sukladno zakonu, a očigledno je da postojeće zakonske odredbe to ne omogućuju jer se odnose tek na 2-3 manjine, a kao krovni manjinski zakon, Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina ovo bi pravo morao regulirati tako da se odnosi i na druge, brojčano manje manjine, tj. značajniji broj manjinskih zajednica, sukladno zahtjevima međunarodne zajednice.

Zanimljivo je, međutim, da je u Izvješću o javnoj raspravi ovaj prijedlog za izmjenu teksta nacrtu naveden, ali da za razliku od ostalih odbijenih prijedloga, uopće nije spomenuto da je odbijen, a onda, po naravi stvari, ni zbog čega je odbijen!

Pravo na uporabu nacionalnih simbola

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina propisuje pravo nacionalnih manjina da koriste nacionalne simbole i znamenja, koji ne mogu biti istovjetni sa simbolima i znamenjima druge države, a Zakon o nacionalnim vijećima propisuje da nacionalna vijeća utvrđuju prijedloge nacionalnih simbola, znamenja i praznika nacionalne manjine, a potvrđuje ih republički Savjet za nacionalne manjine.

Zakon o zaštiti prava i sloboda propisao je, međutim, vrlo restriktivno uporabu manjinskih nacionalnih simbola. Tako je ranija odredba da se oni mogu isticati, uz državne simbole, tijekom državnih praznika i potvrđenih praznika nacionalnih manjina na zgradama i u prostorijama lokalnih tijela vlasti, dopunjena tek toliko da se simboli i znamenja mogu isticati i tijekom čitave godine »na ulazu u službene prostorije nacionalnog vijeća na prigodan način«.

HNV je predložio širu uporabu prava na korištenje simbola nacionalnih manjina za manjinske institucije, na način da manjinski simboli uz državne simbole budu stalno javno istaknuti na zgradama nacionalnih vijeća i ustanova čiji su oni osnivači, umjesto tek četiri puta godišnje i nejasne formulacije prigodnosti i maglovitog pojma ulaza u službene prostorije nacionalnog vijeća, podsjećajući čak i da je takva praksa isticanja manjinskih simbola postojala još u socijalističkome razdoblju.

Međutim, ovaj prijedlog je odbijen s obrazloženjem da »ne postoji razlog da se simboli jedne nacionalne zajednice kojima se izražava pripadnost toj zajednici službeno ističu tijekom čitave godine na zgradama i u prostorijama javnih tijela«. Razvidno je, međutim, da obrazloženje za odbijanje prijedloga uopće ne korespondira s prijedlogom HNV-a, koji se uopće nije odnosio na tijela vlasti, već samo na zgrade nacionalnih vijeća i ustanova čiji su oni osnivači!

Slaven Bačić

Dobra ponuda, nedovoljan smještajni kapacitet

Carska palača

Žitni trg

**»Svaka od općina na teritoriju Srijema razvila je neki specifičan turistički proizvod*
Mi nismo konkurenti jedni drugima. Onaj tko dođe u Srijemsku Mitrovicu, doći će i do Šida.
Dobro je pojaviti se zajedno na tržištima i predstaviti se kao jedna veća destinacija«,
kaže ravnateljica Turističke organizacije općine Šid Kristina Radosavljević**

Mjesta u Srijemu zahvaljujući bogatoj povijesti, raznovrsnim kulturnim i prirodnim potencijalom iz godine u godinu postaju sve interesanija destinacija za turiste iz zemlje i inozemstva. Povećano je interesiranje, počevši od šidske općine koja je na kraju ovog dijela administrativnog Srijema, preko Srijemske Mitrovice koja je zbog ostataka antičkog Sirmija svojevrsna atrakcija za svakog posjetitelja, pa sve do Stare Pazove i Inđije. No, ono što je problem kod gotovo svih općina jest nedovoljan smještajni kapacitet za veće grupe ljudi, s obzirom na to da je jedan od uvjeta većine inozemnih agencija da svoje goste smještaju u objekte s minimum od 5 zvjezdica.

Povećan broj noćenja

Ono što Turistička organizacija Šid nudi svojim posjetiteljima, organiziranim grupama prije svega, jest obilazak jezgre Šida koji obuhvaća polazak grupa ispred turističkog info centra. Turistima se nudi obilazak crkve svetog Nikolaja, crkvene riznice, Muzeja naivne umjetnosti *Ilijanum*, Galerije slika *Sava Šumanović* i rodne kuće poznatog šidskog slikara. Nakon obilaska, grupe posjetitelja autobusom obilaze ili sjeverni dio općine gdje se nalaze

manastiri ili južni dio gdje se nalazi Morović. Spomen obilježje *Sremski front* kao jedno od značajnih kulturno-povijesnih spomenika na teritoriju općine je prvi lokalitet koje grupe obilaze prilikom dolaska u Šid.

»U našoj općini smještena su tri jezera, tri rijeke, bosutske šume, Nacionalni park *Fruška gora*, a s obzirom na to da je naša općina malo razuđena, sve destinacije ne mogu se obići za jedan dan. Sve je više ljudi koji individualno vikendom dolaze iz Beograda, Novog Sada, Šapca i drugih okolnih mjesta. Statistika prvog kvartala ove godine bilježi povećanje broja noćenja za nekih 50 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Postoje određene oscilacije i očekujem da će se broj noćenja povećati, makar u onom procentu u kome je povećanje broja noćenja na teritoriju Srbije, a koji je prošle godine bio povećan za 12 posto. Bili bismo zadovoljni kada bi se to povećanje zadržalo na razini prosjeka u Srbiji. Većina turista se iznenadi brojem kulturno-povijesnih vrijednosti na teritoriju šidske općine. Još ako prošetaju i odu do Sotskog jezera ili jezera Bruje ili obiću Morović s njegovim mostovima, onda se stvarno vrate puni dojmova«, ističe ravnateljica Turističke organizacije općine Šid **Kristina Radosavljević**.

Nedovoljan kapacitet

Kada se govori o grupnim posjetima (od 50 ljudi), koje uglavnom čine umirovljenici i ljudi koji su vezani za neke specijalne interese poput planinara, koji bi izrazili želju da ostanu dva dana, u Šidu ne postoji smještajni objekt gdje bi se oni mogli smjestiti.

»Postoje objekti s 50 ležaja, ali su oni uglavnom 30 posto puni. Organizatori puta u većini slučajeva ne prihvaćaju da turisti budu smješteni u više objekata zato što njihovi uvjeti putovanja, kada govorimo o stranim turističkim agencijama, nalažu da svoje goste smještaju u smještajnim objektima s najmanje tri zvjezdice. Mi na teritoriju naše općine nemamo nijedan kategorizirani objekt. S druge strane, imamo kvalitetan privatni smještaj u Moroviću, ali su to sve objekti koji su manjeg kapaciteta«, kaže Radosavljević.

A što se tiče zainteresiranosti posjeta, kako Srijema tako i cijele Srbije, primjetan je porast posjeta domaćih turista.

»Svaka od općina na teritoriju Srijema razvila je neki specifičan turistički proizvod. Ono što mi možemo ponuditi i gdje se možemo izdvojiti jesu naše galerije. Mi nismo konkurenti jedni drugima. Onaj turist koji dođe u Srijemsku Mitrovicu, doći će i do Šida. Dobro je pojaviti se zajedno na tržištima i predstaviti se kao jedna veća destinacija. Jer kao mala destinacija niste interesantni grupama, a kada se grupe zainteresiraju za jednu općinu, onda će se zainteresirati i individualni posjetitelji.«

Korist od turizma

Turizam je kompleksna grana koja obuhvaća mnogo drugih gospodarskih grana koje u prvi mah čovjek ne može povezati s

Muzej Srema

turizmom. Kada jedna općina ima razvijen turizam, onda postoji i razvijena trgovina i ugostiteljstvo. Turizam u Europskoj uniji važi kao jedan od tri stupa ruralnog razvoja kroz diversifikaciju ekonomije. Sve je veći broj ljudi koji putuju i koji žele doživjeti turizam, a ne samo da budu nijemi promatrači. Upravo zbog toga razvoj seoskog turizma je pogodan za manje sredine.

»Mi smo takva sredina gdje se mogu jako lijepo razviti turistički segmenti koji će danas-sutra povlačiti sve ostalo. Normalno

je da se na Šid, koji je bio industrijski grad i gdje se većina ljudi bavila poljoprivredom, na turizam gleda kao na nešto periferno. Možda tako i jest u ovom momentu, ali može dosta značiti u stvaranju brenda. Jer kad imate brend jednoga mjesta, ono će biti mnogo interesantnije, kako za posjetitelje tako i za investitore«, ističe Radosavljević.

Galerija slika Sava Šumanović

Sve privlačnija destinacija

Posljednjih godina Grad Srijemska Mitrovica, zahvaljujući svojoj bogatoj povijesti i prirodnim potencijalom, postaje sve privlačnija destinacija brojnim turistima. Osim ostataka antičkog Sirmija, turisti su u mogućnosti uživati u prirodi Prirodnog rezervata Zasavica i Nacionalnog parka Fruška gora. U cilju predstavljanja turističke ponude potencijalnim gostima iz inozemstva, Srijemske Mitrovice, Turistička organizacija Grada nedavno se predstavila na *Danima Vojvodine* u Puli. Kako je izjavila ravnateljica Turističke organizacije Grada Srijemska Mitrovica **Svetlana Sabo**, u Istri su ostavili izuzetan dojam, a očekuje se da se trupa iz Pule uskoro predstavi u Srijemskoj Mitrovici u okviru manifestacije *Carski Sirmij – grad legendi*. U cilju funkcionalnijeg održavanja kulturnih manifestacija nedavno je rekonstruiran Žitni trg, mjesto održavanja većine kulturnih sadržaja.

»Uskoro će se graditi i biciklistička staza do Zasavice. Seoski turizam nam je također važan i svake godine je u porastu. Dva turistička domaćinstva su u procesu registracije, a do kraja godine se očekuje da će ih ukupno biti oko 15«, ističe Svetlana Sabo.

U Srijemskoj Mitrovici godišnje boravi više desetaka tisuća turista, a godišnje bude prijavljeno 120.000 noćenja. Kao i u susjednom gradu, tako je i u Srijemskoj Mitrovici problem što ne postoji hotel odgovarajućih kapaciteta. Kako navode u Turističkoj organizaciji Grada, kada bi u gradu postojao hotel, sigurno da bi broj posjeta bio utrostručen. Kao jedan od načina gospodarskog rasta ističu razvoj kongresnog turizma. No, unatoč tome, u carski grad Sirmij svakodnevno dolaze turisti koji obilaze značajne povijesne lokalitete a promjene se osjete, što potvrđuje i registriran sve veći broj turista.

S. Darabašić

Adrian Nikačević, ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice u Srbiji

Izbjeglicama treba naša odlučnost

*Narod u Srbiji već ima veliko iskustvo s prihvatom i pomoći izbjeglicama *
Kada je posljednji val u pitanju, mnogo je izazovnija situacija razumjeti na pravi način
ljude, što zbog jezične barijere, što zbog kulturne razlike * Činimo drugima, ljudima
u potrebi posebno, ono što bismo željeli da sutra u sličnoj situaciju ljudi čine nama *
Isusovačka služba za izbjeglice (Jesuit Refugee Service, JRS) svoju misiju obavlja
u 55 zemalja na svim kontinentima * JRS u Srbiji dio je regionalnog ureda s glavnim
sjedištem u Zagrebu, te tako djelujući pokriva cijeli teritorij Balkana*

Razgovor vodio: Marko Tucakov

Naš odnos prema izbjeglicama rezultat je mješavine osobnih osjećaja i stavova te informacija iz medija. Nitko prema tom pitanju nije ravnodušan. Nema onoga tko nije pokušao domisliti zašto se, ustvari izbjeglice pomjeraju, zašto baš određenim pravcima, a onda ulazimo i u dublje analize. Jesu li one potrebne? Izbjeglicama samim sigurno nisu. Čini se da gubimo dragocjeno vrijeme pokušavajući odgovoriti na pitanja na koja pravih odgovora nema, barem ne u ovom trenutku i barem ne svima prihvatljivih, te nam dragocjeno djelovanje nekako dođe potrošeno na razmišljanje. I izgovore za nečinjenje. Ima ih puno! Svaki novi izgovor jedna je manje šansa za naše osobno suočavanje s fenomenom migracija.

Zna to dobro Isusovačka služba za izbjeglice, kao i njezin mali, ali posvećeni tim u Srbiji kojim ravna **Adrian Nikačević**, doktor veterine, a odnedavna i svećenički kandidat. Članovi Družbe Isusove su se odavno odlučili na proaktivan odnos prema izbjeglicama, kojeg ne srećemo među praksama drugih redova u Crkvi. No, što on podrazumijeva, napose u Srbiji?

HR **Koji je, po Vašem mišljenju, ispravan odnos pojedinca prema globalnom fenomenu izbjeglištva koji nas je u Srbiji zahvatio u posljednjih četvrt stoljeća? Treba li se odnos kršćana prema izbjeglicama razlikovati od odnosa koji prema ovom fenomenu imaju osobe sa svjetovnim svjetonazorima?**

Bilo je više valova izbjeglica kada je Srbija u pitanju. Prisjetimo se prvo izbjeglica iz BiH, potom iz Hrvatske i na kraju s Kosova. Nakon kratkog vremena stigao je veliki val izbjeglica iz Sirije i s Bliskog istoka. Gledajući ovo, narod u Srbiji već ima veliko iskustvo s prihvatom i pomoći izbjeglicama, iako je u prva tri navrata to bilo lakše jer se radilo o ljudima istog govornog područja, sličnih običaja i kulture. Kada je posljednji val u pitanju, mnogo

je izazovnija situacija razumjeti na pravi način ljude, što zbog jezične barijere, što zbog kulturne razlike. Mislim da nam je svima potpuno jasno kakav bi odnos pojedinca trebao biti spram ovih ljudi: odnos kakav zaslužuje svaki čovjek, svaka pojedinačna osoba. Bilo da smo kršćani ili osobe sa svjetovnim stavovima, svi se trebamo voditi onim: »Ne čini drugome ono što ne želiš sebi«, ili da to okrenemo pa da kažemo: činimo drugima, ljudima u potrebi posebno, ono što bismo željeli da sutra u sličnoj situaciju ljudi čine nama.

HR **Papa Franjo upozorava i osobnim primjerom i stavom Crkvi stavlja pred oči paradigmu prihvatanja i integracije, naspram odbijanja i getoiziranja izbjeglica. Što konkretno trebamo činiti mi u Srbiji, posebice sada kada su nam događaji iz 2015. još svježiji, te se čini da je »najgore prošlo«, no ustvari, realnost uopće nije takva?**

Dobro je napomenuti na prvom mjestu da je 2015. godina bila godina tranzita izbjeglica kroz našu zemlju, usputna stanica na kojoj su se, umorni od dugog puta, ljudi imali prilike odmoriti. Nikome od njih Srbija nije bila krajnje odredište, jer su njihove aspiracije fokusirane na zemlje zapadne Europe, posebice Njemačku. Od momenta zatvaranja tzv. Balkanske rute pa do danas situacija je malo drugačija. I dalje nismo finalna destinacija, ali sada već imamo ljude koji su u Srbiji više od godinu i pol, čekajući priliku da nastave dalje. S druge strane, u EU ne postoji konsenzus oko daljeg prijema izbjeglica, tako da se neizvjesnost budućnosti ovih ljudi produbljuje. Sve ovo na više polja doprinosi veoma negativnim efektima po živote ovih ljudi. Netko bi rekao: imaju sve, smješteni su u kampove, imaju tri obroka dnevno... Ali nitko od nas ne bi sutra prihvatio takvu ponudu. Krov nad glavom i tri obroka dnevno jesu samo osnova. Govoreći o normalnom životu, dolazimo do mogućnosti zaposlenja, školovanja za

djecu, upoznavanja kulture zemlje u kojoj žive, jezika i svega onoga što doprinosi pozitivnoj integraciji ljudi u društvo. Sada već nije pitanje hoće li oni ostati ovdje ili ne. U pitanju je normalizacija njihovih života, podrška društva i pojedinaca, nas običnih ljudi, domaćina, koji svojim primjerom i svojim djelovanjem možemo ovim ljudima dati ono što ni jedna služba u državi ne može, a to je prijateljstvo, osjećaj posvećenosti i pripadnosti. Možda ne žele ostati u našoj zemlji, ali učinimo da se, dok su tu, osjećaju kao kod svoje kuće. Na kraju, nije li to ono po čemu su narodi na Balkanu općenito poznati? Od početka pontifikata papa **Franjo** radi ono što je njegova uloga. U svom službenom nazivu papa nosi i jednu veoma bitnu titulu: »vikar Isusa Krista«. Uzimajući ovo u obzir, rekao bih da nam se sam Krist, preko svog ovozemaljskog vikara, pape, obraća i upozorava nas kako se trebamo ponašati prema braći ljudima. A nema li boljeg primjera nego dijela iz evanđelja po Mateju, kada **Isus** opisuje veliku, rajsku nagradu za one koji, ne znajući to, prime i pomognu »njegovoj najmanjoj braći«.

Moto Isusovačke službe za izbjeglice je »Pratiti, služiti i zagovarati« nasilno raseljene ljude. Kako je nastala JRS i kako se ostvaruju njezini ciljevi? Kako je povezana sa službom i karizmom Družbe Isusove?

Krenimo kratko od Isusovačke duhovnosti, onoga što je sv. **Ignacije** stavio pred svoju subraču kao osnovu novoga reda. To je duhovnost za svakodnevni život. Ona ističe da je Bog prisutan u našem svijetu i djelatan u našim životima. Ona je put prema dubljoj molitvi, prema donošenju dobrih odluka vođenih osjetljivim razlučivanjem, sposobnošću prepoznati Božju volju u našim životima, koja nas vodi prema aktivnom životu služenja drugima. Upravo ovo poslanje nagnalo je 1980. tadašnjeg poglavara Isusovačkog reda p. **Pedra Arrupea** da utemelji Isusovačku službu za izbjeglice (Jesuit Refugee Service, JRS) kako bi pružio pomoć tadašnjem velikom broju vijetnamskih izbjeglica. Te, 1980. u svom govoru prilikom službenog uspostavljanja službe p. Arrupe je rekao: »Sv. Ignacije nas poziva da idemo tamo gdje je najpotrebnije, a sve na veću slavu Božju. Duhovna ali i materijalna pomoć za više od 16 milijuna izbjeglica širom svijeta danas može biti mnogo bolja. Bog nas poziva kroz ove potrebite ljude«. Danas, 38 godina kasnije, u svijetu je više od 25 milijuna izbjeglica, dok je interno raseljeno više od 40 milijuna ljudi. JRS svoju misiju obavlja u 55 zemalja na svim kontinentima. Svoje poslanje ostvaruje kroz tri ključna polja: praćenje, služenje i zagovaranje. Pratiti znači biti nečiji prijatelj. Mi smo Isusovi prijatelji i pratitelji i zato želimo biti pratitelji onih s čijim imenom bi i on želio biti povezan, sa siromašnima i protjeranima. Naše djelovanje je vrlo praktičko i djelotvorno. Nerijetko, pratnja je način pružanja zaštite i »internacionaliziranje« situacije u kojoj se neki od naših »štićenika« nalaze. Služiti: JRS je prisutna u 14 zemalja Europske unije te u zemljama naše regije i Ukrajini. Usluge koje pruža-

mo različite su od zemlje do zemlje, ovisno o potrebama kao i sredstvima kojima pojedini ured raspolaže. U Italiji tako JRS-ova javna kuhinja dnevno posluhuje 400 obroka. U Irskoj JRS-ov tim vodi boravak za školarce i vrtić za djecu izbjeglica. U Velikoj Britaniji postoji JRS-ovo sklonište za siromašne tražitelje azila, dok je u Belgiji JRS jedina nevladina organizacija koja redovito posjećuje migrante u prihvatnim centrima. Zagovarati je važan dio misije JRS-a. Braniti ljudska prava izbjeglica i prisilno raseljenih osoba, zalažući se za dostojanstvenu i pravednu zakonodavnu praksu na europskoj razini kako bi se prisilno raseljenim osobama osigurala zaštita i mogućnost uključenja u naše društvo. Sve ovo predstavlja niz aktivnosti koji svakodnevno stoje pred dje-latnicima JRS-a.

Kako je JRS organizirana, što i gdje radi u Srbiji?

JRS u Srbiji dio je regionalnog ureda s glavnim sjedištem u Zagrebu, te tako djelujući pokriva cijeli teritorij Balkana. Početak našeg rada obilježili su interventni projekti podrške izbjeglicama u centru Beograda, ali i nekim od izbjegličkih kampova u Srbiji. Naši timovi su radili na terenu, pomagali pri registraciji u MUP-u, informirali, dijelili hranu, vodu, obuču i odjeću. Počevši od svibnja prošle godine, JRS vodi Integracijsku kuću za maloljetnike bez pratnje, uzrasta do 15 godina. Do sada je našu uslugu koristio 21 maloljetnik, a trenutno se njih troje nalaze pod našom brigom. Govorim o djeci koja su na put, iz mahom ratnih područja, krenula sama ili kao dio neke skupine koja se tijekom puta raspala, pa su u Srbiju došli potpuno sami. Naša kuća, u suradnji s nadležnim institucijama, osigurava im sigurno okruženje, učenje jezika koji je preduvjet za uključenje u redovno školstvo. Tu su također i psihološka podrška, koja je neophodna u radu s djecom koja su tijekom svog putovanja do Srbije, ali i života u zemljama podrijetla, pretrpjela veoma teška traumatska iskustva. Ideja uspostavljanja kuće je bila da napravimo pravi dom, mjesto gdje će se djeca osjećati kao kod svoje kuće, gdje će imati prilike raditi sve ono što je potpuno normalno za njihov uzrast. Prosto da budu djeca! Dosadašnji rad i rezultati nam govore da smo u tome uspjeli.

Bogoslov ste Beogradske nadbiskupije. Molimo Vas da nam opišete Vaš životni put.

Rođen sam u Sarajevu prije 38 godina, i tamo sam živio do izbijanja rata 1992., kada moja obitelj postaje izbjeglička. Nije slučajno što danas radim ovaj posao, jer iz osobnog iskustva mogu najbolje svjedočiti koliko je ljudska dobrota bitna u takvim momentima. S Crkvom se susrećem kao veoma mali, odlazim s mojim pokojnim djedom redovno na nedjeljne mise, a po izbijanju rata, već kao dvanaestogodišnjak, aktivno ministriram, pomažem župniku i sve polako kreće u smjeru odlaska u sjemenište nakon osnovne škole. Međutim, nova ratna događanja me u tome sprječavaju. Završavam srednju školu kao veterinarski tehničar, potom Veterinarski fakultet. Počinjem raditi, stječem veliko iskustvo u radu državne uprave, demokratizaciji. Ono što je prije internet ere bio veliki problem je informiranje. Iako sam oduvijek znao da će ovo biti put za mene, u nedostatku informacija mislio sam da sam propustio priliku, da je jedini put do svećeničkog poziva kroz sjemenište. Tek 2007. godine dolazim do saznanja o mogućnostima koja su preda mnom i postajem postulant Franjevačke provincije Bosne Srebrene, potom novak pa i bogoslov. Nakon jedne godine studija ponovno se vraćam svjetovnom životu, selim se iz Sarajeva u Beograd, i netom po-

činjem raditi na Kosovu na programu podrške razvoja malih i srednjih poduzeća, gdje ostajem četiri godine. Mjesec dana po povratku u Beograd počinjem svoj angažman u JRS-u, a početkom ove godine službeno postajem kandidatom Beogradske nadbiskupije za svećenika. Kako su preda mnom četiri godine studija, moja služba u JRS-u će se završiti početkom nove akademske godine, kako bih se posvetio obvezama koje studij nosi, ali zasigurno da će se moj angažman u nekom manjem obliku nastaviti u Zagrebu, gdje ću početi studij. Sve na veću slavu Božju! Poziv sam prepoznao kao dijete. Dalje kroz život je on uvijek bio prisutan, nekad izraženije, nekad skrivenije, ali dovoljno da moja obitelj ne bude iznenađena mojom odlukom, već potpuno sigurna da je to ono što me čini sretnim. Znam da je veliki broj mladih ljudi, kao i ja, prepoznao poziv u sebi, ali se možda dvoumi, nije siguran, misli da je kasno... Moj primjer može biti dobar poticaj, primjer da nikada nije kasno i da kada postoji Božji poziv naše je samo da se predamo u Njegove ruke i pustimo da nas On vodi kroz život.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. i članka 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 12. 7. 2018 godine JKP *Subotička toplana*, Segedinski put br. 22, podnijela je Zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš »Projekta za proizvodnju, prenošenje i distribuciju toplotne energije do potrošača u stambenim i poslovnim objektima«, koji se nalazi na katastarskim parcelama 6192 i 6196/2 ko Novi grad, na adresi Segedinski put br. 22, (46.098703°, 19.679006°).

Javni uvid u predmetne Studije može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 16. 7. 2018. do 16. 8. 2018., a javna prezentacija predmetne Studije bit će održana 16. 8. 2018. godine u prostorijama Službe (I. kat, soba 129) s početkom u 12 sati.

Uvid u predmetne studije elektroničkim putem možete izvršiti na sajtu grada Subotice:

<https://drive.google.com/open?id=1Jt21rug9474PklqRCyDOBQ0qZMO48pUF>

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM REŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ za projekt IZGRADNJA OBJEKATA SKLADIŠTA I RADIONICE ZA POPRAVAK I IZRADU DRVENIH PALETA U SKLOPU POSTOJEĆEG KOMPLEKSA, na katastarskoj parceli 36652/1 KO Donji Grad, Subotica (46.069971°, 19.712008°), nositelja projekta BRAND NEW d.o.o., Subotica, Senčanski put br. 160.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/12032_1.pdf

STRAŠNA PORUKA srbijanske zastupnice Vjerice Radete

Liječiti ili kazniti?

Bez i malo pretjerivanja može se ustvrditi kako je zastupnica Srpske radikalne stranke i potpredsjednica srbijanskog parlamenta **Vjerica Radeta** izazvala skandal objavom na Twitteru u povodu smrti predsjednice udruge *Majke Srebrenice* **Hatidže Mehmedović**, kojom je potaknula oštre osude javnosti i zahtjeve za njezinom smjenom te oduzimanjem zastupničkog mandata.

Vijest o smrti Hatidže Mehmedović, koja je u srebreničkom genocidu izgubila supruga i dvojicu sinova, Radeta je preko Twittera ovako prokomentirala:

»Čujem umrla Hatidža Mehmedović iz udruženja biznismenki Srebrenice. Ko li će je sahraniti, muž ili sinovi?«

Taj tvit je poslije prvih oštrih osuda ubrzo izbrisan, da bi potom i Radeta bila »uklonjena« s ove društvene mreže.

Predsjednica udruge *Majke Srebrenice* Hatidža Mehmedović umrla je u nedjelju, 22. srpnja, u sarajevskom Kliničkom centru gdje se liječila od teške bolesti. Povodom smrti žene koja je postala simbolom borbe da se sačuva uspomena na žrtve genocida nad Bošnjacima iz 1995. godine, sućut su uputili brojni svjetski lideri i javne osobe, ali stigla je i ta jedna spomenuta poruka koja je svima zaledila krv u žilama. Autorica te poruke je bila Vjerica Radeta.

Prijedlog za razrješenje

Nakon toga su uslijedili brojni zahtjevi parlamentarnih stranaka da se Radeta razriješi s mjesta potpredsjednice srbijanskog parlamenta i da joj se oduzme mandat.

Zastupnici Demokratske stranke uputili su predsjednici Skupštine Srbije službeni prijedlog za razrješenje zastupnice SRS-a Vjerice Radete s mjesta potpredsjednice parlamenta zbog, kako su naveli, nedopustivog govora mržnje prema žrtvama iz Srebrenice.

»Nedopustivi govor mržnje kojim je prekršen članak 49. Ustava Srbije kojim se zabranjuje izazivanje rasne, nacionalne i vjerske mržnje, svirepim vrijeđanjem žrtava Srebrenice, Vjerica Radeta je ugrozila ugled i narušila dostojanstvo Narodne skupštine Republike Srbije. Relativizacija zločina, revizija historije i atmosfera mržnje ne mogu se tolerirati, a još manje poticati od strane nositelja najviših političkih funkcija u državi. To posebno važi za instituciju Narodne skupštine koja je demokratska i koja predstavlja sve građane Srbije«, navodi DS u obrazloženju prijedloga.

Prijedlog za njeno razrješenje potpisalo je 60 zastupnika iz DS-a, Socijaldemokratske stranke, Narodne stranke, pokreta *Dosta je bilo*, zastupničkog kluba Slobodni poslanici, Liberalno-demokratske partije, Lige socijaldemokrata Vojvodine, kluba Samostalnih poslanika, stranke ministra **Rasima Ljajića** Socijaldemokratske partije Srbije, SDA Sandžaka **Sulejmana Ugljanina** i Stranke pravde i pomirenja **Muamera Zukorlića**.

Osim zahtjeva za razrješenje Vjerice Radete, LSV **Nenada Čanaka** traži i pokretanje kaznenog postupka.

U LSV-u naglašavaju da su »užasnuti« reagiranjem Radete, ocjenjujući da bi njezina »morbidnost koja izlazi iz svih okvira političkog djelovanja morala zgroziti svakog humanog i civiliziranog čovjeka«.

Ova stranka poručuje da »društvo ne smije biti talac bilo čijih političkih i psiholoških poremećaja« te da Radeta »mora biti hitno smijenjena s mjesta potpredsjednice Skupštine Srbije i bez odgađanja joj se mora oduzeti zastupnički imunitet« radi pokretanja kaznenog postupka.

Skupština Srbije ima pet potpredsjednika, a raspravu o smjeni može predložiti najmanje 30 od ukupno 250 zastupnika, dok bi za njezinu smjenu morala glasovati natpolovična većina od 126 zastupnika.

Šešelj: »nespretno sročeno«

Radetu su oštro kritizirali i predsjednica srbijanske Skupštine **Maja Gojković** te ministri i potpredsjednici Vlade Srbije Rasim Ljajić i **Zorana Mihajlović**.

Gojković je rekla da su Radetina stajališta »neprihvatljiva i ni na koji način ne odražavaju stajališta i vrijednosti koje zastupa Skupština Srbije« kao »predstavničko tijelo civiliziranih i pristojnih ljudi, kakvi i jesu građani Srbije«.

Potpredsjednica Vlade Zorana Mihajlović poručila je da očekuje očitovanje parlamenta, ali je navela kako ne očekuje smjenu Radete s mjesta potpredsjednice skupštine.

»Svi smo osudili, zgražavali se nad napisanim, čudili se kako netko može urušavati naše vrijednosti. Puno riječi, ali jako malo djela, konkretnih djela i nema smjene Radete s mjesta potpredsjednice parlamenta. Voljela bih da griješim, ali čini mi se od te smjene neće biti ništa«, izjavila je Mihajlović, dok Rasim Ljajić Radetin tvit naziva »sramotnim i neprimjernim«, uz ocjenu da se »virus nacionalizma koji je zahvatio čitav svijet u kombinaciji s populizmom ponovo vraća na Balkan«.

Međutim, lider Radetine SRS i osuđeni haški zločinac **Vojislav Šešelj** izjavio je, kako prenosi *FoNet*, da nikome neće dozvoliti da je smijeni. Šešelj tvrdi da je Radetin tvit »nespretno sročen, pa se ne shvaća suština«, a »ona je aludirala na to da se pričalo da su muž i dva sina Hatidže Mehmedović ustvari živi, kao što je nedavno otkriveno da sin **Munire Subašić** živi u Kanadi«.

Šešelj je nastavio vrijeđati preminulu predsjednicu *Majki Srebrenice*, rekavši da je »krajnje amoralna osoba koja je neprestano optuživala Srbe za genocid«.

Sudbina inicijative za smjenu Radete sada ovisi od vladajuće većine, a odgovor na pitanje iz naslova teksta je jednostavan: i jedno i drugo.

Z. S.

Kaštel Stipićevih u Mirgešu

Na ulazu u Mirgeš iz pravca Subotice, iza ograde i ekonomskih objekata, od pogleda s ceste krije se divan kaštel sa, sada, neuređenim i neodržanim parkom ispred zanimljivog trijema s polukružnim svodovima. Profesor **Branko Čupurdija** u knjizi *Stambena arhitektura subotičkih salaša, majura i poljoprivrednih kombinata* (iz koje potječe fotografija kaštela Stipićevih iz 1938. godine) navodi kako se ovaj objekt »može svrstati u sam vrh secesionističke arhitekture na subotičkoj periferiji«.

Veliko imanje s kaštelom u Mirgešu kupili su **Nikola i Roza Stipić**, a nakon povratka sa studija preuzeo ga je njihov sin **Jakov**. U Mirgešu je Jakov 1936. godine započeo život sa suprugom **Katarinom**, također rođenom u familiji Stipić, a zatim i udanom u familiju Stipić. Daleki preci su im bili zajednički.

Obitelji je nakon Drugog svjetskog rata oduzet veliki posjed (površine oko 100 hektara) i time postao društveno vlasništvo. Kaštel, do tad stambeni objekt, neko vrijeme bio je upravna zgrada državnog poljoprivrednog gospodarstva, potom je imao nekoliko namjena (pripadao je *Peščari*), a služio je i kao skladište.

Kazivanja Jakovljevog i Katarininog sina **Nikole** (preminuo 2008. godine) o povijesti obitelji, kao i sjećanja na vrijeme oduzimanja posjeda ostala su zabilježena u knjizi *Stare subotičke obitelji*: »Kada su nam oduzeli imanje, svi smo došli kod majke i dide u varoš. Tako da nas je u toj kući u dvije sobe bilo sedmero – majka i dida, brat i ja sa roditeljima i stric... Oduzeti su posedi i o tome se više nije divanilo. Nešto više sam saznao istražujući posljednjih godina...«.

Mi gradimo i gradimo...

Ljeto je, većina građana sada već uveliko planira na kojem će moru provesti svoj zasluženi godišnji odmor. Kako stara pjesmica kaže: »tko ima para, ljetuje na moru, tko nema – kući u laboru«. Naravno, ima ljudi koji iz raznoraznih razloga uslijed ovih »pasjih vrućina« u srpnju i kolovozu ne vole ići na more ili ih nisu pustili usred sezone. Ja sam jedan od takvih. No, imamo mi naše more, našu rivijeru a to je Paličko jezero i njena uređena obala, divan park, odlični restorani itd. samo postoji jedan »mali ali«, a to je da je, po službenom upozorenju građanima, voda jezera i ove godine zagađena i svatko tko želi bućnuti u vodu to čini na vlastitu odgovornost, isto kao i ranijih godina. Znači, kako ću provoditi svoje penzionersko ljeto na Paliću zasad o tome mogu sanjati, kao i o povećanju penzije, ali ima nade. Zvaničnici raznih nivoa, već više puta su najavili ukidanje »Zakona o smanjenju plaća i penzija«, ali sada su odmorili, parlament ne zasjeda itd. I kako ja sada da pišem o divnim ljetnim penzionerskim danima?! No, postoji još jedna ljetna tema o kojoj se vrlo rijetko piše: a to je ljetna građevinska sezona. I to je također moja tema još od rane mladosti, kada sam krenuo studirati arhitekturu na Beogradskom univerzitetu. U zgradu, ispred koje sjedi kip Nikole Tesle, zapravo su smještene tri tehnička fakulteta: na prizemlju Elektrotehnički, na katu Građevinski i mi »neki crtači«, kako reče jedan uvaženi profesor s Građevinskog, na drugom katu. U sredini zgrade katove je povezivalo jedno grandiozno stepenište, a iznad ulaza na naš kat starije kolege studenti su nas dočekali s velikom parolom »lasciate omnia speranza« što je zapravo citat iz **Danteovog Pakla**, natpis koji stoji iznad ulaza u pakao: »tko tu prođe, gubi sve nade« (slobodni prijevod autora). Vjerojatno nisu mislili na ljetne vrućine po kojima graditelji trebaju raditi.

Arhitekt, kako to gordo zvuči

Na službenom prijemu brucoša u velikom amfiteatru uvodni govor držala nam je tadašnja dekanka, pamtim samo ove njene riječi: »ja vam neću govoriti o tome kako je to činio dekan Prirodnomatemičkog fakulteta; koji je pola sata govorio o tome kako se upotrebljava engleski WC, jer to ćete ubrzo svi saznati«. I doista, na prvoj vježbi iz predmeta Osnovi projektiranja dobili smo zadatak isprojektirati jedan zajednički sanitarni čvor (službeni naziv grupe WC-a s lavaboima), a trebali smo izraditi i njegovu maketu. Na koncu studija radili smo urbanistički projekt dijela Beograda, konkretno jedan veliki tržni i zabavni centar u beogradskoj općini Zvezdara. Znači, prešli smo projektantski put: od toaleta do suvremenog grada. Kada sam se javio na rad glavnom inženjeru izgradnje u nekadašnjem GP-u *Integral*, umjesto da mi kaže: »dobrodošao kolega« on se uhvatio za glavu i rekao je: »što da radim sada s Vama?!« pa poslije kratkog razmišljanja reče: »idite na gradilište 'Jasibara' i javite se šefu gradilišta, on će Vam reći što da radite«. Svoju aktivnu graditeljsku karijeru završio sam u blizini, na Građevinskom fakultetu. Znači, od (Jasi)bare do fakulteta. Sada, kada slučajno sretnem nekog

bivšeg kolegu, ne u crkvi nego u hladu neke terase, pitaju me: »u penziji si, radiš li ti što u građevini?«. Ja obično odgovorim: »tu i tamo nešto, uglavnom savjetujem sitne graditelje, bogatiji se zovu i investitori, koji s najmanje uloženi sredstava žele sagraditi kule i gradove«.

Privatni i javni radovi

Kako prolazim biciklom ulicama Kertvaroša, na svakom koraku vidim hrpe građevinskog materijala kao i građevinskog otpada zvani šut. Znači, građevinska sezona je u tijeku i na vrhuncu.

Tako ne miruju ni izvođači državnih investicija ili poluinvesticija sa stranim kapitalom. Ne prođe dan da neki zvaničnik, uglavnom najviši, ne otvori neko novo gradilište ili presijeca vrpcu prilikom stavljanja u pogon neku, za taj dio republike, značajnu tvornicu ili pogon. Tu i tamo kaže se i cijena dotične investicije, ali bez ostalih pouzdanih podataka ta informacija nema neku naročitu težinu. A upravo to je jedno od najčešćih pitanja privatnika koji su se uputili u avanturu građenja, dogradnje, renoviranja: koliko će (me) to koštati, i kako može biti jeftinije? Najčešće već odavno na ovakva pitanja odgovaram floskulom: »građenje treba koštati koliko košta, ako želiš jeftinije bit će ti skuplje«. Neki ovakav odgovor smatraju blago rečeno neozbiljnim, ali do ovakvog rezultata došli smo kolege i ja radeći svojevremeno u odjeljenju »Razvoja«. Kod javnih, državnih radova situacija je drugačija: najčešće se operiše s brojkama koje su manje od realnih da bi neka »važna investicija« bila prihvaćena od strane donosioca odluka. Zatim dolazi do promjene plana, nepredviđenih radova itd. Naravno, kada se troše državni novci, uvijek se može »uštinuti neka svotica« koja se pretvara u privatnu svojinu. Naravno, to su činile samo prethodne političke garniture. Mi sadašnji smo pošten i nevini kao tek rođeno jagnje! Vjerujte mi, danas potpuno shvaćam natpis starijih kolega na početku studija.

Psi lutalice

Drugo lice SUBOTICE

Već duže vrijeme pratim kako su psi lutalice zauzeli ulice našega grada. Sve nešto mislim, kao to je samo poneki pas, pa opet naiđem na još neke i tako iz dana u dan. Što sami, što u čoporima, ali na svako malo ih ima. Da, znam nisu oni krivi, krivi su vlasnici. Nije mi jasno zašto ljudi koji imaju psa, hrane ga neko vrijeme, ili čak i ne hrane i onda ga puste na ulicu. Nikada nisam shvatila razlog tome. Zbog čega im je pas bio dobar dvije godine (ili manje ili više) i onda više nije? Možda mogu shvatiti da su ljudi siromašniji, ali mislim da se uvijek može naći nešto za prehraniti i psa. Ako se već nema i ne može, jer mnogi sami sebe ne mogu prehraniti, je li baš rješenje pustiti gladnog psa na ulicu? Po ulici hodaju i ljudi i djeca, i ima i onih koji se boje pasa. I mogu vam reći kako baš i nije ugodno kada nepoznati pas ide za tobom i njuška te i samo čekaš moment hoće li te ugristi ili ne. Neki dan sam kod *Mlečne pijace* susrela staricu koja jedva hoda i rekla bih krpi kraj s krajem, ali nosi rudu salame za pse i hrani psa lutalicu. Na cesti pored drveta mu je izrezala salamu i dala. Pas jedva dočekao. Kako ona reže on sve u sekundi pojede. I sad pitam, je li ta starica imala za nahraniti psa? Možda je na užrb svog ručka, njega nahranila...

Na temelju članka 20. stavak 1. Zakona o lokalnoj samoupravi vlasnici domaćih i egzotičnih životinja dužni su osigurati čuvanje i nadzor, njegu, ishranu, higijenske uvjete i liječenje životinja, te

ne zagađivati okoliš i ne uznemiravati treće lica. U Azilu za pse pri JKP *Čistoća i zelenilo* ima mjesta za 250 pasa, što ni izdaleka nije dovoljno, jer po nekim procjenama na subotičkim ulicama, što u predgrađu što u naseljima, pa i samom centru Grada ima nekoliko tisuća pasa lutalice. Postoje i privatni azili za pse, ali to nije ni približno zadovoljavajući broj od potrebnoga. Iz gradskog proračuna proteklih godina se na godišnjem nivou u prosjeku isplaćivalo oko tri milijuna dinara građanima koje je ujeo pas na ulici. Kazna za vlasnike koji neodgovorno puste svoje ljubimce na ulicu iznosi između pet i deset tisuća dinara, no, očigledno ni to nije dovoljno. Jedino tijelo koje može kazniti vlasnika je komunalna policija. »Samo« treba pronaći neodgovornog vlasnika. Sve su to pravila i zakoni, koje u praksi ne poštuje nitko. Nije ova priča samo za Suboticu, nego se vrlo slični, skoro identični problemi javljaju i u drugim mjestima diljem Srbije.

Imam osjećaj da ovdje nitko ni o čemu ne vodi računa, da gubimo kontrolu nad svim. Činjenica je da s druge strane imamo one ljude kojima su životinje važnije i imaju veća »prava« nego li ljudi. Sve nešto naopačke, nigdje pravog rješenja, a ako i imamo zakone ili eventualno rješenja, onda je pitanje koliko se ti zakoni poštuju u praksi. Dobrodošli u Srbiju.

Ž. V.

Program – Dužijanca 2018.

4. kolovoza – Zatvaranje XXII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* – 18 sati, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

5. kolovoza – *Dužijanca* u Đurđinu – 10 sati, crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin

– *Dužijanca* u Mirgešu – 18 sati, kod križa u centru, Mirgeš

9. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – 19 sati, svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*

10. kolovoza – Projekcija dokumentarnog filma *Dužijanca* – 17.30, Velika vijećnica Gradske kuće u Subotici

– Izložba radova od slame nastalih na XXXIII. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – 19 sati, vestibul Gradske kuće, Subotica

– Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratioca bandaša i bandašice, proglašenje najljepšeg izloga – 20 sati, gradski trg Subotica

– Izložba rukotvorina – tijekom dana, gradski trg u Subotici

11. kolovoza – Svečana Večernja – 18 sati, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – 19.30 sati, park ispred Gradske kuće, Subotica
Skupština risara – 20 sati, gradski trg, Subotica

Nastup folklornih ansambala *Dužijanca* – 20.20 sati, gradski trg, Subotica

12. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2018.*

8.45 sati – Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice, crkva sv. Roka, Subotica

9 do 9.45 – Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

12 sati – Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku, gradski trg, Subotica

19 sati – Posjet grobu **Blaška Rajića**, Kersko groblje, Subotica

20 sati – *Bandašicino kolo*, gradski trg, Subotica

Dužijanca u Zagrebu

18. kolovoza

12 sati – Izložba *Bunjevačko veliko ruvo*, Etnografski muzej u Zagrebu

20 sati – Skupština risara i nastup folklornih ansambala, Zagreb

19. kolovoza

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije, Zagreb

11.30 sati – Povorka kroz grad i predaja kruha gradonačelniku Grada Zagreba

Najstariji zvonik pod skelama

Podizanjem skele oko najstarijeg zvonika jedne katoličke crkve na ovim prostorima, koji natkriljuje franjevački samostan i crkvu Uznesenja Marijina u Baču počela je intenzivna završna faza obnove ovoga objekta. Kako je izjavila konzervatorica u Pokrajinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture i voditeljica projekta obnove samostana dr. **Slavica Vujović**, planirano je da stara žbuka na zvoniku bude sačuvana u mjeri u kojoj je to moguće. »On je to zaslužio kao svjedok dugog trajanja i načina spravljanja krečnih maltera u XII. stoljeću«, kazala je ona. U izjavi za novosadski *Dnevnik* Vujović je dodala da su tijekom lipnja i srpnja izvedeni novi kraci kanalizacije i hidrantske mreže kako bi se sačuvalo arheološko nalazište u dvorištu samostana, da su postavljeni novi slivnici, te da se radilo u dva samostanska podruma. »Za početak kolovoza predviđena je montaža stolarije u obnovljenom hodniku, koji će biti izložbeni prostor, kao i pomjeranje vanjskog ogradnog zida kako bi se dobio prostor za nastavak arheoloških istraživanja«, kazala je Vujović. Radove obnove samostana i crkve financira Europska unija, a dio radova na obnovi zvonika i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda.

Marko Tucakov

Gradska uprava Subotica

Obavijest učenicima – putnicima srednjih škola

Učenicima – putnicima subotičkih srednjih škola mjesečne karte za putovanja rješavat će se u srednjim školama u koje su upisani.

Napomena: Ovo vrijedi samo za učenike koji su stanovnici Grada Subotice.

Učenici putnici koji iz subotičke općine putuju za Bačku Topolu, Kanjižu, Sombor, Novi Kneževac ili neku drugu općinu, zahtjeve za regresirane mjesečne karte mogu predati u Gradskom uslužnom centru Grada Subotice do 15. kolovoza. Potvrde za mjesečne karte izdavat će se od 20. do 31. kolovoza od 10 do 13.30 sati u Gradskoj upravi, Trg slobode broj 1, III. kat, ured 305. Ukoliko učenici do ovoga datuma ne završe praksu ili upis u naredni razred, potvrde će se izdavati i naknadno.

Za reguliranje prava za mjesečnu kartu učenici trebaju priložiti:

- preslik osobne iskaznice (ako učenik nema, onda jednog od roditelja);
- potvrdu škole o upisu (potvrda mora sadržati obrazovni profil i napomenu da učenik prvi put upisuje razred);
- dokaz o pozitivnom uspjehu (ovjereni preslik đачke knjižice koja mora biti potpisana od ravnatelja škole i razrednika i ovjeren pečatom škole ili ovjeren preslik svjedodžbe).

Nepotpuna dokumentacija neće biti uzeta u razmatranje.

Učenici lošeg materijalnog stanja, koji nisu u mogućnosti plaćati cijenu regresirane mjesečne karte, trebaju se obratiti Centru za socijalni rad grada Subotice, Alekse Šantića broj 27, za oslobađanje plaćanja učešća za cijenu mjesečne karte.

NAPOMENA

Učenici linearno plaćaju 1.800 dinara od pune cijene mjesečne karte.

Učenicima srednjih škola koji su upisani u susjedne gradove i općine na obrazovne profile koji su verificirani u srednjim školama na području Grada Subotice, putni troškovi se ne participiraju. Iznimno od stavka 1 ovoga članka, putni troškovi se participiraju ako u školskoj godini nije otvoren odjel verificiranog obrazovnog profila na nastavnom jeziku na kojemu učenik pohađa nastavu.

Učenicima srednjih škola koji su upisani u susjedne gradove i općine na obrazovne profile koji nisu bili verificirani u srednjim školama na području Grada Subotice u školskoj godini kada su upisali prvi razred, a verificirani su tijekom njihova školovanja, nastavlja se participiranje putnih troškova.

Učenicima srednjih škola koji ponavljaju razred, putni troškovi se ne participiraju.

Sela u Vojvodini nekad i sad

Stare brige Novog Žednika

Novi Žednik je nekada imao vlastitu banku, mljekaru, benzinsku crpku, a osnovna škola Bosa Milićević je bila jedna od najmodernijih u državi. Danas nema banke, nema crpke, nema mljekare, ostala je osnovna škola ali možda ni nje ne bude uskoro jer sve je manje djece

U Vojvodini, nasred široke i plodne zaravni, između Subotice, Bajmaka, Sente i Bačke Topole, nalazi se selo čija sudbina kao da na jednom mjestu opisuje sudbinu drugih naselja u ovim krajevima. To selo se zove Novi Žednik, dom za oko 2300 stanovnika (kojih je sve manje), nalazi se tri kilometra od Žednika. Nekada je postojalo samo jedno selo imenom Žednik, kojemu su dodali pridjev Stari kada je sagrađeno novo selo koje je trebalo predstavljati jedan novi poredak.

Prije nego što je bilo ovog sela na tom prostoru su se nalazili salaši. Godine 1883. je bila sagrađena željeznička pruga na relaciji Budimpešta – Subotica – Novi Sad, ali čak i tada u salašima nadomak Žednika se život malo promijenio. Ovi salaši su bili nastanjeni većinom siromašnim poljoprivrednicima koji su zavisili od veleposjednika. Stanovnici salaša su bili etnički mješoviti,

bilo je bunjevačkih Hrvata, Mađara i Srba. Na početku 20. stoljeća bilo je mnogo starih bunjevačkih obitelji poput **Vidaković, Šarčević, Vukmanov, Čakić, Tikvicki, Vukov, Kopunović** i drugi. Stanovnici salaša su mukotrpno zarađivali svoj kruh, bolesti i neimaština su bili dio svakodnevice mnogih.

Postanak i naseljavanje

Selo nastaje 1920. godine kada je Vlada Kraljevine SHS nudila zemlju srpskim vojnicima dobrovoljcima iz Bosne, Hercegovine i Like. Oni su se nastanili u okolici Žednika i radi njih se sagrađilo novo selo. To selo je prvobitno bilo nazvano Đeneral Hadžićevo, tek nakon II. svjetskog rata je selo nazvano Novi Žednik i od tada je neka vrsta blizanca starijem naselju. Vremenom Novi Žednik

je postalo uglavnom srpsko naselje dok su u Starom Žedniku ostali živjeti Hrvati i Mađari. Ipak, stari salaši su ostali i kraj Novog Žednika, u njima još žive bunjevački Hrvati. Od »salašara« se očekivalo da nakratko prime obitelji iz Like dok im se nisu sagradile kuće. **Radovan Pualić** je u svojoj knjizi *Svjatlost na pustari* zapisao da su se bunjevački Hrvati i kolonisti uglavnom dobro slagali. Te izjave su mu dali stanovnici okolice poput **Sofije Bujić**. Doseljenici su se teško navikavali i sve im je bilo drukčije, umjesto drva sada su ložili »čutke«, a pošto su se navikli na crni kruh najobičniji bijeli im se činio poput luksuza. Isto tako su shvatili da nisu ovdje dovedeni da gospodare nego da se muče poput ostalih. **Miloš Lukić** je u knjizi *Žedničke iskre* zapisao da je jedan bunjevački Hrvat ovo rekao Ličanima: »Nisu vas ovamo dovukli iz gurate Like zato da se bogatite, već da na ovoj zemlji robujete kao što mi odvajkada robujemo i birešujemo«. Novi Žednik je trpio isto kao i ostatak države, prošao je kroz ratove i promjene vlasti, sagradile su se ustanove koje su modernizirale okolinu.

mljekare, ostala je osnovna škola ali možda ni nje ne bude uskoro jer sve je manje djece a mladi se od sela otuđe kada krenu u srednju školu u Subotici gdje također traže provod jer više nemaju gdje u rodnome mjestu.

OŠ Bosa Milićević

Danas život teče lagano, gotovo tiho, s tek pokojim uzbuđenjem. Koncem lipnja u Novom Žedniku se održavaju Dani sela kada se prisjećaju prvih doseljenika. Održavaju se nogometni turniri, nastupaju folklorne skupine u školi, kuhaju se kotlići, pleše se. U rujnu se drže natjecanja u vožnji fijakera poznata kao *Fijakerijada*, ljubitelji konja se okupe i navijaju za svoje favorite. Ovakvi događaji su jednom godišnje, a ostalim danima je, uglavnom, monotono. Srbi, Hrvati i Mađari žive u ovome selu u slozi i pomažu jedni drugima tijekom težih poslova poput berbe kukuruza. Nitko ne zna što budućnost donosi, hoće li se gospodarstvo obnoviti, koliko će još kuća biti napušteno. Možda se za 100 ili 200 godina Novi Žednik opet vrati na pređašnje

Dobri dani, loši dani

Novi Žednik se danas malo razlikuje od ostalih brojnih sela koja okružuju Suboticu i donekle od ostalih sela rasutih po Vojvodini. Skorašnji događaji poput ekonomske krize su negativno utjecali na selo tako da se mnogi sele odatle. No, ne tako davno Novi Žednik je bilo življe mjesto, bio je pogotovo poznat po Domu kulture i diskoteci koja je bila iznimno popularna i posjećivali su je mladi ne samo iz okolnih sela nego i gradova. U diskoteci *Vožd* su nastupale razne popularne grupe i pjevači poput *Galije*, *Plavog orkestra*, *Riblje čorbe*, **Dine Merlina** i drugih iz ex-YU razdoblja. Ipak, svaka slava kad tad prođe. *Vožd* je zatvoren 2003. godine, a za njim su istim stopama krenuli i drugi bitni objekti. Novi Žednik je nekada imao vlastitu banku, mljekaru, benzinsku crpku, a osnovna škola *Bosa Milićević* je bila jedna od najmodernijih u državi. Danas nema banke, nema crpke, nema

Željeznička postaja

stanje i postane ono što je nekoć bio: prazne njive okružene rasutim salašima nadomak pruge. Jedino što skoro da nema više ni salaša.

Dario Vidaković

Monoštorske priče Marka Đipanova

Jedan život u stotine slika

Marku Đipanovu skoro je 80 godina, a za tih osam desetljeća toliko je u njegovom životu bilo zanimljivih priča, događaja, ljudi... da bi se komotno mogla napisati jedna knjiga, a ne novinski tekst. I zato će vjerojatno u ovim monoštorskim pričama čika Marka izostati još po koja zanimljiva dogodovština, kojih se čika Marko, za sat i pol, koliko smo razgovarali, nije ni stigao sjetiti. A kada su u pitanju ova i druge zanimljive priče iz Monoštoru i ovoga puta »krivac« je **Željko Šeremešić**, predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* koji u selu uvijek pronađe kakvu neobičnu priču i uz to uvjeri svoje Monoštorce da tu priču podijele s nama. Odakle sad krenuti? Od one ribičke priče, priče o kuharu **Jove Čaruge**, priče o vađenju zuba, daka-kako prstima uz po koju čašicu tek da se razbije strah?

U ribiča uvijek priča

Pa hajmo od one ribičke, jer nekako se takve priče podrazumijevaju kada je Monoštor u pitanju. Jest u Monoštoru bilo ribe u izobilju, bilo je i alasa, ali je kako kaže čika Marko centralno alasko mjesto bio, ne Monoštor, već Apatin. Riba se iz Monoštoru do Apatina prevozila velikim čamcima laptašima. Tamo je bilo mjesto prijema ribe. Nije on nikada bio pravi alas, ali je ribe uvijek imao koliko je htio i kakve je htio. Jednostavno rečeno znao je gdje ribe ima i kako je odatle gdje je ima uzeti.

»Kada sam bio dijete, oko Monoštoru je bilo mnogo bara, a mi mali s korpama na te bare i za pol sata pune korpe. Bilo je šarana, soma, linjaka, terpana, bulježa, nema koje ribe nije bilo. A najviše je bilo štika i cijelo selo je bilo puno štika. Solile su se te štuke i sušile na suncu, dva-tri tjedna. Na konopcima. Svaku večer su se sklanjale, pa ujutru opet na sunce«, priča čika Marko.

Kaže, riba je nekada, a to nekada je prije šezdesetak godina, bila za džabe i bila je sirotinjska hrana. Nije se kao sada kuhala u kotlićima već u *laboškama*, a kuhale su žene. Sjeća se čika Marko i jednog noćnog povratka iz bezdanskog kina, pješice, kada nije mogao odoljeti punim mrežama ribe, pa se kući vratio mokar, ali i ruku punih šarana.

»Mogao sam se ja zaposliti kao profesionalni ribar, ali bila je mala plaća pa me to nije interesiralo. Ali iako nisam nikada bio ribar, više sam noći prespavao u čamcima nego kod kuće«, kaže u šali čika Marko i dodaje da se alasi na njega nikada nisu ljutili, jer ribe je u mrežama uvijek bilo dovoljno za sve.

I još doznajemo da se za alase moralo školovati tri godine i polagati ispit. U večernju školu išlo se u Monoštor, a pola-

galo se u Apatinu. Takvih školovanih alasa Monoštor je imao trojicu.

Pitamo i koja je njegova najveća riba. Som je to od 47 kila, ali kao i kod svakog ribiča odgovor se nastavlja riječima – »a kaki su mi ošli«. A da nije bilo jednog soma, možda ne bi bilo ni ovog divana, jer je jedan som čika Marku doslovce spasio život.

»Hvatao sam soma na bučku. Bučkam, bučkam, s ove naše strane Dunava, a s druge strane vojska koja je bila na tada okupiranom teritoriju Hrvatske. I taman se sagnem, jer je som počeo vući, a meni iznad glave samo proleti metak«, sjeća se ovaj vitalni i zanimljivi Monoštorac.

Od njega doznajemo i da postoje kerski somovi, a to su somovi koji, kako kaže, hoće uhvatiti za ruku, k'o da je reže stotine žileta.

Priča priču sustiže

To je ribička priča, ali interesiralo nas je što je čika Marko radio u svom životu. Gleda me pa kaže – »bolje me pitaj što nisam radio«.

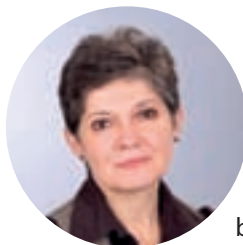
»Bio sam šumski radnik-motorist, bušio bunare, radio u Njemačkoj, gdje sam usavršio vodoinstalaterski zanat, radio sam zatim kao otvarač pontona. Onda platim nekome da na pontonu radi umjesto mene, a ja u privatni posao praviti kupoane«, nabraja čika Marko.

U Njemačkoj je radio i u američkoj vojnoj bazi. A popisu poslova treba dodati i vađenje zuba. Da, dobro ste pročitali – vađenje zuba.

Tjedan u Somboru

A ljeta kao i da nema

Dišu ovih dana Somborci, što bi rekli, na škrge. Guše se u sparnom i vlažnom zraku i čim obave potrebne poslove bježe u prvu hladovinu ili se bućnu u kakvu vodu. Doduše, u onu na bazenu ovih dana baš i nisu mogli, jer bazen malo-malo pa nije radio.

Kažu procurio. I to baš u špicu sezone, u jeku vrućina. Rekli bi Somborci – baš nemamo sreće. Doduše, nije sve tako crno, jer alternativa je Štrand ili kakvo drugo kupalište na Dunavu i kanalskim obalama. E sad, oni koji bi da se u vodu bućnu s betona, a ne s pijeska ili munjevite kanalske obale morali su čekati krpanje bazena. Jednom, pa još jednom.

A kad navečer konačno malo osvježi, okupani ili ne, Somborci prirodno poželes i negdje izaći. Da recimo uživaju u kakvom koncertu, ili kakvom drugom zanimljivom događanju. Primjerenom ljetu, kada je (bez obzira bili na odmoru ili ne) sve nekako opušteno, neopterećujuće. Ali tu im baš neće ići. U najboljem slučaju mogu odabrati kakvu ljetnu baštu. Ako imaju sreće (čak) i sa živom glazbom. I to im je to. Ako hoće nešto više od toga, zalud će obilaziti centar grada, listati lokalni tjednik, a sve u potrazi za kakvim zanimljivim ljetnim hepeningom.

Zalud, jer Somborsko ljetno odavno je prošlo. Još onda kada se ugasila (kratkotrajna) vatra na somborskom kotliću, a bijaše to još prije mjesec dana. I tu je ljetno završeno. Barem za one koji bi trebali osmisliti sadržajno ljetno za one koji su ostali u Somboru, ili su u njega došli. Načina je mnogo. I bez nekih velikih novaca. Samo se treba sjetiti i malo zalaktiti. A izgleda da baš toga manjka. Ideja i malo dodatnog angažiranja. I onda je ovo somborsko ljetno takvo kakvo je. U najboljem slučaju kakva ljetna bašta. Ona javna ili ona u intimi kakvog lijepog kućnog dvorišta. I ako je nešto za utjehu, ove godine nema komaraca.

Za one strpljive preporuka je da sačekaju Art okupaciju, ili u prijevodu večer kada će grad okupirati studenti glazbe i glume izvođeci svoje programe na mogućim i nemogućim mjestima u gradu. Tko ima strpljenja čekati još mjesec dana.

Z. V.

»Kako to radim? Jednom rukom uhvatim nazad za vrat, a drugom vadim zub. S dva prsta. Kad stisnem vrat, onda to boli, pa ni ne osjete bol dok vadim zub. Jesu li dolazili da im vadim zube? Pa izvadio sam najmanje 150 zuba. Najviše sam odjednom jednom Monoštorcu izvadio četiri zuba. Htio je on i peti da mu vadim, ali dosjetio sam se ja da to nije toliko zbog zubobolje već rakije koja ide kao dezinfekcija poslije svakog vađenja. Evo i proljetos sam jednom vadio zub. Branio sam se da više nemam tu snagu u prstima, ali ne mogu se obraniti i što ću, ajd vadi«, kaže čika Marko, kod koga se uz vađenje zuba dobije još i rakija i pride u džepu ostane deset eura.

Kaže, naknadnih pritužbi pacijenata nije bilo. Potiče Željko našeg sugovornika i na priču o suparničkim tučama s momcima salašarima s Bezdanskog puta, koji su se drznuli da bace oko na koju monoštorsku curu. Kaže, bio je zbog tih čarki čak šest puta u zatvoru. Žestoka je bila tuča kad su salašari na mostu naletjeli na razapetu štrangu, popadali s biciklova i izvukli deblji kraj. Podsjeća Željko i na priču o kuharima čuvenog Jove Čaruge, nekim **Prpićima**, Malom i Velikom.

Marko Đipanov kao petogodišnjak sa sestrom

»Taj Prpić Mali pobjegao je u Monoštor, počeo trgovati, bio poslije čuvar, a ja sam kod njega ribario, pa je onda tu bilo svakojakih priča«, kaže čika Marko.

Igrao je čika Marko i rukomet i to izgleda dobro, jer mu je tih nekih godina klub iz Apatina nudio stipendiju i stan. A on nije htio, jer je u kući bilo sedmero djece, i kako ostaviti braću i sestre. I poslije ovih priča nikoga neće iznenaditi ni priča o njegovoj ženidbi, jer da se udala, supruga **Manda** doznala je na igraci.

»Otišao sam kod njenih i reko – ja bih se ženio, hoćete li me primiti? Oni me gledaju pa kažu – što će Manda reći? Ne sekirajte se vi šta će Manda reći, već što ćete vi reći. I tako sam se oženio. A kad sam na igraci rekao Mandi da sam se oženio ona pita za koga? Pa kako za koga – za tebe. Ona ne vjeruje i sve dok nismo zajedno došli kući nije povjerovala«, kaže čika Marko koji sa svojom Mandom broji 60 godina zajedničkog života.

I tako se slaže priča na priču. Djelić onoga što nam je čika Marko ispričao. A tek što je ostalo neispričanog...

Z. Vasiljević

Znamenite građevine i obitelji iz Šida

Ostala su samo lijepa sjećanja

»Jedini cilj prilikom rušenja ljekarne bilo je oslobađanje prostora za novu zgradu. Nije se vodilo računa ni oko čega* Izgleda da su jedini pribrani Šiđani u momentu rušenja ljekarne bili radnici Galerije slika Sava Šumanović. Oni su preuzeli dio sačuvanog namještaja i jedan ukrasni medaljon, koji je krasio enterijer apoteke«, kaže Radovan Sremac

U znak sjećanja na jednu od najreprezentativnijih građevina u Šidu danas su ostale samo stare fotografije, zapisi šidskih kroničara i sjećanja. A riječ je o Ljekarni, Kozjakovoj apoteci smještenoj u centru grada, čiju gradnju je davne 1925. godine započeo **Emil Kozjak**. Apotekar **Josephus Augustus Koziak**, 1850. godine otvorio je prvu šidsku ljekarnu i ubrzo je postao jedan od jačih srijemskih ljekarnika. Zahvaljujući

kvalitetnom i poštenom poslovanju i stjecanju velikog kapitala, Kozjakovi su postali dio najvišeg društvenog sloja. Nakon Drugog svjetskog rata obitelji Kozjak je oduzeta ljekarna i veći dio imovine i oni su se tada preselili u Zagreb. Zgrada ljekarne je ubrzo srušena do temelja i na taj način su uspomena i naslijeđe generacije šidskih apotekara uništeni. Za ovu zgradu mnogi Šiđani su ostali sentimentalno vezani, jer je ona svojom monumentalnošću i ljepotom plijenila sve, kako građane tako i mnoge putnike namjernike.

Obitelj apotekara

Jedan od vrijednih Šiđana, po profesiji arheolog, koji je do sada izdao više knjiga o povijesti Šida i stanovništva u njemu, među ostalim i o znamenitim obiteljima i značajnim građevinama, je **Radovan Sremac**. Zahvaljujući njemu ostali su dragocjeni zapisi i o obitelji Kozjak.

»Rodonačelnik obitelji Kozjak u Šidu je **August I.** Rođen je 1816. godine u Sremskim Karlovcima, od oca **Andrije** učitelja, i majke **Magdalene**. August I. je diplomirao farmaciju u Pešti 1838. godine. Radio je u Ljekarnama u Bukureštu, Rumi i Beogradu. Nije poznato kada se doselio u Šid, ali je to moralo biti između 1846. i 1850. godine. Vjenčao se u Gibarcu 1857. godine s **Mathildom Shutz** iz Moldavije«, navodi Sremac.

Milan (Emilius Josephus Koziak) je bio najmlađi sin Augusta I. Kao glavni nasljednik očevog imanja ostao je u Šidu i nastavio očevu apotekarsku karijeru. Oženio se 1891. godine sa Šiđankom, porijeklom iz Srijemske Mitrovice, **Julkom Stefanović** s kojom je imao četiri kćeri i sina **Đoku-Đuru**, za koga se kaže da je bio veliki ljubitelj slikarstva **Save Šumanovića**.

Uspomene i sjećanja

Đoka-Đura Kozjak se s obitelji nakon rušenja zgrade ljekarne preselio u Zagreb gdje je i umro 1959. godine. Jedino što danas podsjeća na ove velikane farmacije jest njihova stara kuća u Šidu, danas zgrada Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i JKP *Vodovod*. Tu kuću je udovica Julka Kozjak ostavila svojim unucima, koji, nažalost, nikad nisu uspjeli ući u posjed iste.

Kozjakova Ljekarna

»Jedini cilj prilikom rušenja stare ljekarne bilo je oslobađanje prostora za novu zgradu. Nije se vodilo računa ni oko čega. Usamljeni primjeri dokumentiranja objekta jesu fotografije šidskog fotografa **Đoke Karafilovića**. Izgleda da su jedini pribrani Šidani u momentu rušenja ljekarne bili radnici Galerije slika **Sava Šumanović**. Oni su preuzeli dio sačuvanog namještaja i jedan ukrasni medaljon koji je krasio enterijer apoteke. U tim poslijeratnim godinama, kada je uništavano sve što je predratno i ugledno, jedan dio apotekarskog naslijeđa Kozjakovih sačuvali su magistar farmacije **Andrija Mirković** i **Borislava Šumanović**. Zahvaljujući ovim supružnicima danas imamo, među ostalim, sačuvane diplome Augusta I., Milana i Đure Kozjak«, navodi Sremac.

Zgrada sadašnje mjesne zajednice u Šidu

Osim obitelji Kozjak, još neke od znamenitijih i imućnijih obitelji iz Šida su ekonomski uništene u ratu.

Stanivuković i **Trumić** su neki od onih koji su svojim vrijednim radom umnogome zadužili društvo. Njima je u poslijeratnoj nacionalizaciji oduzet skoro cijeli posjed. U pitanju su veoma bogate obitelji Stanivukovića, koji su bili vezani za zemljoradnju i trgovinu stokom, zahvaljujući čemu su i stvorili kapital od nešto manje bogate obitelji Trumić, koja je više težila visokom obrazo-

vanju i državnim službama. Tijekom vremena neke grane ovih obitelji su izumrle, neke su ekonomski propale, dok su se neke približile vrhu onovremenog društva. Danas potomcima i ovih sremačkih velikana ostaje samo da se ponose svojim precima i da im prenose sjećanja na njih.

S. Darabašić

Prvi rođendan literarne sekcije Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina

Poezija i aforizmi

Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina priredila je prošloga petka proslavu prvog rođendana svoje literarne sekcije. Voditeljica sekcije **Irena Obradović** je s ostalim članovima – **Markom Kljajićem**, **Lukom Katićem**, **Marijom Brzić**, **Ivicom Ljevarom** i **Stjepanom Volarićem** tijekom prve godine postojanja pokazala kako poezija i aforizmi daju umjetnički ton nastupima Čitaonice, a tematske literarne večeri, koje su bile posvećene sv. Ceciliji i **Iliji Okrugiću Srijemcu**, obogatile su živote članova Čitaonice *Fischer*, istaknula je u svom govoru predsjednica Upravnog odbora udruge **Katica Naglić**. Također su se prisutni prisjetili prvog surčinskog pjesnika Hrvata koji je objavio knjigu pjesama, **Pavla Pavlovskog**, koji je bio preteča literarne sekcije. Članovi literarne sekcije su još nastupili i na obilježavanju prve godišnjice Čitaonice *Fischer*, manifestaciji *Srijemci Srijemu lani* i ove godine, a početkom srpnja i na *Bojčinskom kulturnom letu*.

Uz članove sekcije svoje su pjesme kazivale i gošće večeri – **Danijela Lukinović** iz zemunske udruge *Ilija Okrugić*, **Ljiljana Crnić**, predsjednica HKC-a *Beograd*, a publika je imala prilike

čuti i stihove **Katarine Čeliković** iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koja je na zamolbu organizatora, kako je sama rekla, prvi put u javnosti pročitala svoje pjesme. Kako je Obradović najavila, bila je to poezija raznih stilova i formi, ali pisana uvijek iz srca i najdublje proživljenih trenutaka.

Večer je obogaćena i nastupom Muzičke sekcije Čitaonice koja se predstavila pojedinačnim nastupima **Filipa** i **Željka Brzića** i nastupom sastava *Momci s Orešca*.

Katarina Čeliković iz ZKVH-a pozdravila je aktivnosti i razvoj literarne sekcije. Ovom prigodom najavila je da će upravo literarna sekcija Čitaonice *Fischer* biti iduće godine domaćin susreta pučkih pjesnika *Lira naiva*.

Predsjednica udruge **Katica Naglić** pozvala je prisutne da u sebi pronađu i potaknu kreativnost i da je dođu iskazati u Čitaonici ili da samo dođu podržati druge. Jedan od načina potpore sekciji bit će objavljivanje radova članova u zborniku koji je planiran do kraja ove godine, a koji će financijski podržati i HNV.

K. N.

Održane tradicionalne konjičke kasačke utrke *Dužijanca* 2018.

Dužijanca finale finiš

Jubilarna *Dužijanca* za grlo Pablo Yet i Dejana Katanića

Kako je to bilo i najavljeno, Konjički klub *Bačka* bio je proteklog vikenda organizator velikih konjičkih kasačkih utrka – *Dužijanca* 2018., a bio je to pravi dvodnevni praznik konjičkog sporta, ne samo u Subotici, nego i čitavoj regiji. Uostalom, drugačije i nije moglo biti, jer *Dužijanca* spada u red najkvalitetnijih kasačkih utrka u državi, kako i ne bi, kada ona sama nosi veliki značaj za sav živalj na ovim prostorima: njome se slavi uspješan završetak jednog od najvažnijih poslova, poslova kojim se osigurava kruh na stolu svake godine.

Konjički klub *Bačka* je u proslavu završetka žetve uključen od 1968. godine. U prvoj *Dužijanci* slavilo je grlo Divat II (**L. Katona**), a jubilarnu, pedesetu *Dužijancu* osvojilo je grlo Pablo Yet, s vozačem **Dejanom Katanićem**. Ovaj dvojac je zaslužio najveće pohvale, ali i počasti u vidu novčane nagrade, velikog prelaznog pokala, pokala

Uživanje u utrkama

Prilikom svečanog defilea i otvaranja trkačkog dana okupljene je pozdravio i **Marinko Piuković**, predsjednik Organizacijskog odbora tradicionalne *Dužijance*, koja se u Subotici obilježava nizom manifestacija, u okviru koje spadaju i istoimene konjičke kasačke utrke.

»Prva konjička utrka u programu *Dužijance* održana je još 1968. godine, a drago mi je što su ljudi iz Konjičkog kluba *Bačka* svih ovih godina održali ovu tradiciju, ali i kvalitetu. Mi, na sjeveru Bačke, u Vojvodini, volimo naše običaje, ali volimo i konje i konjičke utrke. Drago mi je što i ove godine možemo vidjeti kvalitetne i dobre utrke, sudionicima želim što bolje rezultate, a ljubiteljima kasača da uživaju u programu kojeg priprema KK *Bačka*«, kazao je Piuković.

Vozači na utrci *Dužijanca* 2018.

u trajno vlasništvo, prekrivača za konja sa simbolima *Dužijance*, te naravno, pobjedničkog vijenca od žita koji simbolizira ciklus borbe za zrno koje život znači.

Nije bilo dileme oko pobjednika, grlo Pablo Yet osvojilo je lako prvo mjesto u prvoj kvalifikacijskoj utrci (po sustavu natjecanja vožene su dvije kvalifikacijske utrke, a po četiri najbolje plasirana grla iz svake prošla su u finale, a u finalu je viđen odličan kas osam najboljih kasača ovogodišnje *Dužijance*. Do pred finiš se činilo da je više grla u podjednakoj šansi za pobjedu, međutim u posljednjih nekoliko stotina metara Pablo i Katanić su prosto poletjeli stazom subotičkog hipodroma, nadvisili konkurente i utrku završili u vremenu rekorda 1:14,1.

»Presretan sam i mogu reći da nikad lakše nisam dobio ovakvu utrku. Potajno sam se nadao pobjedi. Malo me je brinula startna pozicija, da ne ostanem zatvoren. Sreća je bila na našoj strani i uspjeli smo dobiti ovako značajnu utrku. Nisam mislio da će biti ovako dobra vremena ostvarena i da će konji biti toliko brzi. Ispostavilo se drugačije, dobio sam kvalifikacije lako, s 1:15,6, i znao sam da konj može brže. Drago mi je i što nastavljam tradiciju da članovi familije Katanić osvajaju *Dužijancu*, krenuo sam očevim stopama, mnogo me je naučio, da budem pošten vozač, prije svega«, prokomentirao je vozač pobjedničkog grla Pablo Yet Dejan Katanić.

Sam program bio je bogat, uz najbolje kasače, publika je mogla uživati u svečanom defileu u kojem su bili fijakeri, old-timeri, mažoretkinje iz Sonte, jahači iz Ergele *Kelebija*, svi vozači, bandaš i bandašica, risar i risaruša...

Pobjede su u subotnjem dijelu programa ostvarila grla Summer Boy (**Ž. Vujanović**), Imola (**J. Gabrić**), Arsene Lupin (**J. Popin**), Cann Legacy (**M. Pantić**), Pann Keč (**A. Horvatski**), Lejla SP (**B. Kečeno-ović**), a u nedjeljnom Class D'Evel (**J. Sagaj**), Audacieuse Lorme (M. Pantić), Morena Lobel (**L. Balažević**), Pablo Yet (D. Katanić), Bronsvlinder (J. Gabrić), Cyprus AT (D. Katanić), Pablo Yet (D. Katanić), Alfa Varene (**S. Pejić Tukuljac**).

Naredno okupljanje iz Konjičkog kluba *Bačka* zakazuju za nedjelju, 19. kolovoza, kada se održavaju sljedeće velike kasačke utrke, *Srpski kasački Derby*.

D. Vuković

I Jokić u svečanoj povorci

Ljubiteljima kasačkog sporta u Subotici nije strano da na hipodromu redovno viđaju našeg poznatog košarkaša **Nikolu Jokića**, trenutno zvijezdu *Denver Nugets*a. Jokić je osvjedočeni ljubitelj konja, pogotovo kasača, tako da iskoristi svaku priliku kada je u Srbiji da bude gost na utrkama.

Nikola Jokić, Miodrag Zagorac, Marinko Piuković, Marija Piuković i Marko Križanović

Tako je bilo i za *Dužijancu*, a Jokić je ovoga puta učinio čast domaćinima, te je bio u svečanom defileu prilikom otvaranja jednog od najznačajnijih trkačkih dana u Subotici.

Domaćini zadovoljni

Iza ljudi iz Konjičkog kluba *Bačka*, koji je organizator, je veliki posao, ali i pohvale za dvodnevni kasački praznik u Subotici.

»Uložili smo mnogo energije i truda da *Dužijanca* bude ovakva kakva jest, a Subotica je potvrdila da je prijestolnica kasa. *Dužijanca* je sama po sebi velika utrka, jedna od najvažnijih u državi, a pogotovo sada, kada je obilježen jubilej od 50 godina ove utrke. Gotovo sve najbolje što imamo u Srbiji je kasalo tijekom *Dužijance* u Subotici. Što se samih utrka tiče, mislim da su gosti imali što vidjeti. Bilo je zaista kvalitetnih točaka, izdvojila se utrka *Dužijanca*, a pobjeda grla Pablo Yet je vjerojatno bila i očekivana, jer je grlo u sjajnoj formi«, istaknuo je predsjednik KK *Bačka* **Miodrag Zagorac**.

Gosti iz Slovenije

Među gostima brojni su bili i Slovenci, kao navijači, ali i kao sudionici. Naime, vozači iz Slovenije su nastupili u sada već tradicionalnom okršaju s kolegama iz Srbije, a za to su poslužile dvije uvodne utrke nedjeljnog programa. Među njima je bio i čuveni **Franc Lovrenčić**, zanimljiv po tome što je sa svojim grlom Larina II bio posljednji osvajač nekadašnjeg *Jugoslavenskog kasačkog derbija*, 1990. godine.

Novi broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja

SUBOTICA – Deveti broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskan je koncem srpnja. Ovaj broj, na 448 stranica, donosi 15 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave koje tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u sedam tematskih cjelina, u kojima su radnje iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini. Godišnjak se može nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 900 dinara.

Premijerno prikazivanje filma *Dužijanca*

ZAGREB – Dokumentarni film *Dužijanca*, u režiji **Branka Ištvančića**, urednika **Alekseja Pavlovskog**, a u produkciji Hrvatske radiotelevizije, premijerno se prikazuje na spomenutoj televiziji. Prvi dio filma *Dužijanca* premijerno je prikazan jučer (četvrtak, 2. kolovoza) na HTV1 u 11.10 sati; a reprize su danas (petak, 3. kolovoza) na HTV4 u 13.10 sati, te sutra (subota, 4. kolovoza) na HTV3 u 14.55 sati.

Drugi dio filma *Dužijanca* premijerno će biti prikazan u četvrtak, 9. kolovoza, na HTV1 u 11.10 sati, te u petak, 10. kolovoza, na HTV4 u 13.10 sati, odnosno u subotu, 11. kolovoza, na HTV3 u 14.50 sati.

Nakon toga film se još 72 sata može pogledati na zahtjev, na internetskoj platformi HRTi, a zatim će biti trajno smješten i dostupan u odjeljku *videoteka* na istoj platformi. Premijera filma je planirana i u Subotici 10. kolovoza u Gradskoj kući s početkom u 17.30 i u Zagrebu istog dana u Muzeju suvremene umjetnosti.

Trojni susreti u Bezdanu

BEZDAN – Četrnaesti trojni susreti kulturnih stvaralaca i stanovnika pograničnih područja Mađarske, Hrvatske i Srbije započinju ove godine u Bezdanu u subotu, 4. kolovoza. U 10 sati počinje, na Kanalskoj obali, cjelodnevna izložba i vašar rukotvorina, uz ponudu bezdanskih delicija, dok popodnevni program počinje u 16 sati, a čine ga nastupi kulturnih udruga koje njeguju tradicijsku glazbu i igru iz triju država. U 20 sati započinju rock koncerti. Organizator ovog događaja i ove godine je Mjesna zajednica u Bezdanu.

M. T.

Izbor pratioca bandaša i bandašice

SUBOTICA – Organizacijski odbor *Dužijanca 2018.* poziva mlade na natjecanje za izbor pratilaca bandaša i bandašice. Izbor će biti održan u petak, 10. kolovoza, s početkom u 20 sati na Trgu slobode u Subotici. Na izbor se dolazi u svečanoj bunjevačkoj narodnoj nošnji po vlastitom izboru. Svi zainteresirani, djevojke

i momci stariji od 16 godina, trebaju se prijaviti najkasnije do 8. kolovoza, osobno u ured *Dužijance*, na adresi Beogradski put 52 u Subotici, ili putem telefona na broj 024/525-045, mob: 066 00 65 18 **Senka Horvat** ili na mail Udruge: ubh.duzijanca@gmail.com

Izabrani pratioci bandaša i bandašice bit će predstavljeni i u nedjelju, 12. kolovoza, na glavnom gradskom trgu u Subotici, kada će na središnjoj proslavi *Dužijance* ići u pratnji bandaškog para.

Ž. V.

Aranžiranje izloga za *Dužijancu*

SUBOTICA – U Subotici je poznato kako se za *Dužijancu* ukrašavaju i aranžiraju izlozi. Ove je godine ukrašeno desetak izloga u natjecateljskom dijelu, dok je jedan u revijalnom dijelu, koji se neće natjecati. Izlozi su postavljeni od 25. srpnja do 14. kolovoza, a sve izloge običi će tročlani žiri i prosuditi koji je najljepši. U sklopu *Književne večeri*, koju organizira Katoličko društvo *Ivan Antunović*, bit će proglašeni najbolji aranžeri, a nagrade najboljim aranžerima će biti dodijeljene na manifestaciji *Tamburaška večer*, u petak, 10. kolovoza.

Ž. V.

Bodrog fest u Monoštoru

MONOŠTOR – *Bodrog fest 2018.* bit će održan 10. i 11. kolovoza u Monoštoru. Prvog dana festivala, 10. kolovoza, bit će organiziran *Bodroški kotlić* – natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša, uz glazbu tamburaškog ansambla *Još ovu noć* iz Novog Sada i grupe *Fish vibe* iz Apatina. U subotu, 11. kolovoza, program počinje u 10 sati sadržajima namijenjenim djeci, a nakon toga slijede izložbe fotografija i slika, fijakerijada, kulturno-umjetnički programi, nastupi zborova i solista u mjesnoj crkvi... Na koncertu od 20 sati goste će zabavljati sastav *Ad Libitum* i bend *Trilogy*. Tijekom dana u centru sela bit će postavljeni štandovi s domaćim i proizvodima starih zanata, a u svim lokalima bit će služena tradicionalna monoštorska jela. Jedna od dimenzija festivala je i promoviranje i razvoj ekološke svijesti, s posebnim akcentom na očuvanje i zaštitu životnog okoliša. Organizatori festivala su MZ Monoštor, UG *Bodrog* i UG *Podunav*, a festival se održava uz podršku Grada Sombora i AP Vojvodine.

NNŠ: Poziv za hrvatske dječje pisce

NOVI SAD – Novosadska novinarska škola (NNŠ) raspisala je poziv za autore koji pišu književnost za djecu na jezicima nacionalnih manjina – hrvatskom, romskom, slovačkom i mađarskom – da pošalju svoje radove. Riječ je o nastavku projekta *Kovčević* u okviru kojeg se snima serijal audio priča za djecu na jezicima nacionalnih manjina. Radove dužine od 500 do 1200 riječi (word) treba poslati na adresu valentina@novinarska-skola.org.rs. Odabrane priče će biti snimljene u audio formi, prevedene i na druge manjinske jezike i emitirane na internetskoj stranici Novosadske novinarske škole. Detaljnije informacije iz poziva možete pogledati na internetskoj stranici Škole – www.novinarska-skola.org.rs.

Izložba slika s XXI. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2017.*

Slike kao odušak duše

Sándor Kerekes

Izložba oko 40 slika nastalih na XXI. Međunarodnoj likovnoj koloniji *Bunarić 2017.* održanoj od 18. do 20. kolovoza prošle godine, otvorena je u subotu, 28. srpnja, u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*. Izložbu slika slikara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske, u okviru žetvenih svečanosti *Dužijanica* priredio je, već tradicionalno, likovni odjel spomenutog centra.

Četiri skupine likovnih djela

Poznati subotički slikar **Sándor Kerekes**, koji u radu likovne kolonije *Bunarić* sudjeluje oko deset godina, dao je svoj umjetnički osvrt na izložbu, podijelivši slike u četiri skupine.

U prvu skupinu spadaju slike na kojima su predstavljeni salaši. Govoreći o njihovoj važnosti i nestajanju, Kerekes je rekao kako ih slikari sve više doživljavaju kao oblik i formu ne ulazeći u njihovu suštinu, odnosno u sve ono što čini jedan salaš. On je stoga zamolio svoje kolege da uđu u njega, da slikaju ono što se u njemu i oko njega događalo, da dožive njegovu duhovnu stranu.

Drugu skupinu čine slike iz područja figuralnog slikarstva (portreti, figure, biste) koje naginju duhovnom slikarstvu. Veza na za to, Kerekes je podsjetio kako katolici nemaju duhovno slikarstvo niti kod nas na akademiji, niti u Budimpešti ili Zagrebu. U Beogradu na Likovnoj akademiji postoji odsjek za ikonostas, te bi, smatra on, akademija u Zagrebu trebala imati svoju katedru za duhovno slikarstvo.

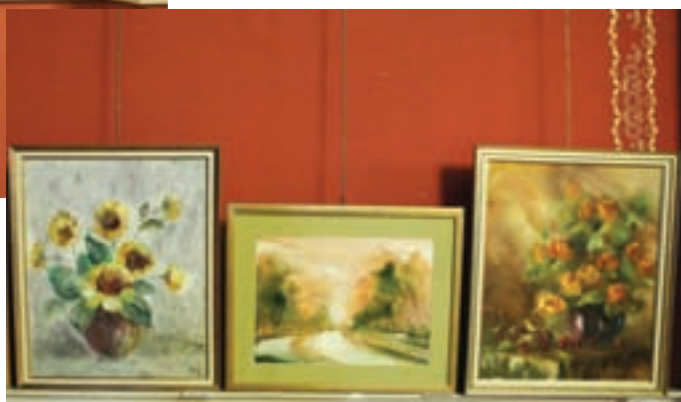
Treća skupina slika predstavlja suvremenu likovnu umjetnost i tu, prema njegovom mišljenju, ima vrlo naprednih slikara, a četvrta grupa je apstraktno slikarstvo. Takvih slika ima dosta, ali se, kako je istaknuo, ovakvim slikarstvom ne treba baviti početnik, već je za kvalitetnu apstraktnu sliku potrebno višedesetljetno iskustvo u ovoj vrsti umjetnosti.

»Boje, kompozicije, daju odušak naše duše na ovoj izložbi. Odušak duše je individualan i svaka slika ima svoju dušu«, poru-

čio je Sándor Kerekes, savjetujući rukovodstvo Centra da pokrene likovnu sekciju za djecu, jer se na koloniji pojavljuje sve više starijih slikara.

Katalogizacija svih slika Centra

Članovima likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* ovom se prigodom posebno zahvalio predsjednik Centra **Lazar Cvijin**, osobito na tome što su sačuvali tradiciju održavanja likov-

ne kolonije *Bunarić* tijekom 21 godine u kontinuitetu i što su tijekom sveg tog vremena bili aktivni, neovisno o raznim turbulencijama u *Kolu*.

On je rekao i da je ove godine urađena katalogizacija svih slika koje se nalaze u fondusu HKC-a.

»Nije postojao uvid u sve slike kojima Centar raspolaže, jer se fondus često koristi kao reprezentacija prilikom gostovanja ili kada nam dođu gosti. Kada smo shvatili da se ne slažu svi podaci, likovni odjel je preuzeo na sebe da izvrši detaljan popis i evidentiranje svih slika, da se sve one koje su ostale fotografiraju. Znači, izvršena je njihova katalogizacija, a sada slijedi kategorizacija, tj. njihovo vrjednovanje za što planiramo angažirati renomirane likovne umjetnike«, rekao je Cvijin, dodajući kako će nakon toga neke slike biti zadržane u Centru, kao njegovo trajno blago, a neke će biti ponuđene na prodaju, odnosno dražbu.

Nazočne na izložbi pozdravio je i pročelnik likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Željko Vidaković**, a izložbu je otvorio konzul prvog razreda Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Mihael Tomšić**. On je rekao da je ugodno iznenađen kako količinom djela na izložbi tako i njihovom kvalitetom, dodajući kako će zahvaljujući temama koje one obrađuju mnogo toga, poput salaša koji nestaju, biti sačuvano od zaborava.

Međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2018.*, 22. po redu, počela je jučer (četvrtak, 2. kolovoza) i traje do sutra (subota, 4. kolovoza), kada će biti upriličeno i njeno zatvaranje, u 18 sati, također u prostorijama HKC-a *Bunjevačko kolo*.

I. Petrekanić Sić

O tavankutskom Seminaru bunjevačkog stvaralaštva iz kuta polaznika koji dolaze iz Hrvatske

Predano življenje i promocija vlastite tradicije

Na seminare bunjevačkog stvaralaštva redovito se javljaju i polaznici iz Hrvatske. U razgovoru s dvoje od njih pokušali smo saznati kako oni kao osobe »sa strane« doživljavaju kulturnu baštinu bunjevačkih Hrvata, koja se izučava na ovom seminaru. Jedan od njih je **Ivica Ivanković** iz Kupljenova kod Zaprešića, urednik i novinar u redakciji narodne glazbe Hrvatskoga radija, po struci etnolog i polonist.

Ivica Ivanković
iz Kupljenova

»Već treći put sam na seminaru u Tavankutu. S obzirom na to da sam opet došao ovdje znači da mi je lijepo. Zapravo sam iskoristio svoje slobodne dane da se uputim zajedno s obitelji u takozvani kontinentalni turizam. Kada smo upoznali ovdje ove divne i krasne ljude, koji svoju tradiciju žive i danas, na jedan predan način s puno ljubavi, s puno žara i truda, ostali smo zapanjeni. To je nešto što se u Hrvatskoj, moram priznati, ne može vidjeti«, kaže Ivanković.

Sadržajno i edukativno

Po njegovim riječima seminar je veoma sadržajan i edukativan.

»Tih pet dana, koliko seminar traje, dovoljno je da čovjek na terenu vidi, doživi i proživi taj dio bunjevačke baštine koji se trenutno u ciklusu seminara odrađuje. Ove godine je ponovno tema *Dužijanica* koja je bila i prvi put kada sam došao na semi-

nar, pa sada mogu i usporediti ta dva seminare. Opet sam ove godine naučio nešto novo. Prvenstveno su me se dojmili dokumentarni filmovi, koji su dokumentaristički, povijesni prikazi i dokazi sadašnjeg i prošlog vremena o običaju *Dužijanica*, a koji su prezentirali vlč. **Anišić** i gospodin **Piuković**. Ono što uvijek primjećujem je da mi u Hrvatskoj nismo uspjeli skinuti čini mi se, taj autentičan stil, ali prije svega reći ću i stav bunjevački.«

Na pitanje što ga je posebno dojmilo na seminaru kaže:

»Posebno bih istaknuo da sam ponovno bio fasciniran glazbenim predavanjem profesora **Temunovića**, koji je pustio autentične snimke nastale na zapisima i aranžmanima **Pere Tumbasa Haje**. Bez obzira na to koliko ja kao glazbeni urednik radija slušao snimke istih tih kola u izvedbi ansambla *Lado* ili tamburaškog orkestra HRT-a, nešto u njihovim izvedbama ipak nedostaje. To jednostavno nije jednak zvuk, to nisu iste obrade. Sretan sam da sam mogao doći do tih materijala.«

Vrhunski proizvod

Uspoređujući ovaj s nekim drugim seminarima, Ivanković navodi:

»Ono što mi je drugačije od svih ovakvih, čak ne mogu reći sličnih seminara, jer ga zapravo nemam s čim usporediti, je zapravo da su Tavankučani osmislili jedan vrhunski kulturno-turistički, folklorni proizvod. Nudite cijelu svoju baštinu i kulturu, gastronomiju, svim svojim polaznicima seminara na dlanu. To je nešto što se danas u Hrvatskoj vrlo rijetko viđa u školama folklora. Mislim da zaista svatko može izabrati prema svojim interesiranjima područje koje ga zanima i da dobije dovoljno informacija – bilo da je riječ o plesu, tradicijskoj glazbi i glazbalima, sviranju tambure, radionici šlinga, a slamarke da ni ne spominjem. S druge strane, prikaz koji izvode polaznici seminara na završnoj priredbi je dragocjen i za same predavače, jer vide rezultat svojega rada, a vidi ga i sama lokalna zajednica. Okupljen je vrhunski tim predavača koji su ne samo i sami pripadnici te lokalne zajednice, nego je oni istodobno još uvijek žive, do nje im je stalo. Koliko ja ovako sa strane mogu procijeniti, čini mi se da upravo to uvjerenje da se radi za dobro vlastite baštine djeluje vrlo zarazno na ostale polaznike seminara. Svatko, bez obzira na stupanj naobrazbe, na stručnost i nestručnost, bez obzira na područje iz kojeg dolazi, bez obzira na to je li se prije susretao u svojem životu s bunjevačkim stvaralaštvom, može iz godine u godinu naučiti puno toga i može sasvim sigurno ta znanja i nadograditi.«

Informacije na izvoru

Umjetnička voditeljica i voditeljica dječjeg folklornog ansambla HKUD-a *Željezničar* iz Zagreba **Katarina Horvatić**, inače magistra pedagogije etnologije i kulturne antropologije, ove je godine bila prvi puta na Seminaru bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu.

Katarina Horvatić
iz Zagreba

»Ja sam s mojom obitelji, kao i s pojedinim članovima ansambla kojega vodim sada prvi put na seminaru u Tavankutu. Imam puno prijatelja iz ovih krajeva, kako iz Tavankuta, tako iz Subotice, i ta prijateljstva su me potaknula da još bolje upoznam bunjevačku tradiciju. Smatram kako je bitno da se seminar održava ovdje na izvoru gdje Bunjevci žive, gdje su Bunjevci autohtono stanovništvo. Sama

sam se upoznava s bunjevačkom kulturom i tradicijom na seminarima koji su se održavali u različitim gradovima diljem Hrvatske, ali uistinu se ona može doživjeti tek kada se dođe ovdje i prisustvuje tim manifestacijama, proživi život pet dana ovako kako mi ovdje sada živimo, borimo se s pijeskom i uživamo u njemu. Jako bi bilo dobro kada bi postojala mogućnost da se

svako pojedino područje obrađuje na izvoru, kao što je to slučaj sada s ovim seminarom«, kaže Horvatić.

Šira slika

Na pitanje o kvaliteti ovoga projekta kaže:

»Činjenica da se Hrvatski sabor kulture odlučio podržati ovaj projekt kao takav, govori da je taj projekt kvalitetan. Nama je upravo cilj da upoznamo kulturu tamo gdje je ona nastala, a s druge strane mi u našim ansamblima pokušavamo našim članovima prenijeti informacije koje smo usvojili. Naravno da mi ne plešemo onako kako se pleše na terenu. Onaj tko je postavio nekakvu koreografiju, to je zapravo njegovo viđenje te kulture, što spada u sferu autorskog djela, te se smatra nečijim osobnim viđenjem. Sve ono što sam ja vidjela na *Dužijanci* i prelima je bio jedan doživljaj, ali tek dolaskom ovdje u Tavankut doživjela sam nešto više od onoga što sam do sada znala. Jedna od takvih informacija je i ona koja proširuje sliku o bunjevačkoj gospodi i lionskoj svili – pokušavam zamisliti kako su ovdje ljudi hodali prije stotinu godina! Pa svakako ne kao na gradskom trgu u Subotici. To je ta šira slika koja se u Tavankutu stječe. Svi koji se bave ili se žele baviti bunjevačkom tradicijom, trebali bi posjetiti ovaj seminar«, kaže naša sugovornica.

Na kraju razgovora ističe kako planira ponovno doći u Tavankut:

»Iz mogega ansambla došlo je nekoliko polaznika, a kao što sam već rekla ovdje sam s obitelji, a planiramo svoj dolazak i sljedeće godine.«

I. D.

Rock opera na Ljetnoj pozornici Muzički spektakl

Ljetna pozornica Palića i njena vjerna publika bili su proteklog vikenda dio spektakla koji nosi naziv Rock opera. Riječ je o suradnji novosadskog *Big Benda* i zbora i orkestra Opere Srpskog narodnog pozorišta. Sve aranžmane ovog ansambla potpisuje **Fedor Vrtačnik**, dirigent i rukovoditelj cijelog projekta. U spoju glazbenih žanrova rocka i opera, publika je imala priliku čuti antologijske hitove grupe *Queen*, *Led Zeppelin*, *Pink Floyd*, numeru iz filma *Kosa* i druge. Među skladbama koje su bile izvedene su se našle *Smoke on the water*, *Somebody to love*, *Aquarius*, *Who wants to live forever*, *We will rock you*, *Another brick on the wall*, *Stairway to heaven*, *Jump*, *Lite my fire*. Od domaćih pjesama tu su se našle *Par godina za nas*

grupe EKV i *Ljiljak me nežno* **Olivera Mandića**. Za vokalni dio i poseban doprinos sceni su se pobrinuli **Zoran Šandorov**, **Maja Andrić**, **Jelena Končar**, **Mirna Radulović**, **Danka Adamov** i **Dragana Keller**. **Gábor Bunford** (saxofon), **Armand Mészáros** (bubnjevi) i **Goran Evetović** (bass) su članovi orkestra koji su dobili poseban aplauz svojih sugrađana.

I koncert na Paliću je potvrdio da se ideja spajanja orkestra Opere Srpskog narodnog kazališta i *Big Benda* pokazala kao vrlo uspješna.

Gorana Koporan

Ponizna zahvala za darovani kruh

Za kruh svagdanji zahvalili su i žitelji Male Bosne u nedjelju, 29. srpnja, kada je u ovome mjestu proslavljena *Dužijanica*. Predvoditelji ovogodišnjeg slavlja *Dužijance* u Maloj Bosni, bandaš **Kristijan Matković** i bandašica **Josipa Ivković**, te mali bandaš **Petar Kečenović** i male bandašice **Mirela** i **Iva Poljaković**, na oltar su prinijeli ovogodišnju krunu *Dužijance* u Maloj Bosni. Sliku od slame izradila je **Katarina Skenderović**, a na slici je križ star 130 godina, koji predstavlja najstariji vjerski objekt u ovome mjestu.

Euharistijsko slavlje u župnoj crkvi Presvetog Trojstva predvodio je preč. **Željko Šipek** uz koncelebraciju mons. dr. **Andrije Anišića** i domaćina vlč. **Dragana Muharema**, a slavlju su doprinijeli i novozaređeni đakon **Dražen Skenderović** i bogoslov **Luka Poljak**. U prigodnoj propovijedi između ostalog preč. Šipek je naglasio kako današnji čovjek previše vjeruje da može sve sam, bez Božje pomoći, te da bi pouzdanje u Boga trebao biti naš kršćanski stav. Također je istaknuo kako trebamo u stavu poniznosti zahvaljivati na svemu onome što imamo i što nam je darovano.

Prije samoga blagoslova upriličena je procesija s Presvetim u kojoj su sudjelovala djeca i mladi u nošnji, svećenstvo i puk, koji su ovim činom posvjedočili svoju vjeru.

Pjevanje pod misnim slavljem predvodio je župni zbor, a vlč. Muharem zahvalio je svima koji su podnijeli teret ovogodišnje *Dužijance*.

Kako nalaže tradicija, u večernjim satima, na ledini pored crkve, održano je *Bandašicino kolo* u kojem je nazočne zabavljao ansambl *Ruže*.

Ž. V.

Crvene knjig(ic)e biblioteke *Reč i misao*

Od Silvane do Nirvane

Ne, nisu u pitanju ni bivše partijske, niti one dobrovoljnih davalaca krvi. Šezdesetih godina prošlog stoljeća, za razliku od današnjih dana, država je poklanjala mnogo više pozornosti na polju popularizacije knjige. Svako iole ozbiljnije izdavačko poduzeće u tadašnjoj Jugoslaviji omogućilo je kupovinu knjiga na kredit u višemjesečnim obrocima, neovisno o tome jesu li to bila luksuzna ili standardna izdanja. Bio je to i dobar komercijalni potez i za izdavače, a za ljubitelje pisane riječi pogotovo, a također i za one »ljubitelje« koji su jedan od tadašnjih statusnih simbola – nj.v. regal (također uglavnom kupljen na kredit) – popunjavali knjigama »na metar«, (jer tako treba, nek' se vidi!), po mogućnosti onih boja korica koje su se koloritno uklapale u boju regala. Većinom su to bili tomovi najpoznatijih djela svjetske i naše književnosti i sabranih djela poznatih pisaca, primjera radi – **Dostojevski** u plavoj, **Pearl Buck** u crvenoj, **Faulkner** u bordo, **Hemingway** i **Zilahu** u zelenoj boji... i naravno, sabrana djela druga **Tita** (u nekoliko verzija). Ovi potonji krasili su urede i kabinete brojnih direktora i važnih uglednih društveno-političkih radnika diljem SFRJ.

Ali postojala je jedna izdavačka kuća koja je svojom lucidnošću napravila pravi mali kulturološki »bum«. Generalije tog izdavačkog pothvata su sljedeće: Izdavačko preduzeće *Rad* iz Beograda, Moše Pijade 12; Biblioteka *Reč i misao* – urednica **Dužanka Pero- vić**; tisak: *Delo* Ljubljana, Titova 35.

Izdavačko poduzeće *Rad* osnovano je 15. prosinca 1949. godine. Od početnog izdavača malih broširanih biblioteka s aktualnim problemima radničke klase preraslo je u kuću s prepoznatljivim i izuzetno traženim bibliotekama. Takva je *Reč i misao* – prva biblioteka s knjigama džepnog formata u Jugoslaviji – čija je prva knjiga bila *Kapetanova kći Aleksandra Puškina* objavljena 1959. godine, a prodana je u 200.000 (dvije stotine tisuća) primjeraka. Danas nezamislivo!

Izdanja su tiskana po *kolima*, a svako *kolo* je imalo po 25 naslova/knjiga. U slučaju da se kupac odlučio kupiti četiri kompletna *kola* odjednom, dobijao je besplatno malu duplu policu za knjige s metalnim okvirom koja se vrlo lako mogla okačiti na zid – potrebna su bila samo dva kukasta čavla i, naravno, čekić.

Biblioteka *Reč i misao* bila je izuzetno popularna. Objavljivana su djela svih vidova, pravaca i stilova književnosti i pisane riječi: romani, eseji, kratke priče, poezija, drame, književni osvrti i kritike, historijski zapisi, obuhvaćajući razdoblje od stare Grčke do druge polovice XX. stoljeća. Rijetko je koja knjiga imala više od 160 strana. Ukoliko je djelo bilo obimnije, objavljeno je kao dvobroj. Možda

ovaj podatak izgleda nevažan, ali uopće nije tako. Naime, kada se malo dublje uroni u namjere izdavača, uočiti će se da su ova popularna izdanja širokog dijapazona služila doslovce za širenje opće kulture, obrazovanja i kulture čitanja knjiga – navika čitanja počinje čitanjem kraćih djela – sjetimo se prvih pročitanih knjiga iz djetinjstva. Pri tome jest donosila najbolja ostvarenja svjetske i naše književnosti, većinom najpoznatija, ali rjeđe »najteža« iz prostog razloga da bi se čitatelj zaintrigirao da potraži još poneko djelo od čitanog pisca, pošto ga je tako već na neki način upoznao.

Tome su uveliko pridonijeli i pogovori na kraju knjiga u kojima su pisci pogovora, uz osnovne biografske podatke dali uvid u životni put pisca, okolnosti kako osobnih tako i društveno-historijskih pod kojima je djelo nastalo, kao i stručnu književnu kritiku i analizu stila pisanja, bilo poezije ili proze – svojevrsno uputstvo za razumijevanje čitavog opusa dotičnog pisca s podrazumijevajućim komentarom samog djela. Uzimajući u obzir tadašnje društveno uređenje i vladajuću ideologiju, današnji potencijalni čitatelj bi se (možda i s razlogom) priupitao i pomislio da su pogovori i prikazi knjiga ove biblioteke iz šezdesetih godina prošlog stoljeća pisani u stilu socrealizma, ali nije tako. Interesantno je baš to da djeluju svevremeno, aktualno. Nagone na promišljanje i razmišljanje o vječitim temama i nedoumicama ljudskog društva, pozitivnih i negativnih utjecaja na pojedinca i zajednicu: altruizma, birokracije, demokracije, erosa i tanatosa, ega i alter ega, fanatizma, folklor, građanske ideologije, povijesti, idealizma, jednakosti i nejednakosti, klerikalnosti, legitimnog i nelegitimnog, malograđanstva, novca i nemaštine, nastajanja i nestajanja, optimizma i pesimizma, pacifizma, podaništva, politike, ruralnog i urbanog, samoprijekora i savjesti, socijalnih tema, samosažaljenja, sevdaha, skromnosti, tjeranja inata, teatralnosti, tupoglavosti, uspjeha i neuspjeha, urote, vjere i nevjere, zebnje – života! Od Silvane do Nirvane.

Od XXII. kola dizajn knjiga se promijenio, te više nije imalo svoju prepoznatljivost – džepnu knjigu crvene boje. To je nekako i nagovijestilo da će se ova biblioteka ugasiti, što se i dogodilo. Izdanja biblioteke *Reč i misao* objavljivana su sve do 2009. godine, kada je izašla iz tiska i posljednja knjiga (pod rednim brojem 589 – XXIV. kolo; **Dušan Kovačević**: *Maratonci trče počasni krug i Profesionalac*). Te godine Izdavačko preduzeće *Rad* je privatizirano. Ako bi danas netko želio kupiti poneku od knjiga biblioteke *Reč i misao*, može ih naći na buvljacima, sajmovima polovnih knjiga i antikvarijatima knjiga, odnosno posredstvom sajtova kolekcionara. Cijena po knjizi je od dvije kutije šibica do limenke kvalitetnijeg piva od pola litre.

Atila Dunderski

Sveti Joakim i Ana proslavljeni u Tekijskom svetištu

Bračno zajedništvo kao način obiteljskog posvećivanja

Središnje godišnje hodočasničke aktivnosti u svetištu Gospe Snježne na Tekijama kod Petrovaradina započele su *Malim Tekijama*, proslavom blagdana svetih Joakima i Ane, roditelja Marijinih. Uvod u središnje Marijansko hodočašće, koje će uslijediti na blagdan Gospe Snježne, bila je uočenica blagdana, proslavljena svetom misom koju je predvodio vlč.

Dušan Milekić, rođeni Petrovaradinac i župnik u Novim Banovcima i Indiji. On je istaknuo potrebu slušanja opomena koje dobivamo od Boga, a koje stižu uz dar slobodne volje. Nijansirao je razlike između mladih i starijih generacija, istaknuvši prednosti i kreposti ovih drugih. Nakon mise, kao i uvijek, krenula je procesija sa svijećama putem oko svetišta i stazom Križnoga puta. Pjevanje na svetoj misi i tijekom procesije uvježbano i skladno predvodio je zbor župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca na čelu sa zborovodnom **Vlastom Malešević**. Na sam blagdan prijepodnevnju misu na mađarskom jeziku predvodio je p. **Károly Harmáth**, gvardijan novosadskog franjevačkog samostana, dok je misu na hrvatskom predvodio vlč. Milekić, skupa s petrovaradinskim dekanom vlč. **Markom Lošom**, rektorom svetišta vlč. **Ivanom Rajkovićem** i župnikom u Čereviću, Beočinu i Srijemskoj Kamenici vlč. **Zdravkom Čabrajcem**, dok je slankamenski župnik vlč. **Berislav Petrović**

propovijedao. Na svečanoj svetoj misi u 11 sati na dan blagdana Milekić je potaknuo vjernike da prevladaju strahove koje imaju u životu većom blizinom i pouzdanjem u Gospodina. »Naši pretjerani strahovi i brige, osobito oni iracionalni – od života i budućnosti – imaju svoj korijen u našoj slaboj vjeri ili nevjeri u Božju volju i providnost«, kazao je Milekić. Svoju propovijed predvoditelj misnoga slavlja završio je zagovornom molitvom za sve nazočne da odagnaju strah od nepoznatog, od životnih problema i da s većom vjerom i pouzdanjem u Gospodina koračaju kroz ovaj život.

Tema roditeljstva i obitelji, tog privilegiranog mjesta Božjih darova, dominirala je u homiliji na završnoj večernjoj misi koju je predvodio rektor Rajković. Na svim liturgijskim slavljinama asistirao je stalni đakon Subotičke biskupije **Jozef Deman**.

Slavlje Malih Tekija, na kojem je u misnim slavljinama i pobožnostima sudjelovalo oko 350 vjernika (mahom iz Petrovaradina, Srijemskih Karlovaca, Novog Sada i Srijemske Kamenice), uvod je u mnogo veću središnju proslavu Gospe Tekijske, 5. kolovoza. Svečanu središnju misu u 11

sati, tijekom koje će biti izrečena i zahvala prigodom desetljeća samostalne Srijemske biskupije i formiranja Slavonske crkvene pokrajine, predvodit će mons. **Đuro Hranić**, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit.

Marko Tucakov

Jezusov snop podignut u Bregu

Bereški sin i opisivač tradicija Berežaca **Josip Ilić** u svojem rukopisu »Narodna nošnja i običaji Šokaca u Bačkom Bregu«, napisanom 1960. godine piše o žetvenim običajima: »A kada bi i posljednji snop bio pokošen, taj bi poslužio žeteocima za takozvani *Jezusov snop*. Taj posljednji vezani snop bi žeteoci ispravili gori, zadinuli bi u njega kose i srpove, te bi svi poklečali okolo njega, i pomolili se Bogu i zahvalili mu se, što su svi živi i zdravi sritno završili žetvu. Zatim bi njih dvoje-troje uhvatili taj snop i podigli ga u vis govoreći glasno: Jezus, Jezus, Jezus tri puta, a zatim bi iz tog snopa izvlačili toliko najlipših klasova koliko bi trebalo za jednu malu kiticu ili mali trostruki vinac. Ova kitica

klasja nosi se zatim na vidnom mistu u kolima, tako da bi i njihovi susjedi znali, da je njihov susjed završio žetvu, da ga mogu pri dolasku kući politi vodom«.

Jezusov snop je podignut i ove godine, u znak zahvale Bogu na ljetini izvučenoj između nevremena, kiša i vlage koje su obilježje ovogodišnje žetve. Misu zahvalnicu predvodio je u bereškoj župnoj crkvi Svetog Mihovila župnik vlč. **Davor Kovačević**, a asistirao mu je đakon vlč. **Danijel Katačić**. Uporno u očuvanju žetvene zahvale, bereško Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Silvije Strahimir Kranjčević* upriličilo je ovu znakovitu zahvalu, nastavljajući je po 22. put, otkako je obnovljena, 1996. godine. **Matija Gorjanac** bio je ovogodišnji gazda, a **Đula Srimac** gazdarica žetvene skupine.

M. T.

Proslava Velikih Tekija 2018.

Središnja hodočasnička proslava Gospe Tekijske, *Velike Tekije*, u istoimenom Marijinom sveetištu Srijemske biskupije počinje uoči blagdana Snježne Gospe, 4. kolovoza u 15 sati prilikom za ispovijed. Nastavlja se liturgijom bizantskog obreda u 16 sati, misom na mađarskom jeziku u 17.30, prigodnim programom u 18.40, te biskupskom svetom misom na hrvatskom jeziku s procesijom u 19 sati. Na blagdan Snježne Gospe, 5. kolovoza, Srijemska biskupija se spominje desete obljetnice ponovne uspostave, te ustanovljavanja Đakovačko-osječke metropolije, pa će središnje misno slavlje biti i zahvalno slavlje na biskupijskoj razini, u kojem će celebrirati biskupi Metropolije: đakovačko-osječki **Đuro Hranić**, požeški **Antun Škvorčević** i srijemski **Đuro Gašparović**. Liturgijska proslava počinje u 8 sati pobožnošću križnog puta. U 9 sati počinje misa na mađarskom jeziku, a u 11 svečana središnja misa na hrvatskom. Večernja misa na hrvatskom je u 19 sati.

M. T.

Raspored slavlja na Bunariću

4. kolovoza – Prva subota, sveta misa u 9.30 sati

15. kolovoza – Velika Gospa, sveta misa (dvojezična) u 18 sati

22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati

23. kolovoza – Trodnevnica – klanjanje u 19 sati

24. kolovoza – Trodnevnica – križni put u 19 sati

25. kolovoza – Trodnevnica – bdijenje u 19 sati

26. kolovoza – **Proštenje**: 6.30 – sveta misa za hodočasnike pješake (dvojezična)

8 sati – sveta misa na mađarskom jeziku

10 sati – sveta misa na hrvatskom jeziku

16 sati – sveta misa za bolesnike i djelatnice Caritasa (dvojezična)

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Zašto tražim Isusa?

Prošle nedjelje čitali smo u evanđelju o tome kako je Isus učinio čudo i s pet kruhova i dvije ribe nahranio pet tisuća ljudi. Ove nedjelje evanđelje nam donosi nastavak. Naime, nahranjeno mnoštvo traži Isusa, jer ne žele izgubiti iz vida osobu koja im jamči kruh, ono osnovno potrebno za život. No, Isus, o kojemu se na više mjesta govori kako zna čitati ljudska srca, prepoznaje razloge zbog kojih ga traže. Željni su spektakularnih čuda, očekujući da će od njih moći živjeti. Zato ih odmah upozorava da ga traže ne stoga što su vidjeli znamenja, nego stoga što su jeli od onih kruhova i nasitili se (usp. Iv 6,26).

Razlozi traženja

Isus se za vrijeme svog javnog djelovanja susretao s brojnim razlozima zbog kojih su ga ljudi tražili. Učenici ga traže da bi bili s njim, Židovi ga traže da bi ga ubili, narod ga traži da bi vidio i doživio čuda, jedni ga traže jer žele pomoć, a jedni da bi vidjeli čudesne znakove i uvjerali se je li on Mesija ili nije. I tko zna kojih sve razloga nije bilo u želji ljudi da susretnu Isusa. Mnogi su bili pogrešni ili površni, a mnogi su bili vođeni vjerom u njegovo mesijansko poslanje. I danas, kao i u ono vrijeme, ljudi traže Isusa iz različitih razloga. Zato on od svih nas želi da se preispitamo i odgovorimo na pitanje koji je razlog našeg traganja za njim. On želi biti središte našeg života, ali ne zato da bismo mi od njega imali neke koristi, vjera u njega treba ga smjestiti u središte našeg postojanja. Ponekad je potrebno čak i samima sebi priznati da naše traganje za njim nije vođeno ispravnim razlozima, te u molitvi pronaći snage i načina kako bismo učinili zaokret i traganje postavili na ispravne temelje.

Hrana za vječnost

Mnoštvo koje se okuplja oko Isusa dolazi radi materijalne dobiti. Ali, ne shvaća da je to materijalno što su od Isusa primili znak koji upućuje na jednu višu stvarnost, koja nadilazi to materijalno. Hrana koju im je dao i koju do danas i nama daje je hrana za vječnost, no ljudi ne mogu svoje poimanje hrane odijeliti od čisto fizičkog utaživanja gladi. Hrana je najveća čovjekova briga. Sav njegov rad i trud usmjeren je na pribavljanje hrane, jer mu je ona nužna za tjelesni život. Ali, čovjek nije samo fizičko biće, nego

i duhovno, te fizička hrana nije jedina koja mu je potrebna. Dakako, on mora nahraniti svoje tijelo, ali još važnije je da nahrani svoj duh, jer ta duhovna hrana donosi život vječni. I upravo tu hranu za vječnost daje Isus, a kruh kojim je nahranio mnoštvo tek je znak onoga što on ustvari daje onima koji ga slijede. No, ljudski je problem što na sve gledaju previše zemaljski, pa se potpuno usmjeravaju na tjelesno.

Zato Isus želi promijeniti pogled na život svojih suvremenika i svih nas. I ne živi čovjek samo o kruhu, jer ne živi samo na ovom svijetu, a jedini istinski kruh koji nam je potreban je on sam: »Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjati; tko vjeruje u mene, neće ožednjati nikada« (Iv 6, 35).

Učiniti iskorak

Svi smo prečesto usmjereni na ovozemaljsko. Istina je, potrebno je zaraditi, treba jesti, obući se, platiti račune... U toj utrci za zaradom, kako bismo zadovoljili svoje osnovne životne potrebe zaboravimo da su te potrebe isključivo tjelesne, te za one duhovne prestanemo brinuti, jer nemamo više vremena. Suviše smo iscrpljeni za duhovno, jer nas je borba za tjelesno potpuno izmorila. I kada se sjetimo Isusa i kada se počnemo moliti to je, baš kako stoji i u evanđelju, traženje da nam on usliši molitve usmjerene opet na tjelesno i ovozemaljsko.

A Isus od nas želi da napravimo iskorak, da svoj život okrenemo višim vrijednostima, onima koje vode u vječnost, a njih ćemo pronaći jedino u traganju za Kristom. Kako bi nam traganje za njim i za hranom, ne propadljivo, nego onom od koje se ne može ogladnjati, učinio jednostavnijim darovao nam se u euharistijskom kruhu. Tako je čovjeku hranu vječnosti stavio u oblik hrane zemaljske da bi lakše prihvatio i shvatio ono što mu Isus nudi, a bez čega ne može živjeti.

Ovonedjeljno evanđelje u kojem Isus sebe predstavlja kao kruh života možemo shvatiti i kao poziv i kao upozorenje. Što je ovaj naš život prema vječnosti? Što vrijedi sve na ovom svijetu ako izgubimo život vječni? Zato trebamo okrenuti list, presložiti prioritete i tražiti Krista, ali ne iz neke prolazne koristi, nego iz vjere i traganja za vječnošću. Početak i stalni pratitelj na tom putu treba nam biti euharistija u kojoj nam se uistinu za hranu on sam daje.

Četvrto noćenje *Flâneura* u knjižnici

Put oko SVIJETA

Putopis je prozna književna vrsta kojom su se bavili članovi tinejdžerskog čitateljskog kluba Gradske knjižnice Subotica *Flâneuri* na svom redovitom, sada već četvrtom noćenju u Knjižnici. Kao i prethodnih godina, završavajući još jednu godinu druženja i umnog sazrijevanja uz knjigu u njenim različitim oblicima, mladi čitatelji boravili su u subotičkoj knjižnici gotovo 24 sata, od 25. do 26. srpnja. Glavna tema susreta bila je *Put oko svijeta* što se očitovalo u različitim aktivnostima koje su za njih osmislile i priredile **Bernadica Ivanković** i **Ana Gaković**, voditeljice čitateljskog kluba.

U cjelodnevnom druženju sudjelovalo je dvadesetak članova među kojima su bili i oni kojima je ovo bio prvi noćni boravak u subotičkoj knjižnici. Dodatnu čar i uzbuđenje pridonijela je i činjenica da je tijekom njihovog programa knjižnica bila zatvorena za ostale korisnike, te je omogućen pristup i nekim prostorijama koje inače nisu dostupne čitateljima.

Kroz radioničarski rad *Flâneuri* su uz ponuđenu literaturu i druge medije obradili određene geografske regije: Kinu, Afriku i Ameriku izrađivši turistički vodič, televizijsku emisiju ili vremensku lentu koju su predstavili na drugačiji i interesantan način. Bilo je tu i reklama, vremenske prognoze, škola kineskog pisma, običaja, poznatih građevina i događaja ali i savjeta kako se treba ponašati u pomenutim zemljama.

Najveće oduševljene je bilo natjecateljskom igrom *Put oko svijeta* u kojoj su uz pomoć zagonetki i mozgalica obišli šest destinacija na mapi svijeta: New Delhi (Indija), Istanbul (Turska), Barcelona (Španjolska), Bled (Slovenija), Buenos Aires (Argentina) i Bangkok (Tajland). Svaka od lokacija nalazila se u drugom dijelu knjižnice, odjelu pa i katu do koje je trebalo doći prateći upute. Uspješno odrađen zadatak i pronađena destinacija nagrađeni su literarnim sadržajem sakrivenim u kuverti. Nakon potrage nastali su fantastični putopisi koje su narednog dana podijelili s ostalima.

Večer je bila rezervirana za tulum svjetskih razmjera na kojem su se mladi čitatelji obukli u odjeću karakterističnu za državu koju su predstavljali. Posjetili smo brojne zemlje od Kube, Turske, Italije, Velike Britanije, Kazahstana, Austrije, Meksika, Madagaskara, Irske, Izraela, Indije, Mauricijusa, Egipta, Indonezije i da ne redamo dalje. Na stolu su se našla jela i pića iz pomenutih dijelova svijeta, a slušala se i njihova glazba, igrane igrice, upoznavali običaji... bilo je doista svjetski.

Potom je uslijedilo gledanje filma na istoimenu tematiku te spavanje u improviziranoj spavaoni koja je za ovu prigodu smještena u čitaonici Gradske knjižnice Subotica.

Drugog dana nastavljeno je zajedničko putovanje kroz putopise koji su nastali tijekom proteklog dana a susret je završen skype pozivom mladim čitateljima Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek s kojima se već četvrtu godinu virtualno druže. Ako prikupe potrebna sredstva, mladi *Flâneuri* bi trebali uskoro i uživo se sresti s prijateljima u Osijeku.

Na jesen slijede novi susreti čitateljskog kluba *Flâneuri* kojem će se, kako su najavili, priključiti još nekolicina novih članova. Lijepo je što još uvijek ima mladih koji žele uživati u pisanoj, virtualnoj, usmenoj i drugim oblicima književnosti, a još više što se ovakvi programi realiziraju pod okriljem knjižnice.

B. I.

RECEPT NA TACNI

Palačinke sa sladoledom

Često razmišljam kako je neko jelo nastalo, iz kojih razloga, kako je izgledao čovjek koji je izmislio to jelo. Jesu li neka jela možda nastala slučajno, nečijom greškom ili iz nečije dosade? Koliko god da ima različitih odgovora, sigurna sam da su palačinke nastale s namjerom da zadovolje svačije potrebe, ukuse i namjene. Da sitog nahrane, da željnog okusa namire, da sladokusci uživaju i gurmani slave. Palačinke s pekmezom, marmeladom, nutelom, višnjama, šlagom, pa red slanih pica palačinki ili ipak bolonjeza. Samo je potrebno izabrati. E pa danas biramo palačinke sa sladoledom.

Potrebno: 2 jaja / vrećica praška za pecivo / 150 g brašna / 2 dl mlijeka / 2 male žlice kakao praha / 250 g nemasnog sira / 3 velike žlice šećera u prahu / 250 g svježeg voća / 100 ml tečnog vrhnja.

Postupak: Sve sastojke za tijesto umiješati i dobiti glatku masu, kao i za svake palačinke. Ugrijati tavu i ispeći palačinke, te ih prekriti salvetom da odstoje dok ne napravite nadjev. Za nadjev pomiješati pripremljen sir sa šećerom u prahu, a u drugu posudu tečno vrhnje umiksati dok ne postane šlag pjena, te je lagano pomiješati sa sirom. Na kraju dodati usitnjeno voće. Svaku palačinku premazati filom i urolati, te ostaviti pola sata u škrinju da se ohlade. Dekorirati ih lijepo svježim voćem i topljenom čokoladom, a po želji dodati i šlaga.

Palačinke sa sladoledom su odličan izbor za osvježiti se uz popodnevnu kavu ili sok. Djeca će ih, naravno, obožavati u bilo koje doba dana. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (123)

Iz mraka se čuje tek vapaj učitelja: »Upalite svjetlo!«

Nakon što su sredinom druge polovice XX. stoljeća kazalištem zavladaali redatelji-urotnici, s pozornice netragom počnu nestajati ne samo slabi, već iščeznu i posve pristojni, zanimljivi i podnošljivi dramski tekstovi, ostavljajući stanovitu prazninu, a ta se – uskoro se i ovo ukaže bjelodanom – nije predavala olakotnom popunjavanju redateljskim ad hoc dosjetkama. Napose njihova opsjednutost stalnom potragom za nečim senzacionalno novim i drugačijim vremenom postane postupak također već viđen! »Otkriće« odnekuda znano. A povrh svega, u zao čas, pod rasyjetom se dovoljno snažnom pokaže – ta i njihovo je ruho poprilično već iznošeno, te se dramskom piscu postupno počnu vraćati nepravedno mu preotete; uloge i zadaće – a među ostalim i provjera doraslosti, naspram očekivanja cjelokupnoga općinstva, tijekom obraćanja sa scene (ne)predvidljivomu, tomu, ipak, teatarskom gledalištu?

Usporedno sa sve kompleksnijim nacionalnim odmjeravanjima i odlučnije polariziranim snagama, u sezoni 1971./72. na repertoaru subotičkog kazališta našlo se više zanimljivih djela. Tijekom prosinca premijerno su izvedeni komadi *Hamlet u selu Mrduša Donja* – općina Blatuša i *Tko se Boji Virginie Woolf*, a u Mađarskoj drami *Richard II*.

Postavljajući komad *Hamlet u selu Mrduša Donja* – općina Blatuša **Ive Brešana**, hrvatskog književnika i scenarista – praižveden 1971. godine u zagrebačkom Teatru ITD – redatelj **Vladimir Putnik**, kojemu je ovo bila diplomatska predstava, prepoznaje u njemu jednu od najoštrijih i najcrnijih suvremenih satira, što će u godinama koje dolaze postati kazališno-kulturnom činjenicom. Brešanov *Hamlet* uskoro postaje njegova prava kazališna uspješnica, pa je kasnije prema ovom djelu snimljen i film.

Evo kratkog sadržaja: Političko rukovodstvo u selu Mrduša Donja, na kome se raspravlja o oživljavanju kulturne djelatnosti, nakon što seljak Šimurina ispriča kako je u Zagrebu gledao *Hamleta*, odlučuje se da baš njega uvježba sa seljacima koje će angažirati kao glumce-amatere. Oni koji se tome u početku opiru, poput seskoga učitelja, bivaju kao i danas uostalom politički ucijenjeni, te probe naskoro počinju. I tada, umjesto **Shakespeareovih** stihova, koji su seljacima komplicirani i ne uspijevaju ih izgovarati, scenom se počne oriti deseterac, ojkanje i onodobna politička frazeologija. Za kratko prizori na sceni počnu korespondirati s događajima i odnosima među licima iz stvarnog života. Tako, primjerice, Bukara, koji igra Claudia, u stvarnosti je krivo optužio i poslao u zatvor oca mladog Šoke, u ulozi Hamleta. Danski i mrduški Hamlet isprepliću se do te mjere da dramski siže prvoga skoro prerasta u životnu realnost drugoga. Razlika je što u Mrduši nema Hamletove osvete, nema kažnjenih krivaca i nema Fortinbrasa, nego se sve završava potpunim mrakom iz koga se čuje samo vapaj učitelja: »Upalite svjetlo!«. S ovim djelom Ivo Brešan postaje dobitnikom mnogih

nagrada za uspjelu političku grotesku, a prevedeno je na mnoge jezike: njemački, engleski, švedski, danski, poljski, ruski i dr. Smještajući svoju komediju u zabit Dalmatinske zagore Brešan osnovni predložak uranja u malu, dobroano iščašenu, hermetičnu zajednicu, koja samo na prvi pogled banalizira »sveti predložak«. Pritom se Shakespeareova uzvišena tragedija mehanički podređuje primitivnim životnim nazorima i prilikama. No, dramski arhetip utječe na zbilju pa se seljaci, i izvan svojih uloga, približavaju rasporedu snaga u Shakespeareovoj tragediji. Poput ostalih Brešanovih djela i ovaj je *Hamlet* pun neskrivenih aluzija na dnevnu politiku, crnog humora i jetke satire. Danas njegov *Hamlet* traje uronjen u jedno davno prošlo vrijeme naših bivših država, vrijeme koje svojom rigidnošću i neumoljivošću čvrstih stavova i dogmi otvorenoj komici situacija dodaje i sjetni podsmjeh nepovrata.

Subotički glumci su prema viđenju **Ivanke Rackov** ovom predstavom premijerno izvedenom 10. prosinca 1971. prikazali »svu glupost, zaostalost, nečovječnost, nasilje i podlu poniznost« iz vremena kada su i ovdje na sve strane odjekivali borbeni marševi i bombaste parole [*Rukovet* 1-2, 1972.]. Redatelj je glumačku igru prenio i među gledatelje, ostvarujući neposredniji odnos između izvođača i publike, a iskusna kazališna kritičarka puna je hvale za cjelokupan učinak mladog redatelja Vladimira Putnika, budući da je po njenoj ocjeni predstavu uradio studiozno i znalački, kako u detaljima, tako i u cjelini. Nije posegnuo za efemernim efektima nego za jednostavnim, a životno uvjerljivim prizorima i slikama potičući u gledateljima mnogobrojne asocijacije, što je cjelokupan glumački ansambl zdušno prihvatio, pružajući visoko ujednačenu kolektivnu igru. Posebno je istakla igru **Petra Radovanovića**, u ulozi Učitelja, bespomoćne žrtve zaostale sredine, te **Gezu Kopunovića** koji je izvrsno izgradio lik bahatog partijskog nasilnika koji terorizira ljude oko sebe i cijelo mjesto. Također je istaknula vrsnu scenografiju **Pála Petrika** i glazbu u izboru **Zoltána Szagmajsztera**.

Kruha je bilo za cijelu godinu

Vrijeme je žetve, odnosno samog njezinog svršetka, što je tijesno vezano s fotografijom na kojoj se temelji ova priča. Na fotografiji je još uvijek solidno očuvan ambar obitelji **Andrašić** iz Sonte, braće **Stipana** i **Andrije**. Ambari su nekada bili neizostavni dijelovi paorskih okućnica. Svaki, i najsitniji paor, nastojao je posijati dovoljnu količinu žita, koje ne bi prodavao nego bi spremio u ambar, pa bi kasnije nosio na uslužnu me-

prehrani u tim vremenima u pravilu brojne obitelji. Osnovu prehrane tvorio je kruh, a od mesa, u manjem opsegu, svinjetina i dobrim dijelom ovčatina. Gušćiji i pačiji paprikaši bili su rezervirani za svetac i nedjelju. Kokoši su se držale mahom radi jaja, koja su bila prva roba namijenjena prodaji. Kruh se nije kupovao, kućanice su ga pekle u zidanim pećima. Nije se kupovalo ni brašno, na meljavu se nosilo vlastito žito. Mljelo se najviše u Doroslovu, gdje je postojao nadaleko poznati mlin, rjeđe u Stapar, Svilojevu i Sent Ivanu, današnjoj Prigrevici. Kako se žito poslije žetve nije prodavalo, a lakše se čuvalo od brašna, trebalo ga je smjestiti negdje u suho. Za tu namjenu gradila su se drvena spremišta – ambari«, priča nam Stipan. Naziv ambar potječe od turske riječi »anbar«, koja označava skladište. Ambar se gradio bez temelja. Osnova, odnosno kostur od debljih greda postavljao se na okomito ukopane trupce, tako da je pod ambara bio uzdignut od tla oko pola metra, kako bi se žito zaštitilo od noćne vlage, odnosno jutarnje rose, a isto tako i od jakih ljetnih pljuskova, koji su u dvorištima često izazivali prave male poplave. Na podni kostur užljebljivale su se okomite grede s već izdubljenim žljebovima, koje su se pričvršćivale pantima. U žljebove su se slagale i učvršćivale fosne. Nakon dovoljne visine izgradnje zidova postavljale bi se vezne grede i rogovi. Na rogove bi se ukucavale letve i ambar bi se pokrivao biber crijepom. Svi ovi radovi bili bi izvedeni bez uporabe tada skupocjenih čavala, materijal bi se učvršćivao pomoću žljebova, a ukoliko

Ambar građen 1883. godine

ljavu u neki od brojnih mlinova u okolici. Kruh se nije kupovao, nije ga bilo na svakom koraku kao danas. Mijesio se i pekao po kućama. Slobodno možemo reći da je Sonta nekada živjela maltene isključivo od poljoprivrede, poglavito sitnopoljedničke. Čak i oni koji nisu imali vlastite zemlje, radili su kod krupnijih posjednika kao risari, biroši, nadničari, pa bi i oni tim radom priskrbili za svoju obitelj dovoljnu količinu žita, koje bi kasnije nosili na meljavu. Tako bi i njihove gazdarice imale brašna za cijelu godinu. »Ovaj ambar izgrađen je 1883. godine, kako je i vidljivo po uklesanom napisu. Tada su naši preci dovršili gradnju nekadašnje kuće nabijače, koja se na ovom placu nalazila sve do početka sedamdesetih godina prošloga stoljeća, kad smo ju djelomice srušili i na njezinim temeljima podignuli današnju. Nekada je ambar bio neizostavni dio svakog paorskog domaćinstva. Svaki pravi domaćin prvo je morao razmišljati o

je bilo neophodno i drvenim klinovima. Crijep »biber« je stari građevinski crijep, s jedne strane zaobljen a s druge, ravne strane, ima izbočinu kojom se drži za krovnu konstrukciju. Na kibli, trokutastom prednjem dijelu ispod krova, ugrađivala bi se vrata kroz koja bi se u ambar ubacivalo, a kasnije po potrebi i izvlačilo žito. »Ovaj ambar izgrađen je od hrastovine, zato i je toliko durazan. Ovisno o svojem materijalnom statusu, domaćin bi osigurao potrebno drvo za gradnju. Najbolja bi bila hrastovina, no, rabilo se svako tvrdo drvo, a siromašniji domaćini su gradili ambare i od čamovine, pa čak i od crvene vrbe. Nažalost, danas u selu postoji svega nekoliko dobro sačuvanih ambara«, dodaje Andrija. A oni nostalgici rekli bi kako ni današnja žita nisu poput onih starih, dobrih, sladunjavih sorti, kako su brašna kratka, te se ne daju mijesiti i otežati poput onih koja su imale naše bake, prabake i... A ni kruh, ni kifle, ni ukiselo gibanice nisu što su bile.

Ivan Andrašić

Odbrojavanje je počelo...

O da, odbrojavanje je počelo! Ne znate o čemu govorim? Mislim da ipak znate. Za točno mjesec dana počinje... što? Škola. Uh, dok će neki reći jasno i glasno NE, drugi će pak reći DA. Vrijeme leti, dragi moji, i školska se godina bliži. Neki od vas su mi već rekli kako doista čekaju školu, jer im je već dosadilo na ljetnom odmoru. Dok ima i onih koji nikako ne čekaju školu i koji bi radije da škola traje koliko raspust, a raspust kao školska godina!

No, bilo kako bilo, vas bez obzira na želje, čekaju obveze! Da, dobro, nećemo sad još o tome, no ovo je samo mali podsjetnik da još uvijek možete uživati i ono što ste sebi zacrtali na početku ferija možete ostvariti. Još uvijek ima vremena za druženje, šetnje, piknik, bazene... a ukoliko vam je jako dosadno, možete i

pospremiti svoje ladice, ormare, složiti knjige, provjeriti što vam treba pripremiti i kupiti za školu. Mislim da ovdje uopće nema mjesta za dosadu!

Ako poželite pozvati prijatelja ili prijateljicu u goste, evo lagani recept kako se osvježiti, a u isto vrijeme i rashladiti.

Potrebno vam je: 1 bjelanjak, 1 šalica šećera, 2 šalice voća, te 0,2 dl slatkog vrhnja.

Bjelanjak dobro umutiti, te dodati šećer. Mutiti još nekoliko minuta, te dodati voće i slatko vrhnje. Sve sjediniti i uliti u dublju posudu. Kad se prohladi, vaš desert je spreman. Možete dio voća ostaviti i time ukasiti osveženje.

Ž. V.

Zanimljive izjave

- Raspust je razdoblje kada nitko ne zna koji je dan.
- Za vrijeme raspusta pola dana provedeš u krevetu, a pola na krevetu.
- Koliko ti traje baterija u mobitelu? – Ovisi od toga je li raspust ili ne!

Prijave za Etnokamp su u tijeku

Etnokamp Hrvatske čitaonice i ove godine razveselit će mnoge. Svi oni koji su prethodnih godina bili na ovome, hvale vrijednom kampu, znaju kako će se tijekom tjedan dana, koliko kamp traje, dobro zabaviti. Bit će tu pjevanja, plesa, sviranja, glume, kuhanja, raznih kreativnih radionica... Najbolje ćete saznati sve detalje ukoliko se odlučite sudjelovati u jedanaestom Etnokampu, koji će biti održan od 27. do 31. kolovoza u domu DSHV-a u Subotici.

Jedino što trebate uraditi jest prijaviti se najkasnije do 18. kolovoza, ali požurite, broj zainteresiranih raste iz godine u godinu. Prijaviti se možete putem telefona ili vibera 069/101-70-90 ili 063/116-92-00 (**Bernadica Ivanković**) a može i e-mailom na: bernadica@gmail.com. Cijena petodnevno aranžmana je 1.000 dinara.

Ž. V.

Čišćenje žita

Mladi, predvođeni ovogodišnjim bandašom i bandašicom **Markom Križanovićem** i **Marijom Piuković**, okupili su se i ove godine na takozvano čišćenje žita. Ne samo da je potrebno žito očistiti, nego ga treba i isplesti i pripremiti kako bi se njime za središnju proslavu *Dužijance*

žijance mogao okтити Grad, crkva, velika kruna (jedan od simbola *Dužijance*), karuce i kola. Kako nalaže tradicija, treba isplesti i bandaševu krunu, te krunu koja će biti postavljena na risara koji krasi Suboticu, kao i na bistu svećenika i preporoditelja **Blaška Rajića**.

Ove godine mladi su se okupili u domu bandaša Marka Križanovića, gdje uz druženje rade veliki i važan posao. Naime, ovaj posao

je dugo godina rađen u župi sv. Roka u Subotici i predvodio ga je **Grgo Piuković**, a iz zdravstvenih razloga ove godine nije u mogućnosti. Po bandaševim riječima, mladi su se organizirali i u dogovoru s bandašicom odlučili okupiti se i žito očistiti kod bandaša. Kako je Marko rekao, bač Grgo, kako ga svi mladi zovu, i njegov sin Ivan su bili vidjeti kako posao napreduje i dati po neki savjet. Vijence od žita pletu mladi koji su godinama sjedili uz bač Grgu i dodavali mu po jedan, dva ili tri klasa žita, u zavisnosti od debljine žitnog vijenca. U pletenju će pomoći i **Ivan Piuković**, a na činjenicu da je ove godine žito poprilično crno, pleglo i uništeno od velikih kiša bandaš je rekao kako na to ne može utjecati, te da će to na kraju sve lijepo izgledati.

Kako su mladi odradili ovaj posao vidjet će se na ovogodišnjoj središnjoj proslavi *Dužijance*.

Ž. V.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Prodajem psa engleske rase, buldog, ženka, sterilizirana, stara godinu dana. Informacije: 065-531-99-28.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobel prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Poklanjaju se umiljati štenci, smeđe-crni, niskog rasta, ravne dlake. Tel.: 024 532-570, 060-053-25-70.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Republika Srbija
Ministarstvo zaštite životnog okoliša
Beograd
Temeljem čl. 10., stavak 5., a u vezi s čl. 29. stavak 1. i 3. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS 135/04 i 36/09), daje sljedeću

OB AVI JEST

Obavještavaju se javnost i zainteresirana tijela i organizacije da je ovo tijelo donijelo rješenje kojim se odlučuje da nije potrebna procjena utjecaja na životni okoliš projekta Mrežnog sustava WIFI ACCESS POINT-a i radio baznih stanica Mobilne telefonije Srbije na lokaciji Čantavir, SUU104, SUL104, SUW81 na KP 8657/3 KO Čantavir, na teritoriju općine Subotica, zaveden pod brojem 353-02-00563/2018-03 od 07.03.2018.

Uvid u donijeto rješenje može se izvršiti u prostorijama Ministarstva zaštite životnog okoliša u Novom Beogradu, Omladinskih brigada 1, ured 426, svakog radnog dana od 11 do 14 sati, u roku od 10 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Zainteresirana javnost i nositelj projekta mogu izjaviti žalbu Vladi Republike Srbije putem ovog tijela, u roku od 30 dana od dana objavljivanja oglasa.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 8. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Nastavak predolimpijskih igara

Olimpijski komitet 1865. godine u »Programu Olimpijskih igara i regate« objavljuje nova organizacijska načela. Na temelju antičkih uzora ponovo je propisano da sudionici 45 dana prije početka igara moraju održati treninge svakodnevno, trebaju nositi jedinstvenu sportsku odjeću, a suci će biti tri najpoznatija i najpriznatija sveučilišna profesora. Godine 1869. objavili su detaljni program II. Olimpijskih igara koje će biti održane 1870. Raspisali su oglas za »umjetničko« natjecanje (u pjesništvu), a nove atletske discipline postale su skok s motkom, hrvanje, veslanje i streličarstvo. U cilju boljeg informiranja sudionika i budućih natjecatelja olimpijskih igara, onih koji su iz udaljenijih dijelova zemlje ili ne žive u Grčkoj, u lokalnim samoupravama ovlastili su i postavili olimpijske »povjerenike«. Po uzoru na prve olimpijske igre, uz vjerski obred sudionici i suci bi položili zakletvu, a predaja nagrada za pobjednike zamišljena je slično kao i u antičko doba – u okviru svečanosti s fanfarama, muzikom i čitanjem imena mjesta (domicila) iz kojeg dolaze.

Otvaranje II. Olimpijskih igara bilo je u studenome 1870. godine. Za tu priliku profesor **Ofranidis** je skladao i tzv. olimpijsku himnu. Atletska natjecanja pratilo je oko 30.000 gledatelja na tada već obnovljenom stadionu *Panatenaia*. Pozitivne reakcije ohrabrine su organizacijski odbor u planiranju da se igre po pravilu održe svake četvrte godine. Grčkom »preciznošću« u jesen 1874. proglasili su održavanje III. Olimpijskih igara za svibanj 1875. Stručnu pripremu preuzeo je na sebe **Joanis Fokianos** koji će kasnije postati najznačajnija ličnost grčkog sporta i gimnastike.

Treće Olimpijske igre otvorene su 21. svibnja 1875. na stadionu *Panatenaia*, a kao što je po prvobitnoj zamisli i predviđeno, suci su zaista bili sveučilišni profesori. Program je bio istovjetan s II. Olimpijskim igrama, a na prijedlog Fokianosova dopunjen je gimnastičkim disciplinama (vratilo, razboj, preskoci, gimnastičke vježbe). Zbog strogih propisa broj sudionika je bio manji. Oni koji su prihvatili sudjelovanje na igrama bili su većinom Fokianosovi učenici i studenti. Organizacija je ponovo pretrpjela brojne kritike. Od sajamsko-izložbenih događaja i aktivnosti najveće interesiranje bilo je za umjetničku (kiparsku) izložbu.

U godinama nakon III. Olimpijskih igara »osvećeno« je, odnosno obnovljeno više zdanja u smislu **Zapasove** oporuke kao primjerice 1878. godine tzv. *Gimnasterion* koji postoji i danas na Trgu Sintagma u Ateni i nosi ime po Fokianosu. Godine 1888. predan je na upotrebu Zepion (ceremonijalna zgrada u centru Atene, u upotrebi i danas). Međutim, do 1889. igre se nisu održavale.

Četvrte Olimpijske igre ponovo su karakteristične po lošoj organizaciji. Ali sa stručne strane, opet zahvaljujući Fokianosu, pojedine discipline sve više poprimaju sportski karakter. Gimnastičke

discipline dopunjene su vježbama na krugovima.

Jedan kraljevski ukaz od 22. lipnja 1890. ponovo potvrđuje da se natjecanja trebaju održavati svake četvrte godine, a za početnu godinu računa se 1888. Ukaz su potpisali prijestolonasljednik **Konstantinos** – predsjednik kasnijeg Olimpijskog odbora Grčke – i ministar unutarnjih poslova **Stefanos Dragoumis**. Pod rukovodstvom Fokianosova 28. lipnja 1891. osniva se jedno vrlo značajno gimnastičko udruženje, tzv. *Panelinios* čiji je prvenstveni cilj bio popularizacija ovog sporta u Grčkoj. U organizaciji ovog gimnastičkog udruženja 14. i 15. svibnja 1893. godine bit će održana natjecanja koja će naići na veliko odobravanje i potporu javnih ličnosti Grčke (npr. i mlađeg prijestolonasljednika, princa **Georgiosa**), a ujedno ovo je bila i posljednja grčka »predolimpijada« novog vijeka.

Godine 1894. Fokianos i Udruženje *Panelinios* dobijaju cirkularno pismo koje je **Pierre de Coubertin** razaslao kao pozivnicu za sudjelovanje na kongresu sportaša amatera u Parizu. Fokianos je zamolio člana Gimnastičkog udruženja *Panelinios* **Demetrios Vikelasa** koji je živio u Parizu da zastupa grčki narod na ovom skupu. Njegova uloga će nakon toga biti općepoznata u povijesti olimpijskih igara. Naime, uvjerio je Coubertina da se obnovljene (prve) olimpijske igre 1896. simbolično održe u Ateni a ne u Parizu i bio je prvi predsjednik MOO-a (Međunarodnog olimpijskog odbora). Udruženje *Panelinios* pod rukovodstvom Fokianosova imalo je istaknutu ulogu i doprinos u uspješnom utemeljivanju olimpijskog pokreta, a također i u organizaciji prvih modernih Olimpijskih igara 1896. u Ateni.

Atila Dunderski

Odbojka Prvenstvo Balkana za pionirke Turska prvak Balkana

SOMBOR – Odbojkašice Turske su i ove godine dominirale na Balkanskom prvenstvu za pionirke. U posljednjem kolu, koje je odlučivalo o pobjedniku, Turkinje su svladale selekciju Srbije rezultatom 3:1 (20:25, 25:15, 25:20, 25:14). Višestruke prvakinja Balkana su u Somboru pokazale visoku klasu i samo potvrdile svoju višegodišnju dominaciju. Slavile su pred više od 500 gla-

snih domaćih navijača i to nakon startne prednosti reprezentacije Srbije od 1:0 u setovima. Domaće odbojkašice su imale lijepu priliku susret učiniti znatno zanimljivijim, međutim, u drugom setu nisu uspjele očuvati rano stečenu prednost od 6:1, niti održati korak s rivalicama pri rezultatu 21:20. Turkinje su s četiri vezana poena preokrenule rezultat i slomile svaki dalji otpor Srbije, koja će novu priliku za osvajanje naslova balkanskog prvaka imati naredne sezone. Ovo je od 2012. godine šesto srebrno odličje pionirki Srbije na Balkanijadi, ali i šesta titula zaredom reprezentacije Turske. Treće mjesto zauzela je reprezentacija Grčke. Najbolja igranica turnira (MVP) je članica šampionskog tima **Pelin Eroktaj**. Za najbolju blokerku proglašena je članica srpske reprezentacije **Hena Kurtagić**, a njena suigračica **Stefana Pakić** bila je najbolja na prijemu. Prva tehničarka Balkanijade je **Ozge Arslanalp** (Turska). Priznanja za najboljeg korektora i libera dobile su **Marta Evdokija Antuli** (Grčka) i **Jasemin Naerlioglu** (Turska). Grkinja **Spiridula Eleni Komini** dobila je priznanje za fer plej.

Nogomet
Vojvođanska liga Sjever, Područna liga Sombor,
MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred
19. Memorijal *Miloš Miša Mijatović*

Radnički slavio poslije penala

SOMBOR – Finalnom utakmicom ŽAK – Radnički 4:5 (1:1 0:1) u nedjelju je završen 19. Memorijal *Miloš Miša Mijatović*. Sudionici,

ekipe iz Vojvođanske lige Sjever, Područne lige Sombor i MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred prikazali su dopadljiv nogomet. U polufinalnim mečevima favoriti nisu dopustili ni jedno iznenađenje. Vojvođanski i područni ligaši slavili su protiv ekipa iz 1. razreda MNL Sombor i zasluženno se našli u meču za naslov. U prvom susretu dana *Radnički* je porazio OFK *Šikaru* rezultatom 8:2. Šikarčani su jedino uspjeli s bijele točke poravnati početnu prednost *Radničkog* i ostati u igri još dvadesetak minuta, a nova prednost starijeg ligaša potpuno ih je slomila, pa je u drugom dijelu utakmice jedino upitno bilo koliko će lopti završiti u njihovoj mreži. U drugom polufinalnom susretu ŽAK je s 2:0 (2:0) svladao ekipu *Omladinca* s Bukovca. Domaćini su silovito započeli meč i s dva brza pogotka završili cijeli posao u polufina-

lu. Bukovčani se nisu uspjeli vratiti u igru, pa su igrači ŽAK-a rutinski sačuvali prednost. U pripremnim mečevima čonopljanska *Sloga* je porazila ekipu *Srbobrana* s 2:1, a apatinska *Mladost Apa* ekipu *Crvenke* istim rezultatom. U finalnoj utakmici, pred stotinjak gledatelja, u dopadljivoj igri, nogometaši ŽAK-a i *Radničkog* pokazali su veliko htijenje. Imali su svaki svoje razdoblje u kojem su dominirali. Nogometaši *Radničkog* bili su bolji takmac u prvom dijelu, što je zgoditkom materijalizirao **Sapozničenko** u 20. minuti. U nastavku su domaćini bili konkretniji, a poravnao je robusni **Stanković** u 54. minuti. Kako se mreže do kraja više nisu tresle, pristupilo se izvođenju penala. Najzaslužniji za pobjedu *Radničkog* bio je mladi vratar **Pehilj** s dva obranjenog penala.

MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred U novu sezonu s domaćim snagama

SONTA – Nogometaši sončanskog *Dinama* još uvijek su na odmoru, pripreme za narednu sezonu započet će im ovoga vikenda. Za to vrijeme članovi uprave ubrzano rade na rješavanju gorućih problema, koji su se nagomilali tijekom posljednjih nekoliko godina. Najagilniji među njima je sportski direktor **Goran Brkin**. Bivši nogometaš, jedan od desetak najboljih koje je Sonta iznjedrila, pravi čovjek na pravom mjestu, brzo je postavio prioritete.

»Radim sa svojim suradnicima maksimalno, puno toga je krenulo nabolje. Naša garnitura je odmah po izboru morala rješavati najteže, nedostatak igrača. Više od polovice naše standardne ekipe napustilo nas je zbog iseljavanja u zemlje EU, ali i zbog

odlazaka na povremeno-privremene poslove u inozemstvo. Taj smo problem ekspresno riješili i proljetni dio prvenstva odigrali vrlo dobro, čak smo osvojili i osjetno više bodova nego jesenas. Za mene je puno veći dobitak to što se među igrače polagano vraća onaj zajednički duh kojega su imali ranije, što ponovno grizu jedan za drugoga. U kontaktu sam sa svim sončanskim nogometašima i sa zadovoljstvom mogu konstatirati da ćemo bez problema okupiti ekipu za jesensku polusezonu. Problemi će nam nastati na proljeće, kad veći broj igrača odlazi na sezonske poslove u zemlje EU. No, već sada imamo neke ideje i na njihovoj realizaciji radimo, tako da vjerujem i u dobro proljeće«, kaže Brkin.

U sklopu objekta na stadionu *Dinamo* je i stan za domara. Zbog kronične besparice u taj prostor godinama nije ulagano ništa, pa je danas neuvjetan za stanovanje. To je olakšalo posao lopovima, pa su u nekoliko navrata isječeni i odnijeti elektro kablovi. I pored svih prijava, policija je vrlo mlako reagirala i nije riješila taj problem. Osobnim angažiranjem Brkina spriječene su dalje krađe, a zahvaljujući angažmanu predsjednika UO **Dragana Radojevića** namaknut je i dobar dio sredstava za renoviranje stana za domara.

»Našli smo budućeg domara, on i supruga su već angažirani na radovima unutarnjeg uređenja stana. Nadam se i da je to kraj lopovlucima, drugačije je kad je tu živo biće nazočno danonoćno. Još nam ostaje jedna velika zadaća, danas sve teže izvediva. U stalnim smo financijskim dubiozama. Proračunska sredstva koja dobijamo dovoljna su tek za pokrivanje natjecateljskih troškova seniorske ekipe. Imamo i nogometnu školu, koju, nažalost, najvećim dijelom financiraju roditelji polaznika. U Sonti nemamo nekih krupnijih igrača u gospodarstvu, koji bi financijski zalegli iza *Dinama*. S druge strane, puno je kritizera. Otkad znam za sebe, svaka uprava *Dinama*, ne samo danas, u Sonti je imala brojnu oporbu, ali nitko od tih kritizera nikada nije htio ući u neku od rukovodećih klupskih garnitura i na zdrav način doprinijeti radu kluba. Zbog toga sada ubrzano tražimo rješenje i vjerojatno ćemo zakucati i na vrata ljudi i gospodarskih subjekata izvan Sonte, koji bi nam mogli bilo kako pomoći«, završava priču Brkin.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA Europa

Poslje Svjetskog prvenstva (SP) međunarodni nogomet se susretima kvalifikacija za Ligu prvaka i Ligu Europe ponovno vraća na europske terene (iako je mundijal također bio u Europi). Hrvatski predstavnici su započeli svoju bitku za prestižna natjecanja pod okriljem UEFA-e, a hoće li biti uspješni poput svojih reprezentativnih kolega ostaje nam vidjeti nakon uzvratnih susreta 2. kola.

Prvak *Dinamo* najbolje je odradio posao i impresivnom pobjedom protiv izraelskog predstavnika *Hapoel Beer – Sheva* (5:0) mirno očekuje sljedeću rundu. Prolaskom dalje na korak je osiguravanju euro jeseni jer ukoliko pobijedi u 3. rundi Lige prvaka, unatoč potencijalnom porazu u finalu kvalifikacija, imat će barem zagarantirano mjesto u Ligi Europe.

Hajduk je teškom mukom izbio domaću pobjedu protiv bugarske *Slavije* (1:0) i predstoji mu vrlo neizvjesni uzvrat u Sofiji. S novom momčadi trener **Kopić** mora igrati mnogo efikasnije želi li u nastupajućoj sezoni ostvariti neki zapaženiji uspjeh i izbjeći nezahvalnu ulogu statista u 1. HNL.

Osijek je prvi startao u Europi ove sezone 2018./19., s mukom prošao 1. rundu, a onda je odmah stigao najteži mogući protivnik *Glasgow Rangers*. Minimalni poraz (0:1) na domaćem travnjaku ne ostavlja baš puno šanse za prolaz dalje, ali će se momčad trenera **Zekića** sigurno herojski boriti na čuvenom *Ibroxu*.

Rijeka će startati u 3. rundi i tek ćemo vidjeti koliko je potencijala u ovoj momčadi, te je li sposobna napraviti još neki zapaženiji rezultat.

Europsko ljeto se zahuktava, a već danas (petak) kada budete čitali ove redove mnogo toga će biti jasnije. Osobito po pitanju *Hajduka* i *Osijeka*.

Kao što će mnogo toga biti jasnije kada se zahukta prijelazni rok diljem najjačih europskih liga i kada konačno saznamo gdje će neki od srebrnih *vatrenih* nastaviti svoje uspješne karijere. Lijepo bi bilo da uz hrvatske klubove u najjačim euro natjecanjima gledamo i najbolje hrvatske nogometaše u najjačim europskim momčadima.

Konačno, posljednje Svjetsko prvenstvo je na najbolji mogući način potvrdilo dominaciju europskog nogometa jer su prve četiri momčadi upravo s europskog kontinenta.

Nije slučajno što su europske lige najjače, a Liga prvaka najatraktivnije klupsko natjecanje.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Dužijanca - detalji aranžiranih izloga

Iz Ivković šora

Kandar sviće...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jedva sam dospio već malkoc zasist pa vam štogod kast. Stalno se štogod trevlja ode kod nas u našem Ivković šoru, a i u okolnim mistima, Tavankutu, Načvinu i šire. Moždar još digod po bilom svitu, al ja baš nisam niki svicki čovik. Šta kast, meni su i ovi naši subatički atari sasvim dovoljni. Da idem po bilom svitu nikad baš nisam ni tio ni volio, a i ne volim baš ić dalje od ove naše ravnice, pogotovo di ima veliki brda, oma mi se sve smanta u glavi. Dosta je meni i ode. Na priliku, vidim da se baš lipo sprema selo za dužijancu. Ko i uvijek, u našoj lipoj crkvi Prisveto Trojstvo će bit velika misa. Doće kugod i svake godine tušta gostivi, a tek uveče... Ta uveče zna se: veliko kolo i narodno veselje. Ta jedva čekamo da se digod iskupimo. Doduše, ja baš ne znam iskvravat i igro sam samo kad smo se ja i snaš Jela vinčali, al zdravo volim gledat kako igraju. Znam da ćete sad kast kad sam bio momak da sam »čuvo peć«, tako se divanilo za povučenije momke kadgod. Al ajak: nisam bio taki, samo nisam nikad naučio igrat. Veli meni moj Joso da će to bit zdravo lipo i brez mojeg igranja, on uvijek ima komentar. Al šta ćeš, mora se kadgod prislušat i stariji čovik. Polagano sam počo palit i televiziju, prošlo je malo ono natiravanje oko fodbola i divani ko je vaki ko naki. Taman smo malkoc odanili od fale i kuđenja, kadli jevo opet zbog čeg neću ni još dvi nedilje palit. Čujem, doneli niki urlab da će se čovik kad umre smit rasprodat u dilove. Božem prosti, ko da je stari frižider jal mašina za košulje pa vele ovo je dobro, ono je dobro, ovo se još mož hasnirat... Pa, čeljadi, jel to moguće da smo toliko zastranili da nam više ništa nije sveto na ovim svitu? Ta ni ovi što viču »staro gvožđe« ne rade tako. I oni bar pitaje i ištu. Pa, ako š dat, daćeš, i još plate. A ako neš, ne moraš. Ode nema nadoknade, vele ovi odozgor, sve državi. A ona kandar sve gladnija i gladnija. Ta šta kast, više opšte ne zamiram ovim mladima što odu u bili svit. Ta nek idu di god njim drago, ode borme više nema kruva. I Braniša da je mlađi borme bi spakovo bućur, bućur u maramicu pa ajd bilo di samo da ga digod ne rasprodadu kugod u šinteriji... Av, baš sam se rasrdio skroz. Ni poso mi ne ide kako triba, a i kako bi išo kad zna čovik da neće bit ni čestito sara-njen. No, ja vam velim da neće na tim završit. Kad se sledeći put budne vokšovalo, doće pamet u glavu ovom svitu pa će valdar malkoc mućnit sotim što još malo ima u glavi. Baš je lipo počelo, čeljadi, ovo lito. Svudak kojikaki dešavanja, ima se čovik di provađat, družit se sa svitom. A onda vake nikake visti, samo da nas rasrdi i da nemamo volje ni za čeg. Bolje da su ćutili i pokrili se s velikim ušima neg što su tako štogod uradili. To njim svaki virnik meće na dušu, pa nek divani ko šta oće. Ta dosta praznog di-vana i od mene. Ajd, zbogom. Idem namirivat, dere mi se josag, a moj di-van ni onako neće niko poslušat. Nek ste vi meni živi i zdravi i dođite nam.

Bač Ivin štodir

Prazna soba

piše: Ivan Andrašić

Lito nikako pušljivo, omarina udarila, kiša spade na svaki drugi treći dan. Bač Ive se više ne mili ni u bašču otit. Sose i paprike teško naizbirat i za jist, dosta se kvvari. Nejednako zriju i vočke, nema u njima sladosti ko lane. Jedino mož vidit svakaki travuljina i pata što nikad za života ni vidijo. A i vo malo lipi dana potrefilo se baš za velike svece. Kanda ni bač Ivina bola baš ne volji vako talovno vrime. Ne smeta njemu ni vruće ni ladno, al mu nikako ne ide u račun tolika mokrina. U staja ne mož dijat, a promaju ne smije napraviti rad kostiju. I vako mu vada reoma šeće o zglavka do zglavka. Uvati ga jedno vrime u krsta, pa se priseli u ramena, pa u kolina, pa taman se ponada da mu sve prošlo, onda, ope, ne mož na noge, popuščaju članki. A zglavki o šaka i prsta bolu brez pristanka. Njegova veli zoto što stalno ništa trukuje na sokočalu. A brez toga ne mož, na trukovanju zasluži kruv i još malo koišta priko kruva. On, ope, opazijo da mu i zglavki o šaka više bolu ka u zraku ima više mokrine. Štaš, misli se, taka godina, živo čeljade svašta mora istrpit. Vi dana jim u kuće bijo i moler. Deran vridan, a znade posov ko ni starovirski moleri. A ni ni čudo, moler mu bijo i dada i to dobar i pošten majstor, pa vada i o njega naučijo i krečat i molovat nako kako se radilo prija. Ne volji on ko vi mlađi, da mu farbu udesi sokočalo, pa zidove isprska na struju, veli najcigurnija mu ka mu projde kroz prste dok se miša. Ne volji ni drugu ruku radit dok se prva ne osuši skroz. Veli, ni mu dupe toliko zinilo za novcima da se mora jako žurit na drugo misto. Ka sve svršijo, sijo i popijo bukaricu katarke š njima, dotle se i zidovi osušili, pa moleraj sinijo u pune lipote. Bač Iva sve ne zna ku bi gledao. Eto, deran potrefijo farbe i baš sve udesijo nako kako mu rekli on i njegova. Još ga natiro da oma isprimišću stvari natrag na njevo misto. Pomogo mu, veli da ne mora potli tražit koikoga. Ni bijo ni skup, uzo ohoho manje neg što bi drugi. Ispratili ga, pa sili na krevet u pridnju sobu, u njoje bile cure dok nisu ošle svaka za svojim putim. Samo se zagledali u zidove i u kamaru stvari što triba ope poredat natrag u ormane. Bilo tu i svakaki ruva i cipela, bila i kamara svakaki cigrački, najviše plișani meda i kerica. Još samo falu njeve cure. U isto vrime se pogledali, ko da isto pomislili. Bač Iva zinijo, tijo ništa reć, al ko da mu se u grlu zaglavila nikaka guka. Ositijo i ništa mokro na obrazu. I njegova stala čošim o maranke trisat oči. Pribacijo je ruku priko ramena, ona njemu ispod pazuva. Tako se stegli ko da niko nikoga i nikuda ne bi puščo. Jedno vrime čutili, a onda ko da provalilo iz nji, obadvoj stali drečat. »Eto, vo nam prvo molovanje za koje naše cure nisu izbirale farbe i mustre. A moraću sama sprimat i njeve stvari«, veli njegova i duboko izdane. »A mala dica, ako dočekamo da kadgoda više i dojdou u vu sobu, dojće samo u goste«, veli bač Iva. Sa rpe uzo najveću lutku u krilo i jako teško izdanijo. U grlu mu još uvijek guka, pa ni mogo ništa ni reć.

NARODNE POSLOVICE

- Čovjek je čovjeku vuk.
- Čime se pametan stidi, time se budala ponosi.
- Daleko od očiju, daleko od srca.
- Tko ljeti laduje, zimi gladuje.

VICEVI, ŠALE...

Došao u zatvor novi policajac raditi kao čuvar, pa ga šef upozorava na zatvorenike koji su jako neposlušni. A on će na to:
– Tko ne bude slušao, letjet će van!

Pita učiteljica Pericu što je to katastrofa.

Kaže Perica:

– To je kad lisica pojede kokoši.

Učiteljica:

– Pa, to nije katastrofa, to je šteta.

Sutra učiteljica pita isto pitanje.

Perica odgovara:

– To je kad avion u kojem se nalazi puno političara eksplo-dira i padne u ocean!

Učiteljica:

– Bravo Perice, to je katastrofa.

Perica:

– Ali nije šteta.

Zvone policajci lopovu na vrata. Lopov ih pita: Tko je?

Policajac: Policija.

Lopov: Što hoćete?

Policajac: Malo da popričamo.

Lopov: Koliko vas ima?

Policajac: Dvojica.

Lopov: Pa popričajte...

DJEČJI BISERI

Ljubav je...

- Kada te netko voli, način na koji izgovara tvoje ime – drugačiji je!
- Kada izađeš van i ponudiš svoj čips nekome, a da ne čekaš da on tebi ponudi svoj!
- Kada mama vidi tatu znojnog i prljavog, ali mu ipak kaže da ga voli!

FOTO KUTAK

U trku...

**PETAK
3.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Pola sata od svega:
Lika, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
14:05 Kraljica noći
14:50 Bonton:
14:55 Zaronite s nama:
Petrova seka - otok Mljet
15:05 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 I to je Hrvatska:
17:34 turizam.hrt
18:04 Zaronite s nama: Mana
- Kornati
18:16 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Za tvoje plave oči,
američki film
21:50 Preljub
22:50 Dnevnik 3
23:27 Ghost Rider, američko-
australski film
01:12 Zločinački umovi
01:52 Umorstva u Midsomeru
03:27 Skica za portret
03:47 Lilanje na ivanje,
emisija pučke i predajne
kulture
04:12 Žene, povjerljivo!
05:02 Klinika Schwarzwald
05:47 Spone ljubavi

05:20 Kompozicija 3:
Emocija, energija, ritam
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Pripovjedač bajki,
crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik,
dokumentarna serija
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu,
serija za mlade
10:50 Cesarica - hit godine
10:55 Mjesto koje zovem
dom
11:45 Glasgow: Europsko
prvenstvo u veslanju,
prijenos
12:20 Ukradena priča,
američki film
14:00 Cesarica - hit godine

14:05 Blagdanski popis želja,
američki film
15:30 Silvia Colloca
i talijanska kuhinja,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Mamutica
17:55 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju,
prijenos
19:45 Glazbeni spotovi
20:05 Sherlock
21:40 Prljavi posao, serija
22:35 Melodije Istre i
Kvarnera, snimka
00:05 Pripravnik
01:05 Bitange i princeze
01:35 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Kongo
02:20 POPROCK.HR
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
4.8.2018.**

06:50 Klasika mundi: Oratorij
"Istina o gradu slobode" -
Simfonijski orkestar i zbor
HRT-a, dirigent Đelo Jusić - V.
Lisinski
07:45 Vatrene karavana,
američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Čuvari neba: Priča
o uzletištu Stow Maries,
dokumentarna serija
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Novi susjedi: Dobro
došli u utočište, norveški
dokumentarni film
14:10 Prizma
15:00 Zdravo, to sam ja! -
američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Lav
Kalda
17:42 Lijepom našom:
Rugvica
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 U vrtlogu igre,
američko-britanski film
22:10 Dnevnik 3
22:50 Metak u glavu,
američko-švicarski film
00:25 Nestala: Alexandra
Walch, 17 - austrijsko-
njemački film
02:35 Vatrene karavana,
američki film

04:15 Skica za portret
04:30 Manjinski mozaik: Lav
Kalda
04:45 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
10:55 Vrtlarica
11:30 Glasgow: Europsko
prvenstvo u veslanju,
prijenos
14:25 Sherlock
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Ratovanje u moderno
doba: Vođe
17:55 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju,
prijenos
20:05 Pustolovke, serija
20:55 Špijuniranje kraljevske
obitelji, dokumentarni film
21:50 Igre moći
22:32 Igre moći
23:14 Pripravnik
00:14 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Peru
00:59 Noćni glazbeni
program

**NEDJELJA
5.8.2018.**

04:30 Lijepom našom: Rugvica
06:00 Sja u travu, film
08:00 Dan domovinske
zahvalnosti, prijenos
11:25 Knin: Dan Domovinske
zahvalnosti - misa, prijenos
13:00 Dnevnik 1
13:30 Plodovi zemlje
14:20 Rijeka: More
15:00 Mir i dobro
15:35 Mir na zemlji - Lourdes
2018, dokumentarni film
16:05 14 prepreka,
dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Financijalac
17:37 Volim Hrvatsku - s
Oliverom Dragojevićem
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 General i džentlmen,
dokumentarni film
21:05 Knin 2018 - svečani
koncert, prijenos

22:40 Dnevnik 3
23:20 Sja u travu, film
01:20 Excalibur: Mač kralja
Arthura, američki film
03:35 Reprizni program
05:05 Suvremenici: Nada
Puttar Gold
05:35 Mir i dobro
06:05 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:25 Cvjetkov rasadnik
09:50 Luka i prijatelji
10:20 Veličanstveni kolači
Fione Cairns
11:10 Viktorija
12:00 Glasgow: Europsko
prvenstvo u veslanju
14:20 Žudnja pod
brijestovima, američki film
16:10 Tragovima
istraživačice: Tajne vikinškog
blaga
16:30 Sinjska alka, prijenos
19:15 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju, snimka
20:05 Dvanaestorica
žigosanih, američko-britanski
film
22:30 Igre moći
23:15 Pripravnik
00:15 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Novi Meksiko
01:00 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
6.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 65+: Gastarbajteri,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
13:57 Plodovi zemlje
14:42 Bonton:
14:45 Zaronite s nama: Mana
- Kornati
14:55 Umorstva u Midsomeru
16:30 I to je Hrvatska:
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući, serija
18:00 Zaronite s nama:

Otočić Mrkan - Cavtat
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:52 Hiša, emisija pučke i
predajne kulture
03:22 Žene, povjerljivo!
04:12 Pogled u prošlost:
Dubrovačka diplomacija
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Rijeka i život
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu
10:45 Nećemo reći mladenki
11:40 Povratak u budućnost,
američki film
13:35 Osveta djeveruša, film
15:05 Silvia Colloca i
talijanska kuhinja
15:30 Mali kućni čudotvorci,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 Berlin: Europsko
prvenstvo u atletici, prijenos
18:20 TV Bingo
19:00 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju
20:05 Himalajom pješice,
dokumentarna serija
21:00 Smiri živce, film
23:00 F/X-Ubojstvo trikom
00:50 Bitange i princeze
01:20 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Izrael
02:05 POPROCK.HR
02:35 Noćni glazbeni program

**UTORAK
7.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Lijepa vaša: Kad gume

plešu salsu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
14:05 Kraljica noći
14:50 Bonton:
14:55 Zaronite s nama:
Otočić Mrkan - Cavtat
15:05 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama:
Smokvica - Primošten
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umrstva u Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:52 Međimurski plesovi
03:22 Žene, povjerljivo!
04:12 Pogled u prošlost: Ivo Pilar
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 Knjiga ili život: Hannah Arendt i Martin Heidegger
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu
10:55 Mjesto koje zovem dom
11:45 Povratak u budućnost II, američki film

13:35 Riječ na r, britanski film
15:10 Silvia Colloca
i talijanska kuhinja,
dokumentarna serija
15:35 Medicinska sestra
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Mamutica
17:25 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju
18:45 Berlin: Europsko
prvenstvo u atletici, prijenos
22:05 F/X-Ubojstvo trikom 2
23:55 Bitange i princeze
00:25 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Kopenhagen
01:10 POPROCK.HR
01:40 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 9.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Gradionica vrtova:
Dražen, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
14:05 Kraljica noći
14:55 Zaronite s nama:
Smokvica - Primošten
15:05 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući,
humoristična serija
18:00 Zaronite s nama: Vanji
škoj - otok Mljet
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umrstva u Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:52 Sedam ruku kreća,
emisija pučke i predajne
kulture
03:22 Žene, povjerljivo!
04:12 Pogled u prošlost: 1967.
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću:
Zdenko Bašić
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik,
dokumentarna serija
09:55 Kronike Matta Hattera
10:45 Mjesto koje zovem dom
11:35 Povratak u budućnost
III, američki film
13:35 McBride: Pasji život,
američki film
15:05 Kulinarski safari Sare
Graham, dokumentarna
serija
15:30 Medicinska sestra,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Mamutica
17:25 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju
19:00 Berlin: Europsko
prvenstvo u atletici, prijenos
21:50 Divlja rijeka, film

23:30 Aung San Suu Kyi:
istinista priča, francusko-
britanski film
01:45 Bitange i princeze
02:15 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Sicilija
03:00 POPROCK.HR
03:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 10.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Dužijanca, emisija
pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
14:05 Kraljica noći
14:55 Zaronite s nama: Vanji
škoj - otok Mljet
15:05 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući, serija
18:00 Zaronite s nama: Mala
Panitula - Kornati
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umrstva u Midsomeru

02:37 Skica za portret
02:52 Šokol i šokolari ninski,
emisija pučke i predajne
kulture
03:17 Žene, povjerljivo!
04:07 Pogled u prošlost: 800.
obljetnica dominikanskog
reda
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:50 Kronike Matta Hattera
10:50 Mjesto koje zovem dom
11:40 Bronco Billy, američki
film
13:35 McBride: Doktor je
mrtav...zbilja mrtav, američki
film
15:05 Kulinarski safari Sare
Graham, dokumentarna
serija
15:30 Medicinska sestra,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:40 Glasgow: Europsko
prvenstvo u plivanju,
prijenos
19:20 Berlin: Europsko
prvenstvo u atletici, prijenos
22:05 Stani! Ili će moja
mama pucati, američki film
23:35 Bitange i princeze
00:05 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog:
Detroit
00:50 POPROCK.HR
01:20 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Za dušu i tijelo

Vjerujem da to nije samo u mojoj okolini i da su se ljudi sa svih strana počeli žaliti. Ne mislim na žaljenje o tome kakva je situacija u svijetu ili kakvo je vani vrijeme ili na žaljenje na susjeda. Ovdje je riječ o boli u leđima, o nervoznim nogama, o glavobolji, o depresiju, o boli u nogama... Spisak je podugačak i rijetko tko radi nešto da se uhvati u borbu s tim. Ne znam je li zato što je guđanje najlakša opcija ili jer nemaju rješenje, ali je tako. I ne, nećemo ovu našu rubriku druženja s prirodom pretvoriti u savjete liječnika za sretniji život, ali ćemo predložiti jednu destinaciju koja će liječiti sve ovo.

Zašto je ljudima potreban podsjetnik u vidu boli nekog dijela tijela da bi im postalo jasno da se tijelom moramo baviti, njegovati ga i u njega ulagati. Mi popravljamo samo konkretne organe, kao da nismo svjesni da su oni odraz općeg stanja. Svakodnevno vježbanje, šetnja, masaža, vježbe joge i odlasci kod psihologa su nešto što bi nam trebalo biti važno koliko i pranje zuba, svakodnevni obroci, higijena. Pa tko će paziti na naše tijelo ako mi sami nećemo. Dakle, dosta smo ga trošili, vrijeme je da mu malo zahvalimo i to tako što ćemo spakirati ručnik i pravac toplice.

Nešto sasvim novo

Nikada neću željeti da sakrijem oduševljenje kada otkrijem novo mjesto u mojoj okolini i uvijek ću nastojati širiti ta otkrića dalje. Ovotjedno otkriće je Pačir, banja koja se nalazi nedaleko Subotice. Smještena na pola sata vožnje od Subotice, ova banja na malom prostoru nudi velike blagodati. Dosta je bilo okoliša, predstavljamo vam malo umjetno jezero, termalno i ljekovito, površine 2.000 četvornih metara. Od skora ovo mjesto na raspolaganju ima i dva zatvorena bazena tako da je ljekovitost na raspolaganju tijekom cijele godine. Bazeni imaju oblik jezera i njihova dubina se povećava ka sredini na kojoj ne prelazi 1,70 metara. Poseban ugođaj vašem boravku u jezeru daje oblo ka-

menje koje se nalazi na dnu bazena i zbog kojeg će vaša stopala jedva dočekati vaš sljedeći dolazak.

Toplo, slano i ljekovito

Moja radoznalost seže do mnogo postavljenih kako, zašto, koliko... a kada tragam za informacijama, najviše volim pitati ljude koji su u tom mjestu odrasli, koji u tom mjestu rade. U redu su turističke informacije na papiru, kao i one na internetu ali je razgovor ono pravo. Tako je bilo i s banjom u Pačiru i odlična stvar je što smo sreli dosta srdačnih, ljubaznih i pričljivih ljudi. Nove informacije bismo mogli srediti ovim redom: u jezeru se nalazi topla i slana voda i ona dolazi s dubine od 1.400 metara, možda zato za ovu banju govore da je parče panonskog mora. Voda sadrži natrij, jod, brom, sulfat i mnoge druge minerale do kojih dolazi sa stijena uz koje prolazi na putu ka površini. Možda me je najviše oduševio podatak da voda prilikom izbijanja na površinu ima temperaturu 72 Celzija. Vau! Ne brinite, nećete imati opekotine jer se ona u dodiru s okolinom rashladi i njena prosječna temperatura je od 30 do 35 stupnjeva, što je idealno za cijelo tijelo. Svi se hvale podatkom da banja ima certifikat ljekovite, što i jest za hvalu jer uz vodu tu je i atmosfera nekako mirna, opuštajuća i ljekovita. I da, ne toliko važan ali svakako interesantan podatak je da je na mjestu ovog jezera nekada bio pomoćni nogometni teren NK Bačka i Pačira.

Svaki put kad uradite nešto lijepo za sebe i svoje tijelo, ono će vam višestruko vratiti. Ovotjedni prijedlog bi trebao biti vid naredbe, jer uz sve navedene blagodati mnogi će se oglušiti i za to su odlični izgovori da to puno košta. E, pa ovaj ugođaj ne košta puno, a uz to je veoma blizu i ne morate vršiti rezervacije, niti praviti planove. Možete samo sa sobom povesti još nekoga čije tijelo također vapi za ljekovitim vodama banje u Pačiru. Želim vam ugodan vikend, i vidimo se u Pačiru.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

